

2016 spalio 25

Nr. 10 / 436

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

ISSN 1392-6098

Bažnyčios žinios

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus	
GAILESTINGUMAS GELBSTI	2
GAILESTINGUMAS IR ATPIRKIMAS	2
„MOKYKITĖS IŠ MANĖS“ (plg. Mt 11, 28–30)	3
GAILESTINGI KAIP TĖVAS (plg. Lk 6, 36–38)	4

Vatikano dokumentai

Tikėjimo mokymo kongregacija	
Instrukcija	
AD RESURGENDUM CUM CHRISTO	
dėl mirusiųjų laidojimo ir pelenų laikymo kremacijos atveju	6

Šventasis Sostas

Kardinolas Mauro Piacenza	
ŠVENČIAUSIOJI JĖZAUS ŠIRDIS – NUODĖMKLAUSIO UGDYMO MOKYKLA	8
KUNIGO ATSIVERTIMAS GAILESTINGUMO METAIS	11
PENITENTO VEIKSMAI IR KAI KURIE ATGAILOS SAKRAMENTO ASPEKTAI	14

Ganytojų žodis

PRIŠRINKIMINIS GANYTOJŲ LAIŠKAS	20
---------------------------------	----

Homilijos

ŠVENTOSIOS DVASIOS ĮKVĖPTI / Visi Šventieji	21
AR ŽMOGUS SUKURTAS GYVENIMĄ BAIGTI KAPE? / 32 eilinis sekmadienis (C)	22
BŪTIES PRIEŠ NEBŪTĮ AMŽINOJI PERGALĖ / 33 eilinis sekmadienis (C)	23
KRISTAUS PERGALĖ ANT KRYŽIAUS / Kristus Karalius (C)	24
DRAŠA SUSTOTI IR LAUKTI / I advento sekmadienis (A)	25

Straipsniai

Kardinolas Walter Kasper. GAILESTINGUMAS BAŽNYTINĖJE TEISĖJE	26
Sabine Demel. DVASINGUMAS IR TEISĖ	30

Bažnyčia Lietuvoje

Europos lietuvių kunigų suvažiavimas	34
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	35
Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas	36
Kardinolo A. J. Bačkio viešnagė Telšiuose	37
Jubiliejinė Atsinaujinimo diena	38
Šeimoms centrų konferencija „Meilės džiaugsmas šeimoje“	39
Šiluvos Marijos koplyčios JAV pašventinimo 50-metis	40
Vyskupo Justino Staugaičio 150-ųjų gimimo metinių minėjimas Seinuose	41

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius Pranciškus Gruzijoje ir Azerbaidžane	43
--	----

Popiežius Pranciškus

Gailestingumas gelbsti

2016 m. rugsėjo 7 d.

Klausėmės ištraukos iš Mato evangelijos (11, 2–6). Evangelistas siekia, kad mes išskverbume į Jėzaus slėpinį, labiau suprastume jo gerumą ir gailestingumą. Perteikiamas toks epizodas: Jonas Krikštytojas, būdamas kalėjime, pasiunčia savo mokinius pas Jėzų ir užduoda labai aiškų klausimą: „Ar tu esi tas, kuris turi ateiti, ar mums laukti kito?“ (3 eil.). Jis išgyveno tamsos momentą... Jonas nekantriai laukė Mesijo ir vaizdingai apibūdino jį savo pamoksluose kaip teisėją, kuris galiausiai įgyvendins Dievo Karalystę, nuskaisins savo tautą, atsilygindamas geriesiems ir nubausdamas bloguosius.

Štai kaip Jonas pamokslavo: „Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį“ (Mt 3, 10). Dabar Jėzui pradėjus viešąją misiją kitokiu būdu, Jonas kenčia, nes išgyvena dvejopą tamsą: tai jo kalėjimo celės tamsa ir širdies tamsa. Jis nesupranta šio Jėzaus veikimo stiliaus ir nori sužinoti, ar jis iš tikrųjų yra Mesijas, ar jam laukti ko nors kito. Pirmiausia susidaro įspūdis, kad Jėzaus atsakymas neatitinka Jono klausimo. Jėzus sako: „Keliaukite ir apsaikite Jonui, ką čia girdite ir matote: aklieji praregi, raišieji vaikščioja, raupsuotieji apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji prikeliama, vargdieniams skelbiama Geroji Naujiena“ (4–6 eil.). Čia paaiškėja Jėzaus intencija. Jis atsako nurodydamas, kad yra Tėvo gailestingumo įrankis, einantis pasitikti kiekvieno, atnešantis paguodą, išgelbėjimą ir taip parodantis Dievo teisingumą. Aklieji, luošiai, raupsuotieji, kurtieji atgauna savo orumą ir nebėra išskirti dėl savo ligos, mirusieji gražinami į gyvenimą, o vargdieniams skelbiama Geroji Naujiena. Tai Jėzaus veiklos sintezė – jis šitaip parodo Dievo veikimą, daro jį regimą ir apčiuopiamą.

Iš šio Kristaus gyvenimo pasakojimo Bažnyčia gauna labai aišką žinią. Dievas nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį bausti nusidėjėlių, nei sunaikinti nedorėlių. Jie veikiau kviečiami atsiversti, kad matydami Dievo gerumo ženklus galėtų rasti kelią sugrįžti. Psalmėje sakoma: „Jei tu, Viešpatie, paisysi nuodėmių, – Viešpatie, kas išliks gyvas? Bet tu turi galybę atleisti, kad tavęs pagarbiai bijotume“ (Ps 130, 3–4). Teisingumas, kurį Jonas Krikštytojas padaro savo skelbimo šerdimi, Jėzuje reiškiasi pirmiausia kaip gailestingumas. Pirmtako abejonės tik iš anksto nurodo tą nuostabą,

kurią Jėzaus veiksmai ir žodžiai sukels vėliau. Todėl Jėzaus atsakymo išvada yra suprantama. Jis sako: „Palaimintas, kas nepasipiktins manimi“ (6 eil.). Pasipiktinimas reiškia kliūtį. Taip Jėzus išpėja dėl ypatingo pavojaus: jeigu kam nors trukdo tikėti Jėzaus gailestingumo darbais, vadinasi, tas žmogus turi ne teisingą Mesijo įvaizdį. Tačiau palaiminti tie, kurie žvelgdami į Jėzaus darbus ir žodžius šlovina danguje esantį Tėvą.

Jėzaus išpėjimas visuomet aktualus: ir šiandien žmonės turi tokius Dievo įvaizdžius, kurie trukdo patirti jo tikrą buvimą. Kai kurie žmonės susikonstruoja „savadarbi“ tikėjimą, apribojantį Dievą žmogaus troškimų ir įsitikinimų erdve. Toks tikėjimas nėra atsivertimas į apsireiškiantį Viešpatį, priešingai, trukdo jam reikliai žadinti mūsų gyvenimą ir sąmoningumą. Kiti sumenkina Dievą paversdami melagingu stabu; jie taria jo šventą vardą pateisindami savo interesus, net neapykantą bei smurtą. Dar kitiems Dievas yra tik psichologinis prieglobstis apsisaugoti sudėtingais momentais. Tai tikėjimas, susitelkęs į save patį, nepraleidžiantis Jėzaus galios ir gailestingos meilės, traukiančios prie brolių. Dar kiti suvokia Kristų tik kaip gerą dorovės mokytoją, vieną iš daugelio buvusių istorijoje. Galiausiai yra tokių, kurie ištraigina tikėjimą grynai dvasiniu santykiu su Jėzumi, panaikindami jo misionierišką galią, gebančią perkeisti pasaulį ir istoriją. Mes, krikščionys, tikime į Dievą Jėzų Kristų ir trokštame augti jo meilės slėpinio gyva patirtimi.

Todėl stenkimės, kad jokia kliūtis netrukdytų Tėvo gailestingam veikimui ir prašykime didžio tikėjimo dovanos, kad ir mes galėtume tapti gailestingumo ženklais ir įrankiais.

Gailestingumas ir atpirkimas

2016 m. rugsėjo 10 d.

Mūsų girdėtoje ištraukoje kalbama apie Dievo gailestingumą, įgyvendintą Atpirkimu, tai yra išganymu, kuris mums dovanotas per jo Sūnaus Jėzaus kraują (plg. 1 Pt 1, 18–21). Žodis „atpirkimas“ nedažnai vartojamas, vis dėlto jis yra pamatinės svarbos, nes nurodo patį radikaliausią išlaisvinimą, kurį Dievas galėjo įvykdyti mums, visai žmonijai ir visai kūriniui. Atrodo, kad šiandienos žmogui nepatinka manyti, kad jis išlaisvintas ir išgelbėtas Dievo išikišimu; žmogus pasiduoda iliuzijai, jog laisvė esanti galia,

leidžianti viską pasiekti. Tačiau iš tikro taip nėra. Kiek daug iliuzijų parduodama laisvės pretekstu ir kiek daug naujų vergovės formų mūsų dienomis sukuriama melagingos laisvės vardu. Daugybė, daugybė vergų! „Darau tai, nes noriu, vartoju narkotikus, nes man patinka, esu laisvas! Darau taip ir anaip.“ Jie yra vergai. Jie tapo vergais laisvės vardan. Visi matėme tokių žmonių, ir jie baigia savo dienas ant žemės. Mums reikia Dievo, kad išlaisvintų mus nuo visokeriopo abejingumo, savanaudiškumo ir pasitenkinimo savimi.

Apaštalo Petro žodžiai labai gerai įprasmina naująjį gyvenimą, į kurį esame pakviesti. Viešpatys Jėzus, tapdamas vienu iš mūsų, ne tik priima žmogiškąjį būvį, bet mus ir pakylėja, suteikdamas galimybę būti Dievo vaikais. Jėzus Kristus, nekaltasis Avinėlis, savo mirtimi ir prisikėlimu nugalėjo mirtį ir nuodėmę, išlaisvindamas mus iš jų viešpatavimo. Jis yra tas Avinėlis, kuris buvo už mus paaukotas, kad galėtume priimti naują gyvenimą, susidedantį iš atleidimo, meilės ir džiaugsmo. Tai trys gražūs žodžiai: atleidimas, meilė ir džiaugsmas. Visa tai, ką jis priėmė, buvo taip pat atpirkta, išlaisvinta ir išgelbėta. Iš tikrųjų gyvenimas mums teikia išbandymų, ir kartais dėl to kenčiame. Tačiau tokiais momentais esame kviečiami nukreipti savo žvilgsnį į nukryžiuotą Jėzų, kenčiantį dėl mūsų ir su mumis, ir tai yra tikras įrodymas, jog Dievas mūsų neapleidžia. Niekuomet nepamirškime, kad patirdami vargus ar persekiojimus, taip pat kasdienius kentėjimus, būname nuolat išlaisvinami gailestinga Dievo ranka, – jis mus pakylėja ir veda į naują gyvenimą.

Dievo meilė yra bekraštė: galime rasti vis naujų ženklų, rodančių jo dėmesį mums, o pirmiausia jo norą pas mus ateiti ir mus pasitikti. Visas mūsų gyvenimas, nors paliestas nuodėmės trapumo, yra lydimas mus mylinčio Dievo žvilgsnio. Kiek daug Šventojo Rašto puslapių mums byloja apie Dievo buvimą, artumą ir švelnumą kiekvienam žmogui, ypač mažiausiems, vargšams ir patiriantiems sunkumus! Dievas kupinas švelnumo, jis labai myli mažuosius, silpnuosius, visuomenės atstumtuosius. Kuo didesnis mūsų vargas, tuo daugiau gailestingumo yra į mus nukreiptame Jo žvilgsnyje. Jis jaučia užuojautą ir gailestį mums, nes pažįsta mūsų silpnynes. Jis pažįsta mūsų nuodėmes ir atleidžia mums. Jis visuomet mums atleidžia! Jis toks geras, mūsų Tėvas yra toks geras.

Brangūs broliai ir seserys, atsiverkime Viešpačiui ir priimkime jo malonę, kaip sakoma psalmėje: „nes Viešpaties yra gerumas, ir jis didžiai galingas atpirkti“ (130, 7).

„Mokykitės iš manęs“ (plg. Mt 11, 28–30)

2016 m. rugsėjo 14 d.

Per šį jubiliejų daug kartų apmąstėme faktą, kad Jėzus atsiveria su ypatingu švelnumu, ir tai yra Dievo artumo ir gerumo ženklas. Šiandien apmąstysime jaudinančią Evangelijos ištrauką (plg. Mt 11, 28–30), kurioje Jėzus sako: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu. <...> mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies, ir jūs rasite savo sielai atgaivą.“ Viešpaties kvietimas yra stulbinantis: jis kviečia juo sekti paprastus žmones, prislėgtus sunkaus gyvenimo; jis kviečia sekti žmones, varginamus daugybės rūpesčių, ir žada, kad jie ras atilsį ir atgaivą jame. Šis kvietimas išreikštas liepiamąja forma: „Ateikite pas mane“, „imkite mano jungą“, „mokykitės iš manęs“. Būtų gražu, jei pasaulio lyderiai galėtų taip pasakyti! Pasistenkime suprasti šių pasakymų prasmę.

Pirmasis imperatyvas skamba: „Ateikite pas mane!“ Jėzus kreipiasi į vargančius ir prislėgtuosius ir pasirodo kaip Viešpaties Tarnas, aprašytas pranašo Izaijo knygoje. Izaijo knygoje sakoma: „Viešpatys Dievas man davė iškalbų liežuvį, kad gebėčiau žodžiu stiprinti nuvargusius“ (Iz 50, 4). Tarp gyvenimo išvargintųjų Evangelijoje dažnai minimi vargšai (plg. Mt 11, 5) ir mažutėliai (plg. Mt 18, 6). Turimi omenyje tie, kurie negali kliautis savo ištekiais ar savo svarbiomis draugystėmis. Jie gali pasitikėti tik Dievu. Suvokdami savo pažeminimą ir vargingą būklę, jie žino, jog priklauso tik nuo Viešpaties gailestingumo ir tik iš jo laukia vienintelės įmanomos pagalbos. Jėzaus kvietime jie pagaliau randa atsakymą į savo lūkestį. Tapdami jo mokiniais, jie gauna pažadą rasti visam gyvenimui suraminimą. Šis pažadas Evangelijos pabaigoje išplečiamas visoms tautoms. Jėzus sako apaštalams: „Eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones“ (Mt 28, 19). Atsiliepdami į kvietimą švęsti šių jubiliejinių metų malones, visame pasaulyje piligrimai žengia pro Gailestingumo duris, atviras katedrose ir šventovėse, daugybėje pasaulio bažnyčių, ligoninėse ir kalėjimuose. Kodėl jie žengia pro šias Gailestingumo duris? Kad rastų Jėzų, rastų Jėzaus draugystę, rastų tą atgaivą, kurią duoda vienintelis Jėzus. Šis kelias išreiškia kiekvieno Jėzumi sekančio mokinio atsivertimą. Atsivertimas visuomet reiškia Viešpaties gailestingumo radimą. Tai neturi pabaigos ir yra neišsemiamas: Viešpaties gailestingumas yra didžiulis! Taigi žengdami pro šventąsias duris mes išpažįstame, kad „pasaulyje esama meilės, stipresnės už blogį, kuris gaubia žmogų, žmoniją,

pasaulį“ (Jonas Paulius II, enciklika *Dives in misericordia*, 7).

Antrasis imperatyvas sako: „Imkite mano jungą“. Biblinė tradicija pasitelkia jungo įvaizdį ir susieja tai su Sandora, taip nurodydama glaudų ryšį tarp tautos ir Dievo, taip pat klusnumą Dievo valiai, kuri išreiškiamą Įstatymu. Jėzus, ginčydamasis su Rašto aiškintojais ir žinovais, savo mokiniams uždeda savo jungą, kuriam Įstatymas įvykdomas. Jis nori juos mokyti atpažinti Dievo valią per jį asmeniškai: per Jėzų, o ne per šaltus įstatymus bei nurodymus, smerkiamus paties Jėzaus. Pakanka paskaityti Mato evangelijos 23 skyrių. Jėzus yra santykio su Dievu centre, jis yra mokinių tarpusavio santykių šerdis ir kiekvieno žmogaus gyvenimo atrama. Taigi priimdamas „Jėzaus jungą“ kiekvienas mokinys įžengia į bendrystę su juo ir tampa jo kryžiaus slėpinio ir jo išganymo dalininku.

Iš čia kyla trečiasis imperatyvas: „mokykitės iš manęs“. Jėzus pristato mokiniams pažinimo ir sekimo kelią. Jėzus nėra griežtas mokytojas, uždedantis kitiems tokias naštas, kurių pats neneša: tuo jis apkaltino Įstatymo mokytojus. Jis kreipiasi į nuolankiuosius, mažutėlius, vargšus ir stokojančius, nes pats tapo mažas ir nuolankus. Jis supranta varguolius ir kenčiančius, nes pats yra vargas ir skausmo išbandytas. Jėzus, siekdamas išgelbėti žmoniją, nėjo lengvu keliu; priešingai, jo kelias buvo skausmingas ir sunkus. Laiškas filipiečiams mums primena: „Jis nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties, iki kryžiaus mirties.“ Jungas, kurį neša vargšai ir prislėgtieji, yra tas pats, kurį Jėzus nešė prieš juos: todėl šis jungas yra lengvas. Ant savo pečių jis pasiėmė visos žmonijos skausmą ir nuodėmes. Mokinui imti Jėzaus jungą reiškia priimti jo apreiškimą: Jame Dievo gailestingumas prisiėmė žmonijos skurdą ir taip visiems atvėrė išganymo galimybę. Kodėl Jėzus gali pasakyti šiuos dalykus? Nes jis tapo viskas visiems, jis yra artimas visiems, patiems vargingiausiems. Jis buvo ganytojas tarp žmonių, tarp vargšų: jis visą dieną su jais dirbo. Jėzus nebuvo kunigaikštis. Bažnyčiai blogai, kai ganytojai tampa kunigaikščiais, tolimi žmonėms, tolimi vargingiausiems: tai ne Jėzaus dvasia. Jėzus peikė tokius ganytojus ir žmonėms apie juos sakė: „Darykite, ką jie sako, bet ne tai, ką jie daro.“

Brangūs broliai ir seserys, mes taip pat patiriame nuovargio ir nusivylimo momentų. Atsiminkime šiuos Viešpaties žodžius, kurie teikia mums tiek daug paguodos ir leidžia suprasti, ar mes savo jėgomis pasitarnaujame geram. Kartais mūsų nuovargis kyla iš to, kad pernelyg pasitikėjome dalykais, kurie nėra esminiai, o nutolome nuo to, kas iš tikrųjų gyvenime reikšminga. Viešpats mus moko nebijoti sekti

juo, nes į jį sudėta viltis niekuomet nenuvils. Taigi esame pašaukti mokyti iš jo, ką reiškia gyventi gailestingumu ir būti gailestingumo įrankiais. Gyventi gailestingumu reiškia jausti Jėzaus gailestingumo poreikį, o kai jaučiame atleidimo, paguodos poreikį, tuomet mokomės būti gailestingi kitiems. Kai sutelkiame žvilgsnį į Jėzų, suprantame, kiek kelio mums dar reikia įveikti; tuo pat metu mus užlieja džiaugsmas suvokus, kad einame su juo ir niekuomet nesame vieni. Todėl turėkime drąsos, drąsos! Neleiskime, kad iš mūsų pagrobtų džiaugsmą dėl to, kad esame Viešpaties mokiniai. „Bet, tėve, aš esu nusidėjėlis, kaip galiu tai įgyvendinti?“ – „Leisk, kad į tavo žvelgtų Viešpats, atverk jam savo širdį, pajausk į tavo nukreiptą jo žvilgsnį, jo gailestingumą, ir tavo širdis prisipildys džiaugsmo, atleidimo džiaugsmo, jei tu prie jo artinsies prašydamas atleidimo.“ Nesileiskime, kad iš mūsų išplėštų viltį gyventi šį gyvenimą su juo, su jo jėga ir jo paguoda. Ačiū.

Gailestingi kaip Tėvas (plg. Lk 6, 36–38)

2016 m. rugsėjo 21 d.

Girdėjome Luko evangelijos ištrauką (Lk 6, 36–38), pagal kurią suformuluotas šių ypatingų Šventųjų metų šūkis: „Gailestingi kaip Tėvas“. Visas sakinysskamba taip: „Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas“ (36 eil.). Tai ne tik pagauli frazė, bet ir gyvenimo užduotis. Kad gerai suprastume šį pasakymą, galime palyginti jį su paraleliniu tekstu iš Mato evangelijos, kur Jėzus sako: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (5, 48). Palaiminimais prasidedančiame Kalno pamoksle Viešpats moko, kad tobulumas glūdi meilėje, kuri yra visų Įstatymo nurodymų pilnatvė. Šiuo požiūriu šventasis Lukas paaiškina, kad tobulumas yra gailestinga meilė: būti *tobulam* reiškia būti *gailestingam*. Ar negailestingas žmogus gali būti tobulas? Ne! Ar negailestingas žmogus yra geras? Ne! Gerumas ir tobulumas šaknijasi gailestingume. Žinoma, Dievas yra tobulas. Tačiau, jei žvelgiame į jį šiuo požiūriu, žmonėms tampa neįmanoma siekti tokio absoliutaus tobulumo. Kita vertus, jei žvelgiame į jį kaip į gailestingą, tai leidžia mums geriau suprasti, kas sudaro jo tobulumą, ir tai ragina mus būti tokius kaip jis, pilnus meilės, užuojautos, gailestingumo.

Užduodu sau klausimą: ar Jėzaus žodžiai yra realistiški? Ar tikrai įmanoma mylėti taip, kaip myli Dievas, ir būti gailestingiems kaip jis?

Žvelgdami į išganymo istoriją, matome, kad visas Dievo apreiškimas yra nesiliaujanti ir nepailstanti meilė žmonijai. Dievas yra kaip tėvas ar motina, mylintis begaline meile ir gausiai išliejantis ją kiekvienam kūrinui. Jėzaus mirtis ant kryžiaus yra Dievo meilės žmogui istorijos kulminacija. Ši meilė tokia didelė, kad tik Dievas gali ją įgyvendinti. Aišku, mūsų meilė, palyginti su šia neišmatuojama meile, visuomet stokoja. Tačiau kai Jėzus kviečia mus būti gailėstingus *kaip* Tėvas, jis neturi omenyje kiekybės. Jis kviečia savo mokinius tapti jo gailėstingumo *ženklais, kanalais, liudytojais*.

Bažnyčia tegali būti Dievo gailėstingumo sakramentas pasaulyje visais laikais ir visai žmonijai. Todėl kiekvienas krikščionis yra pašauktas būti gailėstingumo liudytoju, ir tai vyksta einant šventumo keliu. Pamaštykime apie daugybę šventųjų, kurie tapo gailėstingi, nes leidosi, kad jų širdys būtų pripildytos dieviškojo gailėstingumo. Jie įkūnijo Viešpaties meilę išliedami ją į kenčiančios žmonijos daugeriopus poreikius. Gailėstingosios meilės išsiskleidimas daugybe formų leidžia atpažinti gailėstingą Kristaus veidą.

Galime paklausti savęs, ką reiškia mokiniams būti gailėstingiems? Jėzus tai paaiškina dviem veiksmoždziais: „atleiskite“ (Lk 6, 37) ir „duokite“ (38 eil.).

Pirmiausia gailėstingumas reiškiasi *atleidimu*: „Neteiskite ir nebūsate teisiami; nesmerkite ir nebūsate pasmerkti; atleiskite, ir jums bus atleista“ (37 eil.). Jėzus nesiekia sumenkinti žmogiškojo teisingumo, tačiau primena savo mokiniams, kad norėdami brolišku santykių jie turi susilaikyti nuo teisimo ir pasmerkimo. Atleidimas yra šulas, laikantis visą krikščionių bendruomenės gyvenimą, nes parodo mums tą dovanai duotą Dievo meilę, kuria jis mus pirmas pamilo. Krikščionis privalo atleisti! Kodėl? Nes jam buvo atleista. Visiems mums, susirinkusiems šioje aikštėje, buvo atleista. Tarp mūsų nėra nė vieno, kuriam gyvenime nebūtų reikėję Dievo atleidimo. Kadangi mums buvo atleista, mes privalome atleisti. Tai kartojame kasdien *Tėve mūsų* maldoje: „Atleisk mums mūsų nuodėmes; atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.“ Tai reiškia atleisti įžeidimus, atleisti daugelį dalykų, nes mums buvo atleista dėl daugelio įžeidimų, dėl daugelio nuodėmių. Šitaip lengva atleisti: jei Dievas man atleido, kodėl aš neturėčiau atleisti kitiems? Ar aš didesnis už Dievą? Šis atleidimo šulas parodo mums dovanai duodamą Dievo meilę, kuria jis pirmas mus pamilo. Teisti ir smerkti nusidedantį brolių yra neteisinga. Ne todėl, kad mes nenorime pripažinti nuodėmės, bet todėl, kad smerkiant nusidėjėlių sutraukomas broliškumo

ryšys su juo ir drauge paniekiamas Dievo, nenorinčio atmesti nė vieno iš savo vaikų, gailėstingumas. Nesame įgalioti smerkti klystančio brolio, nesame viršesni už jį; veikiau esame įpareigoti atkurti jo kaip Tėvo vaiko orumą ir lydėti jį atsivertimo kelyje.

Jėzus taip pat nurodo antrą šulą mums, kurie esame jo Bažnyčia: „*duoti*“. Atleidimas yra pirmasis šulas; davimas yra antrasis šulas. „Duokite, ir jums bus duota <...>. Kokiu saiku seikite, tokiu jums bus atseikėta“ (38 eil.). Dievas duoda kur kas daugiau, negu mes nusipelnome, bet jis nori būti dar dosnesnis tiems, kurie buvo dosnūs žemėje. Jėzus nesako, kas atsitiks neduodantiems, tačiau „saiko“ įvaizdis yra įspėjantis: tuo saiku, kokiu duodame, mes patys nustatome, kaip būsime teisiami, kaip būsime mylimi. Įdėmiau pažvelgus, čia nuosekli logika: tokiu saiku, kokiu gauni iš Dievo, duodi savo broliui, ir tokiu saiku, kokiu duodi savo broliui, gauni iš Dievo!

Todėl gailėstingoji meilė yra vienintelis kelias, kuriuo turime eiti. Kaip labai mums visiems to reikia: būti gailėstingesniems, nekalbėti blogai apie kitus, neteisti, „neapipešioti“ kitų savo kritika, pavydu, kartėliu. Turime atleisti, būti gailėstingi ir gyventi meile. Ši meilė leidžia Jėzaus mokiniams niekuomet neprarasti iš jo gautos tapatybės ir pripažinti save to paties Dievo vaikais. Jų gyvenime praktikuojamoje meilėje atsispindi niekuomet nesibaigiantis gailėstingumas (plg. 1 Kor 13, 1–12). Nepamirškite to: gailėstingumas ir dovanojimas, atleidimas ir davimas. Šitaip prasiplečia širdis, prasiplečia meilėje. Savanaudiškumas ir įniršis suspaudžia širdį, sukietina ją kaip akmenį. Ką jūs renkatės? Ar akmeninę širdį, ar meilės kupiną širdį? Jei renkatės meilės kupiną širdį, būkite gailėstingi!

Tikėjimo mokymo kongregacija

Instrukcija

Ad resurgendum cum Christo

dėl mirusiųjų laidojimo ir pelenų laikymo kremacijos atveju

1. Kad prisikeltume su Kristumi, turime mirti su Kristumi: turime būti „pasiruošę palikti kūno būstinę ir įsikurti pas Viešpatį“ (2 Kor 5, 8). 1963 m. liepos 5-osios instrukcija *Piam et constantem* tuometinis Šventasis Oficiumas įpareigojo „imtis visų būtinų priemonių mirusių tikinčiųjų garbingo palaidojimo praktikai išsaugoti“, sykiu vis dėlto pridurdamas, jog kremacija „kaip tokia neprieštarauja krikščionių religijai“ ir sakramentų bei laidojimų apeigų nebereikėtų atsakyti tiems, kurie prašė būti kremuoti, jei taip apsispręsta „ne iš noro atmesti krikščioniškąsias dogmas, iš slaptosios draugijos priešiško ar iš neapykantos katalikų religijai ir Bažnyčiai“ (1). Vėliau toks bažnytinės drausmės pokytis buvo įtrauktas į Kanonų teisės kodeksą (1983 m.) ir Rytų Bažnyčių kanonų kodeksą (1990 m.).

Nuo tada kremavimo praktika daugelyje šalių smarkiai išaugo, tačiau sykiu paplito ir naujos idėjos, priešingos Bažnyčios tikėjimui. Pasitarusi su Dieviškojo kulto ir sakramentų kongregacija, Popiežiškąja įstatymų tekstų aiškinimo taryba ir daugeliu Vyskupų konferencijų bei Rytų Bažnyčių vyskupų sinodų, Tikėjimo mokymo kongregacija manė būsiant naudinga paskelbti naują instrukciją, kurioje būtų pabrėžti dogminiai bei pastoraciniai argumentai pirmenybę teikti tikinčiųjų palaikymo laidojimui ir pateikti nuostatai, susiję su pelenų laikymu kremacijos atveju.

2. Jėzaus prisikėlimas yra aukščiausia krikščioniškojo tikėjimo tiesa, nuo pat krikščionybės pradžios skelbiama kaip esminė Velykų slėpinio dalis: „Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs, būtent: Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai; jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną, kaip skelbė Raštai; jis pasirodė Kefui, paskui Dvylikai“ (1 Kor 15, 3–5).

Savo mirtimi ir prisikėlimu Kristus išlaisvino mus iš nuodėmės ir atvėrė mums prieigą prie naujo gyvenimo, „kad kaip Jėzus buvo prikeltas iš numirusių Tėvo šlovina gاليا, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą“ (Rom 6, 4). Be to, prisikėlęs Kristus yra mūsų būsimo prisikėlimo pradas ir versmė: „Bet dabar Kristus tikrai yra prikeltas iš numirusių kaip užmigusiųjų pirmgimis. <...> Kaip Adome visi miršta, taip Kristuje visi bus atgaivinti“ (1 Kor 15, 20–22).

Tiesa, Kristus mus prikels paskutinę dieną, tačiau tiesa ir tai, kad tam tikru būdu jau esame prikelti su Kristu-

mi. Per Krikštą esame panardinami į Kristaus mirtį bei prisikėlimą ir sakramentiškai padaromi panašūs į jį: „Su juo palaidoti krikšte, jūs tikėjimu jame prisikėlėte galybe Dievo, kuris jį prikėlė iš numirusių“ (Kol 2, 12). Suvienyti su Kristumi per Krikštą, mes tikrai jau esame prisikėlusio Kristaus gyvenimo dalininkai (plg. Ef 2, 6).

Dėl Kristaus krikščionio mirčiai būdinga teigiama prasmė. Krikščioniškasis požiūris į mirtį puikiai išreiškiamas Bažnyčios liturgijoje: „Gyvenimas, Viešpatie, tavo ištikimiesiems tik pasikeičia, bet nenutrūksta, ir, šios žemės laikinajam būstui suirus, danguje jų laukia amžinoji buveinė“ (2). Mirštant siela atsiskiria nuo kūno, bet prisikeliant Dievas suteiks mūsų kūnui, perkeistam naujo susijungimo su mūsų siela, netrūnų gyvenimą. Bažnyčia pašaukta skelbti savo tikėjimą prisikėlimu ir šiandien: „Krikščionys įsitikinę mirusiųjų prisikėlimu; šituo tikėjimu gyvename“ (3).

3. Laikydamosi Bažnyčios seniausiosios tradicijos, Bažnyčia primygtinai rekomenduoja palaidoti mirusiųjų kūnus kapinėse ar kitose šventose vietose (4).

Atmenant Viešpaties mirtį, palaidojimą ir prisikėlimą – slėpinį, apšviečiantį krikščioniškąją mirties prasmę (5), palaidojimas yra tinkamiausias būdas, kaip išreikšti tikėjimą ir viltį, jog kūnas prisikels (6).

Bažnyčia, kaip Motina lydėjusi krikščionį jo žemiškosios kelionės metu, atnašauja Tėvui Kristuje savo malonės vaiką ir su viltimi it sėklą laidoja žemėje kūną, kuris kelsis garbingas (7).

Laidodama tikinčiųjų kūnus, Bažnyčia patvirtina savo tikėjimą kūno prisikėlimu (8) ir siekia parodyti žmogaus kūno kaip žmogaus asmens, kurio kūnas sudaro jo tapatybės dalį, neatskiriama dėmens kilnumą (9). Todėl ji negali toleruoti nuostatų ar leisti apeigų, susijusių su klaidingomis pažiūromis į mirtį, kaip antai mirties laikymu galutiniu asmens sunaikinimu arba susiliejimo su Motina Gamta ar visata akimirka, arba atgimimo ciklo etapu, arba galutiniu išsilaisvinimu iš kūno „kalėjimo“.

Be to, laidojimas kapinėse ar kitoje šventoje vietoje gerai atitinka pamaldumą bei pagarbą mirusių tikinčiųjų kūnams, kurie per Krikštą tapo Šventosios Dvasios šventovėmis ir kuriuose „kaip įrankiuose bei induose Dvasia atliko tiek daug gerų darbų“ (10).

Teisusis Tobijas buvo giriamas už nuopelnus, įgytus Dievo akivaizdoje laidojant mirusiuosius (11), o Bažnyčia mirusiųjų laidojimą laiko vienu iš gailėstingumo darbų kūnui (12).

Galiausiai mirusių tikinčiųjų laidojimas kapinėse ar kitoje šventose vietose akina šeimos narius ir visą krikščionių bendruomenę melstis už mirusiuosius bei juos atminti ir sykiu skatina gerbti kankinius bei šventuosius.

Mirusiųjų laidojimo kapinėse, bažnyčiose ar jų kaimynystėje praktika krikščionių tradicija puoselėjo santykį tarp gyvųjų ir mirusiųjų bei priešinosi bet kuriai tendencijai sumenkinti ar į grynai privačią plotmę perkelti mirties įvykį bei to reikšmę krikščionims.

4. Kai dėl higieninių, ekonominių ar socialinių sumetimų pasirenkama kremuoti, tokiu apsisprendimu niekada nevalia pažeisti aiškiai pareikštų ar protingai numanomų mirusio tikinčiojo pageidavimų. Bažnyčia dogminiu pagrindu neprieštarauja šiai praktikai, nes mirusiojo kūno kremavimas neatsiliepia jo ar jos kūnui nei yra kliūtis visagaliam Dievui prikelti mirusį kūną naujam gyvenimui. Tad kremavimu, kaip tokiu, objektyviai nepaneigiamas krikščioniškasis mokymas nei apie sielos nemirtingumą, nei apie kūno prisikėlimą (13).

Bažnyčia ir toliau pirmenybę teikia mirusiųjų kūnų laidojimo praktikai, nes taip parodoma didesnė pagarba mirusiajam. Vis dėlto kremuoti nedraudžiama, nebent kremavimas būtų pasirinktas dėl krikščioniškajam mokymui prieštaraujančių priežasčių (14).

Nesant krikščioniškajam mokymui prieštaraujančių motyvų, Bažnyčia po laidotuvių liturgijos palydi apsisprendimą kremuoti svarbiais liturginiais ir pastoraciniais nuostatais, pabrėždama būtinybę itin stengtis vengti bet kokio papiktinimo ar bet kurios religinio abejingumo apraiškos.

5. Kai, vadovaujantis teisėtais motyvais, pasirenkama kūną kremuoti, tikinčiojo pelenai padedami atlikti šventoje vietoje, tai yra kapinėse arba tam tikrais atvejais bažnyčioje, arba teritorijoje, paskirtoje šiam tikslui ir pašventintoje kompetentingos bažnytinės valdžios.

Krikščionys nuo ankstyviausių laikų troško, kad mirę tikintieji būtų krikščionių bendruomenės maldų bei atminimo objektai. Jų kapai tapdavo maldos, atminimo ir apmąstymo vietomis. Mirę tikintieji lieka dalimi Bažnyčios, kuri tiki „krikščionių bendryste – tų, kurie tebekeliauja šioje žemėje, kurie, užbaigę šį gyvenimą, dar skaistinami, ir tų, kurie džiaugiasi dangaus laime“ (15).

Mirusiųjų pelenų laikymas šventose vietose laiduoja, kad jie neliks neįtraukti į jų šeimos ar krikščionių bendruomenės maldas bei atminimą. Šitai neleis užmiršti mirusių tikinčiųjų ir užtikrins deramą pagarbą jų palaikams, o tokia galimybė reali, juolab tada, kai iškeliaus iškart po jų einanti karta. Šitai taip pat apsaugo nuo neprideramų ar prietaringų praktikų.

6. Dėl minėtų priežasčių laikyti mirusiojo pelenus namie draudžiama. Tik rimtais ir išskirtiniais atvejais, sąlygotais lokalinės prigimties kultūrinių sąlygų, ordinaras, sutikus Vyskupų konferencijai ar Rytų Bažnyčių vyskupų sinodui, gali leisti laikyti mirusiojo pelenus namie.

Tačiau šeimos nariams nevalia pasidalyti pelenų, o juos taip laikant jiems būtina priderama pagarba.

7. Siekiant išvengti bet kurios panteizmo, natūralizmo ar nihilizmo apraiškos, mirusio tikinčiojo pelenų nevalia išbarstyti ore, sausumoje, jūroje ar kaip nors kitaip, nei laikyti jų suvenyruose, juvelyriniuose dirbiniuose ar kituose objektuose. Tokių veiksmų negalima pateisinti apeliuojant į higieninius, socialinius ar ekonominius motyvus, paskatinusius pasirinkti kremavimą.

8. Jei mirusysis yra aiškiai pareikalavęs, kad būtų kremuojamas ir jo pelenai išbarstyti sumetimais, prieštaraujančiais krikščionių tikėjimui, toks asmuo, vadovaujantis teisės nuostatais, krikščioniškai nelaidotinas (16).

Šią instrukciją, 2016 m. kovo 2 d. priimtą šios Kongregacijos ordinarinėje sesijoje, pasirašiusiajam kardinolui prefektui 2016 m. kovo 18 d. suteiktoje audiencijoje suverenasis pontifikas Pranciškus patvirtino ir nurodė paskelbti.

Roma, Tikėjimo mokymo kongregacijos būstinė, 2016 m. rugpjūčio 15-oji, Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų iškilmė

Kardinolas Gerhard Müller
Prefektas

Titulinis Tibikos arkivyskupas Luis F. Ladaria, SI
Sekretorius

Nuorodos

- (1) AAS 56 (1964), 822–823.
- (2) Romos mišiolas, Mišių už mirusiuosius I dėkojimo giesmė.
- (3) Tertulijonas. *De Resurrectione carnis*, 1, 1: CCL 2, 921.
- (4) Plg. CIC, kan. 1176 § 3; kan. 1205; CCEO, kan. 876 § 3; kan. 868.
- (5) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1681.
- (6) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2300.
- (7) Plg. 1 Kor 15, 42–44; Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1683.
- (8) Plg. Šv. Augustinas. *De cura pro mortuis gerenda*, 3, 5; CSEL 41, 628.
- (9) Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 14.
- (10) Šv. Augustinas. *De cura pro mortuis gerenda*, 3, 5; CSEL 41, 627.
- (11) Plg. Tob 2, 9; 12, 12.
- (12) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2300.
- (13) Plg. Šventasis Oficiumas. Instrukcija *Piam et constantem* (1963 07 05): AAS 56 (1964), 822.
- (14) CIC, kan. 1176 § 3; CCEO, kan. 876 § 3.
- (15) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 962.
- (16) CIC, kan. 1184; CCEO, kan. 876 § 3.

Kardinolas Mauro Piacenza*

Švenčiausioji Jėzaus Širdis – nuodėmklausio ugdymo mokykla

Šiomis dienomis, kai išgyvenu didelį džiaugsmą būdamas su jumis, Broliai ir Bičiuliai, šioje žemėje, kur mūsų Išganytojas panorėjo patikėti šventajai Faustinei Dieviškojo gailėstingumo paveikslą ir mokymą, šiais Jubiliejiniiais metais negaliu su jumis neapmąstyti šio gailėstingumo slėpinio, ir jame bei su juo – supanašėjimo su Kristumi Kunigu sakramentinės, o iš tikrųjų realios tikrovės.

Taip! Būti kunigu reiškia būti visiškai panardintam į Švenčiausiosios Jėzaus Širdies labiausiai mylėtiną slėpinį, ir dėl to savo ruožtu tapti žmonijai įtikinamais šitokios meilės, šitokio visiško savęs paaukojimo ženklais, – pasiaukojimo, kuris – vienintelis! – gali įtikinti žmones, taip ištroškusius prasmės, meilės ir gailėstingumo.

Jūs paklausite: kodėl penitenciaras mums šiandien siūlo meditaciją apie Švenčiausiąją Jėzaus Širdį?

Brangūs konfratrai, tvirtai tikiu, jog norėdami su giliu įsitikinimu vykdyti išpažinties tarnystę, būti artimi kiekvienam nusidėjėliui, kad galėtume įlieti meilės į nuo jos nutolusias mūsų penitentų širdis, turime leisti uždegami Jėzaus Širdies liepsnos. „Jo Širdis kalba į širdį“ – turime priimti šį pasakymą kaip pačios intymiausios sielovados – išpažinties metodą.

Štai kodėl nusprendžiau įterpti šią meditaciją, idant ji – kaip pasakytų popiežius Pranciškus – tarsi „pateptų“ visas kitas.

1. Panardinti Jėzaus Širdyje

Švenčiausiosios Širdies tikrovė pastaraisiais dešimtmečiais patyrė dvipusį nepelnytą nuvertinimą. Viena vertus, ji buvo visiškai užmiršta, tarsi tai būtų praeities dvasinis reliktas – sentimentalus ir negalintis nieko pasakyti moderniam ir postmoderniam žmogui. Kita vertus, siauresnėse ir akademiškesnėse aplinkose ji virto visiškai intelektualizuota, jai buvo suteikta simbolinė, abstrakti prasmė, dėl kurios ji tapo nepajėgi prakalbinėti konkretaus, integralaus, apdovanoto siela ir kūnu, protu, laisve, valia ir juslėmis, žmogaus.

* *Kalbos, pasakytos per susitikimą su Lietuvos kunigais Vilniuje ir Kaune 2016 m. birželio 27–liepos 1 d.*

Šie abu sumenkinimai neatskleidžia teisingos Švenčiausiosios Širdies tikrovės. Ji, remiantis Biblija, kur širdis suprantama kaip asmens centras, branduolys ir jo tikrosios tapatybės vieta, mus skatina kartu su evangelistu Jonu pripažinti, kad „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 8). Pati Dievo prigimtis yra meilė, pasiaukojimo santykis ir, sekant šia kryptimi, kiekviena teisinga antropologija, prisimenanti, kad žmogus yra Dievo paveikslas, negali būti kitokia, kaip „meilės ir santykio antropologija“, agapės antropologija.

Mūsų krikštas yra panardinimas į Dievo Meilės slėpinį. Kunigystės sakramento dėka šis panardinimas įgyja savitą, ypatingą pobūdį, tampa supanašinimu su Kristumi Galva ir apima skelbimo ir misijos būtinybę.

Taigi būti kunigais visų pirma reiškia būti kasdien nuolat panardintiems Jėzaus Širdies slėpinyje. Širdies, kuri yra kupina dieviško Gailėstingumo mums kiekvienam. Pirma bet kokio sielovadinio rūpesčio, nors ir teisėto, būtina nuolat prisiminti, kaip mūsų kunigiškoji egzistencija turi būti priimta, suprasta ir permąstyta kaip nuolatinis panardinimas Švenčiausiojoje Jėzaus Širdyje.

Į ontologinį sakramentinį supanašinimą su Kristumi – Kunigu ir Auka – analogiškai galime žvelgti kaip į supanašinimą jo Švenčiausiojoje Širdyje ir su jo Švenčiausiąja Širdimi.

Kunigo vargai, jo žmogiškosios, psichologinės ir (jei būtų) moralinės silpnybės, debesy, kurie kartais apniaukia jo gyvenimą ir net jo tikėjimą, – visa tai turi būti priimta ir panardinta Kristaus meilės slėpinyje, visiškai atiduotos, taigi sužeistos ir dėl to apglėbiančios bet kokią tikrovę, meilės slėpinyje.

Šia prasme Švenčiausioji Jėzaus Širdis yra „reali draugija“ kunigo būčiai. Tai tikrumas, kad esame Dievo mylimi, visada ir nepaisant nieko. Tai nepelnyto, tačiau tikro išrinkimo atskleidimas; tuo pačiu metu asmeninio ir bažnytinio išrinkimo. Švenčiausiosios Širdies meilės beribiškumo suvokimas, kad kiekvienas yra mylimas *Logos* Dievystės ir Jėzaus Kristaus iš Nazareto žmogystės, vienintelės ir nepakartojamos ir dėl to išgelbsitinčios „meilės telkinyje“, turi kasdien sutvirtinti visų pirma mūsų tapatumą, o paskui ir mūsų misiją.

Jėzaus Širdyje pati Bažnyčia įgauna gyvybę ir yra mylima.

Kaip iš Adomo šono buvo sukurta Ieva, jo sužieduotinė, taip iš Kristaus šono, iš jo pervertos Širdies, ištrykšta Bažnyčia, Sūnaus sužieduotinė ir kiekvieno

mūsų – kunigų – sužieduotinė. Bažnyčia, mums dovanojusi supanašinimą su Kristumi per krikštą, dovanojanti dieviškąjį gailingumą, Dangaus Duoną, ištrykšta iš Viešpaties perverto šono. Mes patys, kaip per meilę išgelbėti, išganyti žmonės, ištrykštame iš Kristaus Širdies!

Koks džiaugsmas, kokia nuostaba, koks antgamtinis žavesys pabusti rytą ir žinoti, kad ši būtis dalelė, kuri esu aš, ištrykšta iš Kristaus pervertos Širdies! To nesuvokiant būti kunigais praktiškai neįmanoma. Arba esame pajėgūs atnaujinti šį aukščiausią teologinį ir dvasinį polėkį mūsų ontologinio – sakramentinio supanašinimo su Kristumi Kunigu, arba save pasmerkiame tapti sakralumo funkcionieriais, visiškai nereikšmingais pasauliui ir dar mažiau reikšmingais savo pačių gyvenimui.

Sakėme, kad iš Kristaus šono kyla Bažnyčia, kurios prigimtis pirmiausia yra antgamtinė tikrovė, gyvuojanti istorijoje. Bažnyčia pratęsia laike Prisikėlusiojo Artumą; analogiškai kaip jis pilnutinai dieviškai ir pilnutinai žmogiškai turime į ją žvelgti, ją vertinti ir mylėti atsiremami į šį integralų jos tapatumą, vengdami tiek pavojingo ir perdėto sudvasinimo, tiek pasaulietiško sociologinio redukcionalizmo apraiškų.

Kaip Kristus yra Bažnyčios Sutuoktinis, taip ir mes, kunigai, esme pašaukti šiam sutuoktuviniam ryšiui. Nebūsime iki galo Bažnyčios sutuoktiniai, jei nesutiksime, kad mūsų širdis būtų perverta meilės. Tik supanašėjimas su nukryžiuotu ir pervertu Kristumi įgyvendina šias mistines sutuoktuves, kurios yra kiekvienos kunigiškos būties, kiekvieno sielovadinio rūpesčio, kiekvieno savęs atidavimo dėl vienybės *consummati in unum* perspektyvoje galutinis pagrindimas.

Panardinimas į gailingiausią Kristaus Širdį, supanašėjimas su šia Širdimi, suvokimas, kad iš jos kyla Bažnyčia ir su ja mūsų kunigiška savastis, yra tas didysis pagrindas, kuriame gyvename ir švenčiame Švenčiausiąją Jėzaus Širdį.

Būti kunigais „pagal Dievo Širdį“ – tai būti kunigais pagal Švenčiausiąją Jėzaus Širdį, nes ji yra Dievo Širdis!

2. Dievo meilės ženklai

Panardinimas į meilės slėpinį, spindintį Švenčiausiojoje Širdyje, tiksliai ir objektyviai apibrėžia mūsų kunigiškąjį tapatumą. Šitokio panardinimo yra keletas ypatumų, kurie intymiai susieti su pačiu Jėzaus Širdies slėpiniu. Tarp daugelio noriu ypač paminėti tris: bendrystės matmuo, pasiaukojimo matmuo ir marijiškasis matmuo.

1. Panardinimo į Švenčiausiąją Jėzaus Širdį bendrystės matmuo įrodomas tolydžiai būtyje kunigo, pajėgaus atpažinti kiekviename brolyje vieną lašą Kraujo, ištekėjusio iš Kristaus Širdies *cuius una stilla totum mundum salvum facere*.

Kiekviename sutiktame pakrikštytajame ir dar ryškiau kiekviename kunige, kiekviename bendrabrolyje esame pašaukti pamatyti „kitą mylimą“, tą, už kurią Kristus išliejo savo kraują, tą, kurią Kristus trokšta matyti panardintą savo Širdyje, kad pasotintų jo meilės alkį, taip, kaip Viešpats elgiasi su mumis kiekvienu.

Bendrystė ir vienybė nėra žmogiškų pastangų rezultatas, nei pažeidžiamos pusiausvyros pasiekimas, žmogiškų ir diplomatinių kompromisų vaisius. Tai tinka ryšiams su pasauliu, santykiams su tais, kurie nėra Kristus!

Jėzus pasakytų: „Tarp jūsų yra ne taip!“ (Mk 10, 43). Krikščioniška ir kunigiška bendrystė kyla iš malonės momento, iš Kraujo, ištekėjusio iš pervertos Jėzaus Širdies, iš suvokimo, kad esame Kraujyje ir dėl to nuo mūsų nuplauta bet kokia kaltė, mes apvilkti spindinčiu malonės drabužiu ir pasiruošę Avinėlio vestuvių pokyliui. Bendrystės momentas yra visada ir visų pirma susijęs su Jėzumi Kristumi: būti bendrystėje su Juo yra būtina tarpusavio bendrystės sąlyga. Tik bendrystė su Dievu įgalina bendrystę su kitais žmonėmis; tik bendrystė su Kristaus Širdimi suteikia jėgų mylėti visus, mylėti kiekvieną, mylėti visada, nes tuomet mylime Jo Širdimi.

Šis bendrystės matmuo visuomet tampa ekleziologiniu matmeniu. Bendrystė su Bažnyčia ir Bažnyčioje yra išsiskirianti sutuoktuviniame ryšyje tarp Prisikėlusiojo ir Mylimosios, tarp kiekvieno mūsų ir Bažnyčios, Aukščiausio Kunigo Sutuoktinės ir kiekvieno kunigo Sutuoktinės.

Bažnytinė bendrystė, kuri tampa konkrečia hierarchiškai bendryste, kaip ir Bažnyčia ir Kristus, yra visiškai žmogiška – su visais sunkumais, kurie iš to atsiranda, – ir visiškai antgamtinė – su visa laisve, tikrumu ir džiaugsmu, kurie visuomet kyla iš šitokio antgamtinio tikrumo. Ten, kur šis tikrumas sumenksta, kur prarandamas bendrystės pamatas, kur panardinimo į dieviškąją meilę patirtis tampa tik emocionali praeities prisiminimu, o ne dabarties tikrove čia ir dabar, bendrystė gali labai apsunkti, ir vienybės dovana, kurią Kristus nuolat mums teikia, gali būti net atmesta.

Konkreči hierarchinė bendrystė: ji nelaikoma „valdančia struktūra“, bet yra mūsų gyvenimo bendrystėje realus matas. Bendrystė, kuri tampa konkrečiu klusnumu Bažnyčiai, kaip tokia, suprasta gilioje jos

istorinėje tikėjimo doktrininėje ir juridinėje vienybėje ir konkrečiomis laiko bei vietos aplinkybėmis tampa ištikimu klusnumu vyskupui, kuris savo ruožtu turi būti ištikimo klusnumo popiežiui pavyzdys, o pastarasis klusnus dieviškajam Apreiškimui ir visai Bažnyčios tradicijai. *Communio* (bendrystė) yra kaip koncentriniai apskritimai, taip kad nuo periferijos priartėjame prie Viešpaties, ir jos gyslomis teka malonės gyvenimas.

Taip pat ši klusnumo nuostata toli gražu nėra formali ar juridinė, bet turi tvirtą teologinį pagrindimą ir dvasines pasekmes. Konkrečiu klusnumu vyskupui yra nuolat atnaujinama savojo pašaukimo tiesa ir garantas gyventi bei veikti pagal Dievo valią. Sykiu šis konkretus klusnumas tampa „keliu mokytoju“ vaisingai keliauti sielovadinės meilės takeliais. Trūkstant šio bendruomeninio ir hierarchinio momento, visuomet lieka rizika nuklysti į subjektyvų ir improvizuojantį kūrybingumą.

Šioje bendrystės ir iš to kylančio klusnumo vizijoje visuomet reikia budėti dėl požiūrio ir konkrečios patirties santykio su vyraujančia kultūra ir ypač su „modernumu“. Būti „moderniais“ iš tikrųjų jokiū būdu nereikia pažeisti bendrystę ar klusnumą išgyventi kaip primestą. Priešingai, tai, kas iš tikrųjų mus priešpriešina pasauliui, – taip tampame pranašais – yra reali ir tvirta vienybė su Kristumi: iš santykio su Juo kyla visas sielovadinis vaisingumas.

Būti moderniu kunigu nereikia kiekvienoje homilijoje naujai interpretuoti tikėjimą ar pavaizduoti kitokią Bažnyčią savo esminėmis struktūromis nei Kristaus įsteigtoji. Būti moderniems reiškia, priešingai, būti Kristaus laikmečio, tai yra kiekvieną akimirką gyventi jo Artumoje. Tik tas, kuris gyvena jo Artumoje, pripildytas jo meilės, yra pajėgus būti sveikai kūrybingas – gerbti tiesą ir eiti į susitikimą su kiekvienu tikinčiuoju.

Mūsų bendruomenės to laukia. Nuo mažiausio kaimelio iki gausiausios miesto parapijos mūsų tikintieji trokšta sutikti tikinčius ir todėl patikimus liudytojus, tuos, kurie pirmieji būtų atpažįstami kaip antgamtinės dieviškosios bendrystės ženklai. Todėl kunigui reikia papildomos įžvalgos, kad sugebėtų atpažinti, kas modernioje ir šiuolaikinėje kultūroje yra evangeliška ir dėl to priimtina ir panaudojama, ir kas, priešingai, yra radikaliai antievangeliška ir todėl visiškai nesuderinama su krikščionišku tikėjimu ir kunigišku gyvenimu.

Pavyzdys, kuris tinka visiems: laisvės samprata. Viena vertus, ji yra labai evangelinė ir pats Kristus ją susieja su tiesa sakydamas: „Tiesa padarys jus laisvus“ (Jn 8, 32), kita vertus, visi mato, kad dabartinė kultūra gyvena ir

siūlo iškreiptą laisvės sampratą, suklaidindama jaunas kartas ir faktiškai jas atskirdama nuo Dievo. Būti tikrai moderniais žmonėmis reiškia gebėti šiame laikmetyje atsilipti į gelminį iššūkį kultūros, kuri žmogų pastato centre, priimant, kiek įmanoma, šį požiūrį, bet visada pripažįstant žmogaus santykį su Dievu.

Užuot priėmę modernumo iššūkius, turime būti pajėgūs Evangelijos jėga patys tapti iššūkiu modernumui, ir nėra nieko labiau „provokuojančio“ žmogiškąjį intelektą ir laisvę nei radikali ir nuolatinė priklausomybė Kristui; regima priklausomybė, kurią galima konkrečiai patirti per Bažnyčios Kūną.

Autentiška laisvė yra apibūdinama kaip reali priklausomybė Dievui, Bažnyčiai ir kaip evangelinių vertinimo kriterijų pasisavinimas. Reikia būti laisviems nuo bet kokios komunikavimo priemonių įtakos; jos nėra mūsų teisėjos! Teisėjas yra Dievas! Būdami tikrai alternatyva vyraujančiai kultūrai mes tampame itin artimi savo tautai, tikrajai tautai, tampame pajėgūs kalbėtis tiek su tikinčiais, tiek su netikinčiais, būti atsakingi už mums patikėtas sielas, ir kaip tik būdami alternatyva pasauliui radikalumu laimėsime nuoširdžią pagarbą, ypač jaunimo.

2. Tam reikia daug nuolankumo, stiprios antgamtinės bendrystės ir autentiškos aukojimosi nuostatos, tai yra pajėgumo visą save paaukoti. Taip įžengiame į antrąją bendrystės matmenį, kuris yra aukojimasis. Kunigiškoji misija yra ne kas kita, kaip gyvenimas Kristaus pavyzdžiu, kaip tvirtas apsisprendimas dovanoti save. „Dovanai gavote, dovanai ir duokite“ (Mt 10, 8). Gyvenimas įsisąmoninus, kad esame panardinti Švenčiausiojoje Jėzaus Širdyje ir juolab kad esame supanašinti su ja, mus skatina tam *imitatio Christi*, kur neatskiriamas aukojimosi matmuo iki mirties ir iki Kryžiaus mirties.

Kiekvienas kunigas turėtų gyventi su žaizda širdyje, žaizda, kuri yra nuolat atvira ir kuri „bus išgydyta ne kur kitur kaip Danguje“.

Tol, kol bus bent vienas Kristaus nepažinęs žmogus, kunigo troškimas yra jam jį paskelbti, šį žmogų įvesti į Dievo širdį, kad jis galėtų nuo to momento džiaugtis ta antgamtinė ir amžina meile, kurią mums padovanojo Jėzus Kristus.

Nėra veiksmingesnio pasiaukojimo už tokį, kuris yra neatsiejamas nuo tvirto valios apsisprendimo mylėti. Pats Jėzus Alyvų sode meldžiasi: *Non mea sed tua fiat*, tobulai susitapatindamas su Tėvo valia: tai jo buvimo Sūnumi apvainikavimas.

Kai nepaklūstame Bažnyčios tarpininkaujamai Dievo valiai, pirma ir daug radikaliau esame nepaklusnūs, rizikuojame pažeisti mūsų pačių krikščioniškąjį ir kunigiškąjį tapatumą. Jei nevykdome Dievo valios, rizikuojame būti „mažiau sūnūs“, nes Sūnus yra tas, kuris tobulai vykdo Tėvo valią.

Pamatinė vieta, kur tobuliausiai atnaujinama Sūnaus auka ir išmokstama gyventi tobulai vienijantis su Tėvo valia, yra Eucharistija. Viešpaties paliepimas: „Tai darykite mano atminimui“ (Lk 22, 19), kunigui tampa įstatymu, nuolatinio bendrystės ir aukojimosi atnaujinimo perspektyva. Eucharistinė „puota“ ir eucharistinė „auka“ yra realus, kasdienis mūsų panardinimo Jėzaus Širdyje ir mūsų dalyvavimo jo išganomojoje aukoje atnaujinimas.

Visuomet turime prisiminti, kad galimybė būti panardintiems Švenčiausiosios Jėzaus Širdies meilėje buvo atverta ietimi, pervėrusia nukryžiuotą kūną. Kryžius, taigi nevirties klaikumas, tampa altoriumi, santuokiniu kambariu, kur įgyvendinamos mistinės Avinėlio vestuvės, kurių nuotaka ir jaunikis, Bažnyčia ir Kristus, per amžius yra viena. Vieta, iš kur kyla visas sakramentinis Bažnyčios gyvenimas, iš kur išsiveržia mūsų kunigystė ir, su ja, kiekvienas Eucharistijos šventimas ir sakramentinis susitaikinimas.

Mums, kunigams, aukojimosi matmuo, kaip veiksmingai primena daugelyje savo kalbų popiežius Pranciškus, tampa misijiniu matmeniu. Angažavimasis misijai, uolumas dėl sielų, troškimas, įkarštis skelbti Evangeliją – „Vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos“, – sakytų šv. Paulius – yra mūsų aukos tapatybės matas.

Mūsų buvimas kunigais yra atnaujinamas aukoje. Kaip sakė popiežius Pranciškus 2013 metų Krizmos Mišiose, patepimas, kurį gauname, nėra vien tik mums, bet taip pat, kad pateptume brolius. Analogiškai galime perfrazuoti sakydami: meilė, kurią gauname iš Švenčiausiosios Kristaus Širdies, nėra tik mums, bet kad mylėtume brolius, o juos mylėti – tai nuvesti į Jėzaus Širdį. Kuo labiau būsimė panardinti Kristaus meilėje, tuo mūsų gyvenimas bus labiau pasiaukojantis, tuo labiau mūsų veikimas bus sielovadinis ir tuo labiau būsimė „modernūs“ tikruoju modernumu, tolimu pasaulietiškamui. Esame modernūs, tai yra atitinkamai pajėgūs priimti situacijas, su kuriomis susiduriame savo tarnystėje, tik tuomet, kai esame „sukristinti“, nes tik Jėzus Kristus yra mūsų širdžių pilnatvė, tik Jis yra kiekvieno žmogaus realizacija. Taigi aukos gyvenimas yra ir bendrystės gyvenimas. Jis pagrįstas pasiaukojimu, bendryste, ryšiu su Marija.

3. Šalia Švenčiausiosios Jėzaus Širdies – tai gerai žinome, – Bažnyčia kviečia kontempliuoti skausmingąją ir nekalčiausiąją Švenčiausiosios Mergelės Marijos Širdį. Sutuoکتinė, ištrykštanti iš Kristaus šono, yra Bažnyčia: Švenčiausioji Marija yra tobula Bažnyčios, be jokios raukšlės ir dėmės, ikona. Palaimintoji Mergelė Marija yra nekalta dėl Kristaus kančios ant kryžiaus nuopelnų, taigi jos tyriausioji Širdis yra intymiamame ir neatsiejamame santykiyje su Švenčiausiaja Jėzaus Širdimi. Tai mieliausios ir skausmingiausios Motinos Širdis.

Tai *Mater dolorosa* po Kryžiumi, kai Sūnaus Širdis yra perveriamą, ir dėl šio dalyvavimo Išganymo slėpinyje, kurį įvykdo Sūnus savo žmogiškumu, kyla Motinos kančios suvienijimas su Sūnaus kančia. Šio dalyvavimo regimas ženklas – jos Širdis.

Ji yra vienintelė žmogiška Širdis, kuri galėjo būti tobulai pripildyta dieviškosios Trejybės Meilės. Visos kartos gieda Palaimintajai Šventajai Mergelei, nes ji yra *Kekaritomène*, malonės pilnoji, pripildyta dieviškos meilės. Meilės, kuri Marijoje, kaip niekame kitame, išsiskleidžia į bendrystės ir pasiaukojimo matmenį, į kuriuos mes kaip kunigai esame pašaukti žvelgti melddami Švenčiausiąją Mergele, kad mus priglaustų prie savo nekalčiausios ir pervertos Širdies, kad mūsų širdis kurtų pagal Švenčiausiosios savo Sūnaus Širdies pavyzdį, kad kunigiškoji Sūnaus Širdis taptų kiekvieno kunigo širdimi dėl jo paties ir viso pasaulio išganymo.

Kunigo atsivertimas Gailestingumo metais

Mieli broliai,

Gailestingumo metų jubiliejaus kontekste man atrodo tinka pamąstyti apie kunigo atsivertimą. Atsivertimo sampratos plotmėje šiame pranešime orientuosiuos į pagrindinius punktus: kunigas – tikėjimo žmogus ir kunigas, kuris malonės galia yra pašauktas stiprinti savo brolių tikėjimą. Norėčiau kalbėti apie atsivertimo asmeninį momentą ir su tuo susijusius sielovados pokyčius.

1. Kunigas – tikėjimo žmogus

Plačioje pašaukimų tematikoje, jų kokybės, jų skaičiaus ir atpažinimo, tai, į ką turime atkreipti dėmesį ir kompetentingai vertinti šiuolaikiniame sekularizuotame kontekste, pirmutinis požymis, atrodantis nuvertintas, kurio iš tikrųjų niekada negalima nuvertinti ir kuris neturi būti mažareikšmis, yra susijęs su kandidatų tikėjimu.

Bažnyčia iš tikrųjų yra pašaukta priimti tuos, kuriuos nuo buvimo seminarijoje laiko gavusiais antgamtinį pašaukimą į kunigystę, įsitikindama, kad jie yra visų pirma tikėjimo vyrai ir kad skaidriu, tvirtu, išbandytu tikėjimu, pajėgiu tapti iššūkiu dominuojančiai kultūrai, suvienija tiek savo pašaukimą, tiek visas žmogiškąsias ir krikščioniškąsias dorybes, dėl kurių ne tik nelieka kliūčių šventimams, bet ir pasiekiamas moralinis tikrumas, kad tai bus tikras gėris Bažnyčiai.

Šventoji Dvasia kiekvieno mūsų gyvenime rikiuoja nuolatinio atsivertimo etapus ir momentus, ir niekas niekada negali pasakyti „pasiekiau“ iki paskutinio pakvietimo įeiti į Tėvo namus dienos; ir vis dėlto visuomet yra reikalinga tiek kandidatų į kunigystę, tiek jau gavusiųjų šventimus įvertinti, kiek „evangelinė mąstysena“, Kristaus minčių turėjimas, kaip pasakytų šv. Paulius, yra sudėtinis ir neatskiriamas psichosocialinio asmens profilio elementas.

Be vienpusiško sureikšminimo, viena vertus, reikia pripažinti ypatingą pradinio ugdymo svarbą, kuomet dažniausiai yra padedamas pamatas visaverčiam gyvenimui šventoje tarnystėje ir, kita vertus, kasdienis ir didžiadvasiškas tarnystės praktikavimas nuolat kuria kunigo būtį ir sielą, skatindamas diena iš dienos atsiversti tose srityse, kur dar to reikia, ar didesniam radikalumui ir herojiškumui, kurie laiko tėkmėje gali bręsti.

Kunigas pirmiausia yra tikėjimo vyras, jei gyvena turėdamas nuolatinę tvirtą ryšį su Dievu. Nesvarbu, kokią užduotį jam patiki Bažnyčia, – tai liečia ir administracinio pobūdžio pareigas, – esame ir liekame Dievo vyrai, pašaukti kiekvieną savo gyvenimo akimirka būti Jo akivaizdoje, mąstyti, kaip Jis, ir norėti to, ko Jis nori.

Jubiliejiniais metais pirmasis radikalus atsivertimas galėtų būti štai toks: mūsų kunigiškąjį gyvenimą sucentruoti Dieve, pripažįstant Dievo pirmumą ir dėl to tampant beveik radikaliai svetimiems kultūrai ir laikmečiui, užsispyrusiai neigiantiems Dievą, bet drauge labai artimiems šito laikmečio ir į šitą kultūrą panardinto kiekvieno žmogaus širdžiai. Iš tikrųjų kiekvienas žmogus, ir pats „tolimiausias“, yra ieškomas Dievo, ir pats, nors ir nesąmoningai, ieško Dievo.

Šis santykio su Dievu radikalumas, šis gražus posakis „nieko aukščiau už Kristaus meilę“, gali gimti ir subręsti tik autentiškoje maldos dvasioje. Malda kunigui nėra tik atliktina pareiga; ji yra kvėpavimas, kurį reikia išlaikyti, kur nuolat sava širdis suderinama su Švenčiausiąja Aukščiausiojo Kunigo Širdimi. Tik maldoje galime gauti šią susivienijimo su Kristumi antgamtinę dovaną, kurios dėka mes suvokiame kunigišką tapatumą

kaip tai, kas yra sava ir visiškai sutampa su mūsų psichiniu asmeniniu tapatumu. Tik priešais Tabernakulį ir dėmesingai klausant Dievo žodžio yra įmanoma gyventi ir nuolat atnaujinti būtiną perėjimą nuo „dirbti kunigu“ į „būti kunigu“; nuo reiklios tarnystės, kurios našta kartais žmogiškai nuvargina, į nuolatinę dovanojimąsi, suvienytą su nukryžiuotu Kristumi, paaukodu dėl žmonių išganymo; nuo neišvengiamo svetimumo dominuojančiai kultūrai, kuri atmetusi Dievą jau nebežino, kam reikia kunigų, į dieviškąjį artumą, Dvasios Guodėjos draugystę ir stiprybę, kurios dėka kunigas yra „visiškai kitas“, taip pat ir pačiu jam patikėtos tarnystės suvokimu.

Pirmiausia privalome atsiversti į mūsų kunigystę! Atsiversti – tai pasiduoti visada ir vis iš naujo šiam ypatingam ir antgamtiniam įsikišimui, kurį Dievas įvykdė mūsų gyvenime, mus visam laikui sutapatindamas su savo viengimiū Sūnumi ir siųsdamas „į pasaulį“ bei mokydamas nebūti „pasaulio“ dėl pasaulio išgelbėjimo. Deja, dažnai susiduriame su „simpatija“ pasauliui, kuri kyla dar iš mūsų buvimo pasaulio ir persiėmimo jo požiūrio kategorijomis, vertybių kriterijais, absorbuojant paplitusią mąstyseną ir pagaliau sekuliarizuotas teologijas, kurios pasaulyje ir jo trumpalaikėse madingose tendencijose randa „teologinę erdvę“. Visa tai jokiū būdu nėra kunigiška. Yra gi simpatija dėl pasaulio, kuri tikrovėje yra tikra „aistra“, tai gebėjimas dovanoti gyvenimą, jis kyla iš susitapatinimo su Amžinojo Tėvo Sūnumi, kuris įžengė į žmonijos istoriją, kad ją išganytų iš vidaus, kuris visiškai skiriasi nuo pasaulio pasaulyje ir kuris mums įsakė būti pasaulyje, bet ne pasaulio (plg. Jn 15, 19).

Gyvenimas autentiška malda ir kasdienis atsivertimas į savąją Kunigystę yra tikrovė, kurią galime išgyventi tik Bažnyčios Kūne. Jei daugumos nuomone, šiandien tikroji problema yra ekleziologinio pobūdžio, t. y. kaip suvokiame Bažnyčią ir kaip patiriame Kristaus Kūną, kurio dalis esame, yra būtina pripažinti, kaip ir tikėjimo akto dinamikoje, kad atsivertimas niekada nėra atsivertimas į idėją ar į moralinį poelgį, – atsiverčiama į esatį. Atsiverčiama tik esaties akivaizdoje! Ir ta esatis yra Bažnyčia, Kristus mūsų laikmetyje, o Kristus yra tas pats vakar, šiandien, visada.

Atsiversti kaip kunigams reiškia su nuolankumu klausti savęs: „Kam aš priklausau?“ „Kieno aš esu?“

Priklausyti Dievui, būti Kristaus ir gyventi Kristuje, kaip aiškiai priminė popiežius Pranciškus, reiškia gebėti priklausyti Jo Kūnui, kuris yra Bažnyčia. Priklausyti ne paprasčiausiai faktiškai ar juridiškai, nes yra akivaizdu, kad kunigas priklauso Bažnyčiai, bet giliai

egzistenciškai, išsakinijus Šventojoje Dvasioje, sakramentiškai, t. y. realiai. Jei realiai priklausome Kristaus Kūnui, kuris yra Bažnyčia, tai pats dieviškasis gyvenimas, kuris jame gyvuoja, laipsniškai atverčia mūsų gyvenimą. Atsiversti gilioje maldos dvasioje į tikrąjį mūsų kunigiškąjį tapatumą reiškia atnaujinti priklausomybės Bažnyčiai patirtį – o su ja ir požiūrį.

Ne tiesiog lokaliai ar subjektyviai suprastą priklausomumą, bet tokį, kuris apibrėžia ir palaiko mūsų tapatumą. Kaip šeimoje vaikai auga patenkinti ir užtikrinti priklausymo savo tėvams patirties, – ir šis santykis yra gyvybiškai svarbus jų stabilumui ir brandai, – taip kiekvienas kunigas, kaip pagaliau ir kiekvienas krikščionis, yra pašauktas į priklausomumo skaidrumą; yra pašauktas būti kunigu Bažnyčios, Bažnyčioje ir dėl Bažnyčios, atpažinti joje ne tik organizaciją ar žmogišką asociaciją, bet ir paties Prisikėlusiojo Kristaus esatį pasaulyje. Esatį, kurioje per žmogiškąjį trapumą per amžius galingai aidė didysis Įsikūnijimo skandalas.

2. Pašaukti malonės dėka stiprinti brolių tikėjimą

Prisikėlusiojo pasirodymų pasakojimuose, kuriuos skaitėme Velykų laikotarpiu, visada kelia naują nuostabą ryšys tarp Šventosios Dvasios išliejimo ir skelbimo, tarp Sekminių ir misijos. Kunigas, kaip daug kartų mums aiškiai priminė popiežius Pranciškus, negauna patepimu Šventosios Dvasios sau pačiam, bet kad pateptų Tautą. Šventosios Dvasios dovana, gauta Šventimų dieną, ne misijos prielaida, bet pati misija. Tiek, kiek tikėjimo dovana atnaujinama priklausymo Bažnyčiai šviesoje, tiek, kiek kiekvienas kunigas visada ir nuolat atsiverčia į Dievą, misija tampa išskirtinai dinamiška ir neša neįtikėtinus vaisius.

Tik tas, kuris tikrai ir esmiškai rūpinasi savo tikėjimu, kuris iš tikrųjų atsivertė, gali prisiimti rūpintis kito tikėjimu. Misija tam tikru aspektu gali būti suprasta taip: mes esame tikėjimo žmonės, kurie ne dėl trumpalaikės filantropijos, bet dėl dieviškos atgamtinės pasiuntinybės imamės rūpintis, palydime ir stipriname savo brolių ir seserų tikėjimą į vienintelį Viešpatį Jėzų Kristų, Jo Įsikūnijimą, mirtį ir Prisikėlimą, Šventąją Bažnyčią, kuri per Jį, Jame ir Jam gyvena.

Individualizmo viešpatavimo kontekste, kur atrodo niekas nėra pajėgus rūpintis kitu, tokio pašaukimo iškėlimas gali būti labai efektyvus.

Kadangi šis religinis veiksnys yra ypatinga žmogiškojo asmens ir paties gyvenimo sintezė, rūpindamiesi asmens tikėjimu neišvengiamai rūpinamės visu tuo, kas susiję su mūsų broliais. Šia prasme nėra jokio pir-

mumo, kaip kai kurie galvojo ankstesniais dešimtmečiais, tarp žmogiškojo ugdymo ir evangelizacijos, bet pati geriausia evangelizacija yra būtina ir žmogiškasis ugdymas, ir pati žmogiškojo ugdymo sąvoka būtų paprasčiausiai nesuvokiama, jei Dievas nebūtų „pajudinęs“ žmonijos pats tapdamas žmogumi.

Taigi atsiversti reiškia gyventi stipria aistra dėl savo brolių tikėjimo paklūstant Bažnyčios siuntimui ir suvokiant, kad šios veiklos palaikymo priemonės jokiū būdu nėra mūsų pačių savavališkai nustatytos ir pasirinktos, bet yra dovanotos Dievo ir Šventosios Dvasios dėka yra aktualios ir veiksmingos.

Tai, kas itin kelia nuostabą šiame kontekste, yra abipusis ryšys tarp asmeninio atsivertimo ir misijos. Paaiškinu.

Visi galime paliudyti, kad esame asmeniškai patyrę, kaip mums patikėta tauta su ypatingu dėmesingumu žiūri į mūsų tikėjimą, iš jo išplaukiantį mūsų gyvenimo būdą ir tuo autentiškai gali būti ugdoma. Tokiu pat būdu nėra sunku pastebėti, kaip misijos išgyvenimas ir reali tarnystė dėl brolių tikėjimo neretai būna mūsų naujo atsivertimo į Dievą motyvas ir priežastis. Kiek kartų pačių paprasčiausių penitentų išpažintis, mažiausio vaiko tyrumas ar sąmoninga ligonių auka, daugelio paprastų vargšų žmonių *sensus Ecclesiae* mus sujaudina, skatina atsiversti ir – mes, kunigai, tarpusavyje galime sakyti – mums leidžia paliesti Dievą!

Tarnystė, kuri mums buvo patikėta, yra ypatingiausia, kuo gyventi gali būti patikėta žmogui trumpą jo žemiškosios egzistencijos tarpą, nes nuolat dėl ištikimo mūsų tarnystės praktikavimo galime kontempliuoti darbus Dievo, kuris pašaukia, atverčia, kuria ir šventina sielas. Kontempliuoti Dievo darbus, Jo realų veikimą pasaulyje reiškia kontempliuoti patį Dievą; reiškia skelbti ne idėją ar priesaką, bet Tą, kurį matė mūsų akys, girdėjo mūsų ausys, lietė mūsų rankos – Gyvenimo Žodį.

Žvelgiant vien į to keliamą žmogiškąjį pasitenkinimą, tikėjimu vykdomas mūsų brolių tikėjimo palydėjimas yra ypač garbinga ir kilni veikla. Jei dar pridėsime, kad tai yra atliekama dangaus ir žemės Viešpaties, Prisikėlusiojo, Išganytojo ir Amžinojo Kunigo vardu ir siuntimu, tuomet negalėsime nesijausti skatinami gelminiam atsivertimui – nuo žmogiško, pernelyg žmogiško požiūrio į mūsų bažnytinę tikrovę – į tikrai realistinį, tai yra atgamtinį, ir dėl to visuomet naują, gailęstingą ir autentiškai sielovadinį žvilgsnį.

Rūpinimasis kito tikėjimu ne tik kad nesumenkina mūsų tikėjimo, bet, priešingai, jį sutvirtina! Nereikia to interpretuoti kaip veiksmų sekos, kur yra „prieš“ ir

„po“, bet pats rūpinimosi brolių tikėjimu aktas augina mūsų tikėjimą ir mūsų atsivertimą; ir mūsų atsivertimas yra pirmutinis mūsų brolių tikėjimo maistas.

Jeigu neatsivertęs krikščionis gali papiktinti, tai jį labiau smarkiai paliečia ir yra pragaištingas neatsivertusio kunigo papiktinimas!

Reikia visuomet prieš akis turėti dvi plotmes – tikėjimo pažinimo ir aukos, tikėjimo kaip pažinimo ir tikėjimo kaip atsidavimo.

Įvairiose istorinėse epochose ir dėl skirtingų kultūrinių įtakų galime stebėti tai vienos, tai kitos iš šių plokštumų tam tikrą viršenybę, bet Šventosios Motinos Bažnyčios išmintis ir tikras kunigo atsivertimas jas tvirtai suvienija.

Kokia didelė nelaimė būtų įsitikinęs, bet neatsivertęs kunigas, kuris tiki krikščionybe, kaip viena iš daugelio žmogiškų ideologijų. Ir kiek sumaištis sukeltų sau ir kitiems atsivertęs kunigas, bet be įsitikinimų, kuris neperėmė, autentiškai neintegravo ir esmiškai nepamilo savo tikėjimo tiesų ir paties susitapatinimo su Kristumi.

Šiandien labiau negu bet kada anksčiau tokioje labai sekuliarizuotoje aplinkoje, kokia yra Vakarų aplinka, rūpintis kito tikėjimu reiškia visų pirma būti autentiškai atsivertusiems ir drauge tvirtų įsitikinimų. Tuo pat metu tai reiškia lydėti visus mums patikėtus žmones įgyvendinti šią būtiną sintezę tarp tikėjimo kaip pažinimo ir tikėjimo kaip atsidavimo tiek asmeniškai, tiek bažnytinėje bendruomenėje, nes be šito nebus tikros krikščioniškos patirties. Privalome visuomet prisiminti, kad dėl gautos pasiuntinybės tiek artimi, tiek tolimi į mus žvelgia kaip į pavyzdžius, iš mūsų tikėdamiesi tikro žodžio, skaidraus liudijimo ir pajėgios autentiškai palydėti tėvystės.

Šios tėvystės – jums pasirodys keista, bet taip yra – išmokstama Moters mokykloje, Motinos, Palaimintosios Mergelės Marijos mokykloje. Ji, apaštalų Karalienė, tepadeda mums nuolatiniame darbe asmeniškai ir Bažnyčioje priimančiam atsivertimo malonę ir kartu tepadaro mus autentiškais ganytojais, pajėgiais neprarasti avių ir autentiškai gyventi su jomis ir dėl jų. Sumaištis yra tikrai daug. Būtina tvirtai laikytis teisingos doktrinos – doktrinos, kuri maitina tikėjimą, maitina pamaldumo praktikas, kuri tampa kasdienybe, didžiadvasiška sielovadine tarnyba. Ir tai todėl, kad tikrasis Ganytojas yra Jis – Jėzus, ir mes neturime Jo pralenkti, bet Jį atspindėti.

To meldžiu visiems pasaulio kunigams ir kartu su jais sau pačiam, kad kasdien galėtume būti tuo, kas esame!

Penitento veiksmai ir kai kurie Atgailos sakramento aspektai

Įvadas

Šv. Jonas Paulius II laiške kunigams 1986 m. Didžiojo ketvirtadienio proga rašė, jog tai, kad tiek daug žmonių visiškai neina išpažinties, „yra ženklas, kad skubiai reikia plėtoti Atgailos sakramento pastoraciją ir padėti krikščionims atrasti tikrą ryšį su Dievu, suvokti nuodėmę, dėl kurios žmogus užsidaro Kitam ir kitiems, būtinumą atsiversti ir priimti, tarpininkaujant Bažnyčiai, atleidimą kaip už dyką suteikiamą Dievo dovaną, o galiausiai atsiminti ir sąlygas, kurios leidžia tinkamai švęsti šį sakramentą, įveikti išankstinius nusistatymus jo atžvilgiu, nepagrįstą baimę ir rutiną. Dabartinė padėtis taip pat reikalauja, kad mes būtume geranoriški, pasiruošę skirti laiko ir deramai rūpintis, ir netgi dar daugiau – kad šiam sakramentui skirtume pirmenybę tarp kitos veiklos.“

Pasiremdamas šiuo tekstu apie Išpažinties sakramentą šiandien ir apie daugelio tikinčiųjų santykį su juo, šioje konferencijoje paliesiu du svarbius aspektus: 1) penitento veiksmus, reikalingus gerai išpažinčiai; 2) kai kuriuos Atgailos sakramento šventimo aspektus.

I. Penitento veiksmai gerai išpažinčiai

Čia bus kalbama apie Išpažinties sakramentui priklausančius penitento veiksmus, tačiau iš nuodėmklausių perspektyvos. Jie turi padėti penitentams gerai pasiruošti vaisingai išpažinčiai. Prieš tai, manau, bus naudinga priminti šio sakramento vaisius ir tikslus.

1. Atgailos sakramento vaisiai

Siekiant geriau suprasti, kokių veiksmų ir laikysenos reikia gerai išpažinčiai, pirmiausia reikia paminėti, kokie yra šio sakramento vaisiai, t. y. kokį tikslą turint atliekama išpažintis. Gerai suprasdami tikslą, kurio siekiama, galėsime deramai paruošti tikinčiuosius keliui, kurį reikia nueiti, pritaikyti atitinkamas priemones, tai yra turėti deramą vidinį nusiteikimą.

Vatikano II Susirinkimas, sekdamas visa Bažnyčios Tradicija, moko: „Einantieji Atgailos sakramento iš Dievo gailėstingumo gauna nuodėmių, kuriomis buvo įžeistas Dievas, atleidimą ir šitaip susitaikina su Bažnyčia, kurią nusidėdami sužeidė ir kuri savo meile, pavyzdžiu ir maldomis stengiasi padėti jiems atsiversti“ (LG, 11).

Šv. Jonas Paulius II labai gražiai išreiškia Išpažinties sakramento tikslus: „Brangiausias per Atgailos sakramen-

tą gauto atleidimo vaisius yra susitaikinimas su Dievu; jis įvyksta pražuvusio ir atsiradusio sūnaus, koks yra kiekvienas penitentas, širdies slapybėje. Reikia pridurti, kad tokio susitaikinimo su Dievu padarinys yra kiti susitaikinimai, užgydantys dar kitas nuodėmės padarytas žaizdas: penitentas, kuriam atleista, susitaikina su pačiu savimi ligi giliausių savo būties gelmių, kur jis vėl atranda savo vidinę tiesą; jis susitaikina su broliais, tam tikra prasme jo užpultais bei sužeistais; jis susitaikina su Bažnyčia; jis susitaikina su visa kūrinija“ (*Reconciliatio et Paenitentia*, 31).

Kad būtų atkurta tokia visiška bendrystė su Dievu, su Bažnyčia, su broliais ir netgi su kūrinija, reikalingas ir tam tikras penitento nusiteikimas bei veiksmai.

2. Penitento veiksmai

Atgailos sakramentas duoda malonės vaisius dėl savo veiksmingumo, kuris teka iš Jėzaus velykinio slėpinio (veikia *ex opere operato*). Tačiau, kad šių vaisių būtų kuo daugiau gaunama, reikia ir penitento nusiteikimo bei tam tikrų jo vidinių veiksmų, kurie priklauso *opus operatum*, nes jie sudaro sakramento „materiją“. Kaip tik čia geras nuodėmklausys turi padėti tikintiesiems kuo geriau pasiruošti, kad priimdami šį sakramentą jie pasisemtų gausių išganymo vaisių. Kaip žinome, gerai išpažinčiai reikia keturių dalykų: 1) geros sąžinės apyskaitos; 2) gailės dėl nuodėmių ir pasiryžimo daugiau nebe nusidėti; 3) nuodėmių išpažinimo kunigui; 4) atsilyginimo arba kunigo duotos atgailos atlikimo.

Noriu trumpai aptarti tris penitento veiksmus: *gailės, nuodėmių išpažinimą* ir *atgailos atlikimą*, nes šie trys veiksmai sudaro sakramento „tiesioginę materiją“. Kalbėsiu apie juos iš nuodėmklausio perspektyvos, ką nuodėmklausys turi daryti, kad padėtų penitentui atlikti šventą išpažintį.

a. Gailestis

Gailestis – tai „sielos skausmas ir padarytos nuodėmės atmetimas, lydintas pasiryžimo ateityje daugiau nebe nusidėti“ (Tridento Susirinkimas, *DS*, 1676).

Nekęsdamas savo nuodėmių ir gailėdamasis jas padaręs, penitentas slėpingai, bet tikrai vienijasi su nuodėmės nekenčiančiu Dievu. Apie tai labai gražiai kalba šv. Augustinas: „Kas išpažįsta savo nuodėmes ir jas smerkia, jau sutaria su Dievu. Dievas smerkia tavo nuodėmes, o jei ir tu jas smerki, tu vienijiesi su Dievu. Žmogus ir nusidėjėlis – tai du skirtingi dalykai: žmogus yra Dievo kūrinys; nusidėjėlis – tai tavo, žmogau,

darbas. Sunaikink, ką tu padarei, kad Dievas išgelbėtų, ką jis sukūrė“ (*In Iohannis evangelium tractatus*, 12, 13).

[Tobulas gailestis ir apgailestavimas] Gailestis gali būti įvairių laipsnių, mažiau ar daugiau tobulas, priklausomai nuo mažesnės ar didesnės penitento meilės Dievui. „Kai gailestis kyla dėl to, kad Dievą mylime labiau už viską, jis vadinamas „tobulas“ (gailestis iš meilės). Toks gailestis atleidžia lengvasias nuodėmes; juo gaunamas ir sunkių nuodėmių atleidimas, jei tvirtai pasiryžtama, kai tik bus galimybė, atlikti sakramentinę išpažintį“ (*KBK*, 1452). Vis dėlto kartais tikintieji gailisi netobulai, labiau dėl nuodėmės bjaurumo ar dėl amžino pasmerkimo baimės, nei dėl meilės Dievui. Toks „apgailestavimas“, nors ir pakankamas teisėtam sakramentiniam išrišimui gauti, nelygus tobulam gailėsčiui, kurį skatina meilė Dievui. Tačiau ir apgailestavimas ar netobulas gailestis dėl nuodėmių yra pakankamas, kad būtų galima teisėtai eiti išpažinties sakramento.

Gailestis yra reikalingiausias vidinis veiksmas, kad būtų galima sulaukti Atgailos sakramento vaisių (plg. *KBK*, 1451). Žmogus gali išsigelbėti be išpažinties ir atsilyginimo už nuodėmes (pvz., jei miršta nesant nuodėmklausio tobulai gailėdamasis), tačiau niekas negali išsigelbėti be gailės dėl savo nuodėmių (net jei atlieka išpažintį, bet be tikro gailėsčio). Tuo pat metu tobulas gailestis labai glaudžiai susijęs su bet kokio prisirišimo prie nuodėmės atmetimu, net ir nesunkios. Jis būtinas siekiant tobulos meilės, krikščioniškojo tobulumo.

[Pasiryžimas pasitaisyti] Pasiryžimas pasitaisyti glūdi jau pačiame gailestyje, nors jis gali būti suformuluotas ir kaip atskiras veiksmas. Tai tvirtas ir rimtas pasiryžimas daugiau nebe nusidėti. Jis absoliučiai būtinas: neįmanoma gauti nuodėmių atleidimo (tiek Atgailos sakramentu, tiek ir už jo ribų) be tvirto pasiryžimo pasitaisyti, be rimto noro nebesugrįžti prie nuodėmės. Kas nėra pasiryžęs vengti nuodėmių ateityje, tas iš tiesų rimtai dėl jų nesigaili.

Nuodėmklausys turi pareigą padėti penitentams, kai mato, kad jie rimtai nesigaili, kad jiems trūksta *animi cruciatus* (dvasios sielvarto) ar *compunctio cordis* (širdies graudulio) (plg. *KBK*, 1431). Tai itin svarbu šiais laikais, ypač dėl prarastos nuodėmės pajautos. Norėčiau minutėlę stabtelėti prie šios temos.

Nuodėmės pajautos praradimas

Didysis Dievo tarnas popiežius Pijus XII sakė: „Mūsų amžiaus nuodėmė yra nuodėmės pajautos praradimas“ (Radijo žinia, 1946 m. spalio 26 d.). Panašiai šią labai rimtą mūsų laikų temą aiškina ir šv. Jonas Paulius II savo

nuostabiame Apaštališkajame paraginime *Reconciliatio et paenitentia*. Pažvelkime į pagrindinius punktus (18).

Popiežius tvirtina, kad nuodėmės pajauta yra tarsi žmogaus moralinės sąžinės termometras ir kad ji susijusi su Dievo pajauta. Dabartiniais nuskausmintų sąžinių laikais „neišvengiamai aptemsta ir nuodėmės pajauta, nes yra artimai susijusi su moraline sąžine, tiesos ieškojimu, noru atsakingai naudotis savo laisve. Su sąžine taip pat aptemsta Dievo pajauta, ir, praradus šią svarbiausią vidinę sąsają, išnyksta nuodėmės pajauta.“

[Priežastys] Su jam būdingu įžvalgumu šventasis popiežius nustato šio reiškinių priežastis:

– Sekuliarizmas, kuris pagal savo prigimtį ir apibrėžimą yra idėjų ir papročių sąjūdis, peršantis nuo Dievo visiškai atskirtą humanizmą ir visai nesirūpinantis dėl pavojaus „*prarasti sielą*“. Jei stinga Dievo pajautos, stinga ir Dievo įžeidimo suvokimo.

– Dviprasmybės, į kurias įpuolama perimant tam tikrus mokslų apie žmogų rezultatus. Pavyzdžiui, tam tikromis psichologijos ištarmėmis grįstos pastangos nesukelti kaltės jausmo ar nesuvaržyti laisvės skatina nepripažinti apskritai jokio trūkumo. Taip pat ir tam tikra kultūrinė antropologija, akcentuodama nenuneigiamą aplinkos bei istorinių sąlygų įtaką žmogui, sumenkina jo gebėjimą atlikti tikrai žmogiškus veiksmus, o sykiu galimybę nusidėti.

– Etika, kylanti iš tam tikro istorinio reliatyvizmo, daranti moralinę normą reliatyvią, neigianti jos absoliučią bei besąlygišką vertę, kartu neigianti egzistavimą savaime neleistinų veiksmų, nepriklausomai nuo aplinkybių, kuriomis žmogus juos atlieka. Tai visiškas moralinių vertybių nuosmukis ir apvertimas aukštyn kojomis, o to pasekmė – nuodėmės pajautos visiškas atbukinimas.

– Klaidingas nuodėmės tapatinimas su įstatymų ir teisinių normų pažeidimu. Tai paplitę jaunimo ugdymo sferoje, masinėje komunikacijoje, taip pat ir ugdyme šeimose.

Pasak šventojo popiežiaus, nuodėmės pajautos paradigma – tai Dievo neigimo forma, ne tik ateistinė, bet ir sekuliaristinė. „Jei nuodėmė yra sūniško ryšio su Dievu nutraukimas norint gyventi už klusnumo jam ribų, tai tada nusidėti reiškia ne tik neigti Dievą, bet ir gyventi taip, tartum jo nebūtų, pašalinti jį iš savo kasdienio gyvenimo.“

[Bažnyčios atsakomybė] Toliau popiežius kalba apie mūsų atsakomybę dėl šios nuodėmės pajautos apte-

mimo. „Net ir bažnytinės minties bei gyvenimo srityje esama tendencijų, neišvengiamai skatinančių nuodėmės pajautos susilpnėjimą. Linkstama, pavyzdžiui, keisti praeities perdėtas nuostatas kitais perlenkimais: anksčiau nuodėmė matyta visur, dabar jos nebemato ma niekur; anksčiau perdėm akcentuota amžinosios bausmės baimė, dabar skelbiama Dievo meilė, nepaliekanti vietos pelnytai bausmei už nuodėmę; anksčiau stengtasi griežtai taisyti klaidingas sąžines, dabar pagarba sąžinei tokia didelė, kad net slopina pareigą sakyti tiesą.“

Kaip ganytojai ir nuodėmklausiai turime įsigilinti į šiuos popiežiaus žodžius, kad suprastume mūsų atsakomybę už nuodėmės pajautos nuosmukį mūsų tikinčiųjų sąžinėse. Popiežius, atrodo, kreipiasi tiesiai į mus, kunigus: „Argi nereikėtų pridurti, kad sumaištis, daugelio tikinčiųjų sąžinėje sukelta skirtingų nuomonių bei mokymų sunkiais ir kebliais krikščioniškosios moralės klausimais teologijos, skelbimo, katechezės ir dvasinio vadovavimo srityse, silpnina ir net beveik visiškai ištrina nuodėmės pajautą? Nevalia nutylėti ir kai kurių trūkumų sakramentinės atgailos praktikoje: pavyzdžiui, tendencijos aptemdyti bažnytinę nuodėmės ir atsivertimo reikšmę, paverčiant tai grynai asmeniniu dalyku, arba priešingos tendencijos nutrinti asmeninę gėrio ir blogio vertę, paisant vien bendruomeninio matmens, arba pavojaus, niekada iki galo nepašalinamo, įpulti į rutinišką ritualizmą, atimantį iš sakramento jo visą reikšmę bei ugdomąją jėgą.“

[Sielovadinė atsakomybė] Iš šių aiškių pamokymų suprantame, kad teisingos nuodėmės pajautos atkūrimas yra pirmas dalykas, kurio reikia imtis siekiant spręsti rimtą dvasinę šiuolaikinio žmogaus krizę. Tai nepaprastai didelis darbas, bet įmanomas su Dievo malone ir ištikimais laikantis Bažnyčios mokymo.

b. Nuodėmių išpažinimas

Sakramentinė išpažintis – tai penitento savanoriškas nuodėmių, padarytų po krikšto, išpažinimas teisėtam kunigui, siekiant gauti jų išrišimą raktų galia. Tai nėra paprastas pasipasakojimas, bet „apkaltinimas“, savo kaltumo dėl nuodėmių išpažinimas. Kadangi neretai penitentai išpažįsta savo nuodėmes be tikros savęs apkaltinimo dvasios, nuodėmklausys turi jiems labai delikatai padėti suprasti šią dimensiją.

Išpažinties išsamumas

Išpažintis arba savęs apkaltinimas dėl nuodėmių išpažintyje mus verčia paliesti labai svarbią išpažinties išsamumo temą. Pradėkime nuo to, ką skelbia Kanonų teisės

kodekso 988 kan. § 1: „Tikintysis turi pareigą išpažinti pagal rūšį ir skaičių visas po krikšto padarytas ir tiesiogiai neatleistas Bažnyčios raktų galia ir neišpažintas individualioje išpažintyje sunkias nuodėmes, kurias po uolaus savęs tyrimo suvokia turįs.“ Jau Tridento Susirinkimas nurodė, kad išpažinties išsamumas yra esminis Atgailos sakramento elementas. „Privaloma, kad penitentai per išpažintį išvardytų visas mirtinas nuodėmes, kurias žino po stropios sąžinės apyskaitos, net jei tai labai paslėptos nuodėmės ir nusižengta tik dviem paskutiniams Dekalogo įsakymams (plg. *Iš 20, 17; Mt 5, 28*), nes jos dažnai labai rimtai sužeidžia sielą ir yra pavojingesnės už tas, kurios padaromos viešai“ (*DS, 1680*).

[Visada galiojantis mokymas] Šis mokymas, nustatytas Tridento Susirinkimo, vis dar galioja ir visą laiką galios. Tai dažnai primindavo Jonas Paulius II: „Atsiminkite, kad galioja ir visada Bažnyčioje galios Tridento Susirinkimo mokymas apie būtinumą išpažinti visas nuodėmes“ (*Kalba Apaštališkosios Penitenciarijos nariams, 1981 m. sausio 30 d.*).

Laiške kardinolui Didžiajam Penitenciarui 1996 m. šventasis popiežius dar kartą primygtinai pabrėžė šį mokymą, įspėdamas dėl pavojų, kuriuos kelia tam tikros į moralinę teologiją įsiskverbiosios idėjos, darančios didelę žalą tikintiesiems: „Iš dalies dėl klaidingo moralės supaprastinimo iki vadinamojo „fundamentalaus pasirinkimo“, iš dalies dėl lygiai taip pat klaidingo moralinio įstatymo tapatinimo tik su artimo meilės įsakymu, dažnai miglotai suvokiamu kaip kitų nuodėmių nebuvimas, iš dalies ir dėl šališko reduktyvaus „Dievo vaikų laisvės“ suvokimo, naudojamo kaip pretekstas pateisinti privatų išpažinimą, atmetant Bažnyčios tarpininkavimą – toks pasiteisinimas, ko gero, labiausiai paplitęs, – šiandien, deja, nemažai tikinčiųjų neina išpažinties ir neišpažįsta visų mirtinų nuodėmių, kaip nurodė Tridento Susirinkimas, o kartais į nuodėmklausio klausimus, kuriuos jis užduoda dėl būtino aiškumo, reaguojama kaip į neleistiną kėsinimąsi į sąžinės šventovę“ (*Laiškas kard. Williamui W. Baumui ir Apaštališkosios Penitenciarijos kasmetinio kurso apie vidinį forumą dalyviams, 1996 m. kovo 22 d.*).

[Nuodėmklausio pareiga] Taigi nuodėmklausys yra griežtai įpareigotas padėti penitentui išsamiai išpažinti dar neatleistą mirtiną nuodėmę, jų skaičių ir aplinkybes, kurios gali apsunkinti arba pakeisti jų pobūdį.

Siekti išpažinties išsamumo reiškia ne kankinti penitentą, bet vykdyti sielovadinę meilės tarnystę. Dėl to nuodėmklausys turi būti labai atsargus ir delikatus užduodamas klausimus, turi klausinėti tik tuomet, kai tam yra pagrindo, kai supranta ar numato, kad išpa-

žintis gali būti neišsami. Visais kitais atvejais reikia vadovautis prezumpcija, kad penitentas nuoširdžiai išpažįsta savo nuodėmes.

[Penitento sąžinės gerbimas] Siekdamas išpažinties išsamumo, nuodėmklausys privalo taip pat atsiminti, jog penitentas turi pareigą išpažinti nuodėmes pagal tą nuodėmių suvokimą, kurį jis turėjo nusidėdamas. Negalima iš penitento reikalauti tokio suvokimo, kurį turi nuodėmklausys ar moralistas. Todėl paprastai nuodėmklausys neturi penitento klausiti to, ko šis nesupranta.

Tačiau būtų rimtai nusižengta, jei nuodėmklausys neleistų penitentui išpažinti tų nuodėmių, kurias jis sąžinėje suvokia esant sunkiomis. Dar rimtesnis nusižengimas būtų klaidingai mokyti ar deformuoti jo sąžinę, teigiant, kad tai, ką Bažnyčia skelbia esant sunkia nuodėme, iš tiesų nėra nuodėmė ir nereikia jos išpažinti.

c. Atsilyginimas ir nuodėmklausio skirtos atgailos atlikimas

Atgailos dydis turi atitikti nuodėmę ir penitento galimybes, turi būti vaistas ir pamokymas sąžinei. Kitaip tariant, turi atitikti, kiek tik įmanoma, padarytų nuodėmių sunkumą ir pobūdį. „Tai gali būti malda, tam tikra auka, gailingumo darbai, patarnavimas artimui, savanoriškas atsisakymas, kentėjimas ir ypač kantrus savo kryžiaus nešimas. Tokios atgailos padeda mums darytis panašius į Kristų, kuris pats vienas kartą visiems laikams atsilygino už mūsų nuodėmes (*Rom 3, 25; 1 Jn 2, 1–2*); leidžia tapti prisikėlusiojo Kristaus bendrapėdiniais, „jeigu su Juo kenčiame“ (*Rom 8, 17*)“ (*KBK, 1460*).

II. Apie Atgailos sakramento šventimą

Šioje antroje dalyje noriu paliesti, nors ir labai trumpai, kai kuriuos Atgailos sakramento šventimo aspektus, kurie yra labai naudingi sielovadoje ir dėl to yra paskelbti Bažnyčios įstatymais.

Kanonų teisės kodeksas skyriuje, pavadintame „Sakramento celebravimas“, nuo 960 iki 964 kan. kalba apie: 1) šio sakramento šventimo būdą, pabrėždamas skirtumą tarp įprastinio, ordinarinio būdo (individualios išpažinties ir išrišimo) ir neeilinio, ekstraordinarinio būdo, su bendra išpažintimi ir išrišimu (*Ordo Paenitentiae* taip pat numato didesnio skaičiaus penitentų susitaikinimo apeigas su individualiu išrišimu); 2) vietą (bažnyčią, koplyčią); 3) konkrečią išpažinties vietą (klausyklą). Apžvelkime kiekvieną šių aspektų, pridurdami keletą pastabų mūsų teologiniams ir pastoraciniams apmąstymams.

1. Individualus sakramento šventimas

Visų pirma reikia priminti, kad „kaip kiekvienas sakramentas, taip ir atgaila yra liturginis veiksmas“ ir turi jos šventimą apibrėžiančias liturgines ir kanonines normas (plg. *KBK*, 1480).

[Individuali ir išsami išpažintis] 960 kanonas nustato, kad vienutėlis ordinarinis Atgailos sakramento šventimo būdas yra „asmeninė bei išsami išpažintis ir išrišimas“. Tik „fizinis ar moralinis negalimumas“ atleidžia nuo tokios išpažinties ir pateisina kitus susitaikinimo būdus. Šie Kodekso teiginiai remiasi Tridento Susirinkimu, kuris tokį Atgailos sakramento šventimo būdą vadina „dieviškuoju įstatymu“.

Katalikų Bažnyčios katekizmas savo ruožtu aiškina, kokia yra šio vienintelio ordinarinio būdo švėsti šį sakramentą motyvacija: „Šis teiginys yra visiškai pagrįstas, nes Kristus veikia kiekviename sakramente; į kiekvieną nusidėjėlį Jis kreipiasi asmeniškai: „Sūnau, tau atleidžiamos nuodėmės!“ (*Mk* 2, 5); Jis yra gydytojas, pasilenkiantis prie kiekvieno ligonio, kuriam Jis reikalingas (plg. *Mk* 2, 17), kad jį pagydytų; Jis pakelia kiekvieną ir sugrąžina į brolišką bendriją. Tad asmeninė išpažintis yra ženklausia susitaikinimo su Dievu ir su Bažnyčia forma“ (*KBK*, 1484).

[Individuali išpažintis Susitaikinimo pamaldų metu] Antroji *Ordo Paenitentiae* numatyta sakramento šventimo forma – didesnio skaičiaus penitentų susitaikinimas su individualia išpažintimi ir išrišimu – sutampa su pirmąja forma aukščiausioje sakramento kulminacijoje, kuri yra individuali nuodėmių išpažintis ir išrišimas. Ji sutampa su pirmąja forma ir dėl to gali būti jai prilyginta apeigų normalumo požiūriu (plg. *ReP*, 32). Tokios bendruomeninės apeigos leidžia labiau pabrėžti sakramento bendruomeninius aspektus, tai yra jo bažnytinį pobūdį. Dėl to pageidautina, kad jos vyktų tam tikrais liturginių metų laikotarpiais, ypač per gavėnią, kai visa Bažnyčia atgailaudama ruošiasi švėsti Velykų slėpinį. Tokiu būdu ugdomas vietinės bendruomenės *sentire cum Ecclesia*. „Tačiau kad ir koks būtų apeigų būdas, Atgailos sakramentas dėl savo prigimties visada yra liturginis, taigi bažnytinis ir viešas veiksmas“ (*KBK*, 1482).

[Pastoraciniai aspektai] Kadangi individuali išpažintis yra vienintelis ordinarinis šio sakramento šventimo būdas, sielų gerove besirūpinantys kunigai turi skirti daug jėgų ir valandų šiam brangiam sakramentui, jų sielovadinės meilės išraiškai: „Visi, kas pagal skirtas pareigas yra įgalioti ganyti sielas, privalo pasirūpinti, kad būtų klausoma jiems patikėtų tikinčiųjų išpažinčių“ (*Misericordia Dei*, 1).

Be to, individuali išpažintis yra vienintelis būdas, iškeliantis esminius ir asmeniškiausius atgailos kelio aspektus. Tai būdas, kuris atliepia penitento lūkesčius, dėl kurių jis eina išpažinties – jo troškimą asmeniškai susitaikinti su Dievu ir būti sugrąžintam į draugystę su Juo, atgauti dėl nuodėmės prarastą malonę; troškimą patikrinti savo dvasinio kelio kryptį, kartais būtinumą aiškiau atpažinti savo pašaukimą; dažnai būtinumą ir troškimą išbristi iš dvasinės apatijos būsenos ar dvasinės krizės. Šv. Jonas Paulius II sako, kad kai kuriais atvejais galima su šiuo sakramentu sujungti ir „skirtingą, bet suderinamą“ dalyką – dvasinį vadovavimą (*ReP*, 32).

[Bendras išrišimas] Nereikia pasiduoti pagundai piktnaudžiauti vadinamuoju tikinčiųjų „bendru išrišimu“. Kanonų teisės kodeksas nustato, kad ši sakramento šventimo forma yra išimtis ir gali būti taikoma tik mirties pavojuje arba neturint laiko išklausti pavienius penitentes, taip pat dėl rimto būtinumo, nenulemtu pačių penitentų kaltės, tačiau tam negana vien paprasto gausaus penitentų skaičiaus, pvz., piligrimysčių metu (plg. kan. 961). Be to, tikintieji turi ne tik gailėtis dėl nuodėmių (turėti deramą nusiteikimą), bet ir būti tvirtai pasiryžę tinkamu laiku išpažinti sunkias nuodėmes, kurių dabar negali išpažinti. Kitaip išrišimas negaliojotų (plg. kan. 962–963).

Todėl kolektyvine forma suteikti sakramentiniai išrišimai nesilaikant nustatytų normų laikytini rimtais nusižengimais.

2. Išpažinties sakramento šventimo vieta

Šventasis Tėvas Benediktas XVI kalboje, skirtoje XXI kurso apie vidinį forumą dalyviams (2010 m. kovo 11 d.), ragino, kad ganytojai atrastų Išpažinties sakramento svarbą ir kaip penitentai, ir kaip kunigai. Tačiau neatsitiktinai popiežius kalbėjo ir apie klausyklą kaip Sutaikinimo sakramento šventimo „vietą“; vietą, kurioje kunigas turi dažniau „gyventi“. Šio sakramento šventimo vieta labai svarbi pastoracine prasme.

[Tinkama vieta sakramentui švėsti] Kanonų teisės kodekso 964 kan. § 1 skelbia, kad tinkama vieta klausyti sakramentinių išpažinčių yra bažnyčia arba koplyčia. Šis nurodymas dera su liturginiu sakramento šventimo pobūdžiu, nes, pasak Kodekso, liturgijos šventimo vieta yra bažnyčia arba koplyčia (plg. kan. 1214, 1223). Nedraudžiama, esant rimtoms priežastims, sakramento švėsti ir už bažnyčios ar koplyčios ribų. Tad labai svarbu, kad kunigas būtų visada gerai atpažįstamas iš jam būdingo drabužio. Jis nėra valdininkas, kuris griežtai laikosi darbo valandų, bet visada ir visur tarnauja. Tarnavimas įspaustas jo sakramentineje tapatybėje.

[Pastoraciniai aspektai] Šios normos skirtos penitentų labai. Tikintieji turi teisę atlikti išpažintį klausykleje. Tai kartu naudinga ir sielovadine prasme, pirmiausia todėl, kad klausykla su grotelėmis pasitarnauja išpažinties išsamumui, padeda saugoti penitento anonimiškumą ir nuodėmklausio nešališkumą. Matomoje vietoje esanti klausykla su grotelėmis, kita vertus, padeda išvengti piktnaudžiavimų ir apkalbų pavojaus. Šių naudingų pasiūlymų, kur tik įmanoma, reikia laikytis. Be to, ganytojai turi pasirūpinti ne tik, kad klausykla būtų aiškiai matoma, bet ir nustatyti išpažinčių klausymo laiką, o kai yra daugiau kunigų – suteikti tikintiesiems galimybę atlikti išpažintį taip pat ir šventųjų Mišių metu.

Prie solidaus doktrininio pasirengimo nuodėmklausiai turi pridėti sielovadinę meilę ir ištikimybę normoms, kurias dutūkstantmetė Bažnyčios išmintis nustatė švenčiant Išpažinties sakramentą. Šitaip jie ne tik laikysis teisingo mokymo, bet ir teisingos kanoninės bei pastoracinės praktikos, savo tarnystėje suderindami teologinę ortodoksiją su sielovadinės veiklos orto-praktika.

Dera priminti, kad niekas negali atstoti kunigo maldos prieš išpažintį ir po išpažinčių už jam patikėtų sielų gerovę, jo atgailos ir apsimarinimų, aukojamų už penitentes. Šitaip klausykla tampa šventumo siekimo „vieta“ ne tik daugeliui sielų, bet ir kunigui. To pavyzdį mums parodė daugelis šventųjų. Tai primena popiežius Benediktas XVI: „Ištikimas ir uolus kunigų pasišventimas klausyti išpažinčių, sekant didžiųjų istorijos šventųjų pavyzdžiu, nuo šv. Jono Marijos Vianėsaus ir šv. Jono Bosko iki šv. Juozapo Marijos Eskrivos ir šv. Pijaus iš Pietrelčinės, nuo šv. Juozapo Kafaso iki šv. Leopoldo Mandičiaus, mums visiems byloja, kad klausykla tikrai gali būti

„šventumo vieta“ (Kalba Apaštališkosios Penitenciarijos surengto kurso dalyviams, 2011 m. kovo 25 d.).

Pabaiga

Minime šventuosius Gailestingumo metus, gailestingumo, kuris pasireiškia unikaliu būdu, kai nusidėjęs žmogus pajunta nuodėmių atleidimą ir susitaikina su Dievu ir su Bažnyčia, priimdamas gailestingumo sakramentą. Išpažintis yra „nepriylgstamas Atgailos ir sutaikinimo sakramentas“ (*ReP*, 23), kuris „padaro regimą tarp mūsų gailestingąjį Dievo veidą, konkrečiai, be pertraukos visą laiką jį mums apreiškia“ (Popiežius Pranciškus, Kalba Apaštališkosios Penitenciarijos tribunolo surengto kurso dalyviams, 2015 m. kovo 12 d.).

Popiežius Pranciškus nepaliaudamas aistringai ragina kunigus negailėti laiko šiai šventai tarnystei, kurioje kunigas veikia ne tik kaip „Dievo gailestingumo kanalas tikintiesiems“, bet taip pat kaip „džiaugsmo kanalas“, patyrus Dievo gailestingumą. „Šis dieviškasis gailestingumas gali neatlyginamai pasiekti visus, kurie jo šaukiasi. Iš tiesų galimybė sulaukti gailestingumo atvira, plačiai atidaryta visiems, kaip plačiausios „gailestingumo durys“, nes sutampa su paties Tėvo širdimi, mylinčia visus savo vaikus ir jų laukiančia, ypač tų, kurie daugiausiai klydo ir labiausiai nuo jo nutolo“ (Popiežius Pranciškus, Kalba Apaštališkosios Penitenciarijos tribunolo surengto kurso dalyviams, 2016 m. kovo 4 d.).

Tegloboja mus Švenčiausioji Mergelė, Nusidėjėlių Gynėja. Mes jos šaukiamės: geroji, malonioji, mieliausioji Mergele Marija!

Nauji leidiniai

Jurgis Matulaitis, Pranciškus Petras Būčys. Laiškų dialogas / parengė Paulius Subačius. – Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2016. – 800 p.: iliustr. / Serija: Marijonų istorijos šaltiniai, 23.

Tai pirmasis pal. arkivysk. Matulaičio ir vysk. Būčio epistolinio dialogo leidimas – iki šiol lietuviškai buvo skelbti tik keli susirašinėjimo fragmentai. Jiedu bičiuliavosi nuo Marijampolės gimnazijos laikų, vėliau susiėjo studijuodami Sankt Peterburge ir Fribūre. Drauge nutarę pasirinkti pašvęstąjį gyvenimą ir atgaivinti Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo kunigų marijonų vienuoliją, buvo siejami nuolatinio bendro rūpinimosi kongregacija ir Bažnyčios padėtimi Lietuvoje. Abipusė korespondencija, kurios išliko beveik pustrčio šimto laiškų, atvirukų bei telegramų, įdomi ir vertinga keliais atžvilgiais. Ji atskleidžia dviejų iškilų ganytojų asmeninį atsivadimą Evangelijos žiniai, sodrų dvasinį gyvenimą, šventėjimo kelią ir ugdantį tarpusavio ryšį. Skelbiami tekstai taip pat dokumentuoja Marijonų vienuolijos, tėvų globotų moterų vienuolijų, karitatyvinių, kultūros, švietimo, kunigų rengimo ir kitų religinių institucijų, Vilniaus vyskupijos ir Lietuvos bažnytinės provincijos organizacinę raidą bei vidinę būklę. Toli pranokdami Bažnyčios istorijos interesų ratą, šie laiškai yra skvarbus gerai informuotų, labai atvirai savo žiniomis ir nuomonėmis besidalijančių asmenų žvilgsnis į XX a. pradžios Lietuvos visuomenę, Nepriklausomybės paskelbimą suponavusių bei jį lydėjusių įvykių, elito nuostatų, santykių ir geopolitinių orientacijų panoramą.

Publikacijoje laikomasi dokumentinio leidimo principų, išsaugota autentiška kalba, didžiama komentarų pateikti anuotos rodyklės pavidalu.

PRIEŠRINKIMINIS GANYTOJŲ LAIŠKAS

Brangūs tikintieji ir visi geros valios Lietuvos piliečiai,

Mūsų Tėvynė pradėjo antrąjį laisvo ir nepriklausomo gyvenimo dvidešimtpenkmetį. Tai – ypatinga mūsų tautos patriarchų, laisvės kovotojų brolių ir seserų dovana mums, pašauktiems toliau tęsti laisvos Lietuvos kūrimo darbą. Laisvė yra ne tik duotis, bet ir nuolatinė užduotis. Tai – mūsų dalyvavimas visuomenės gyvenime.

Netrukus į Seimą rinksime tuos, kurie atstovaus mums, kurdami ir tobulindami šalies įstatymus pagal rinkėjų valią. Kiekvieno laisvės ir demokratijos sąlygomis norinčio gyventi piliečio svarbiausia pareiga – dalyvauti parlamentarų rinkimuose, o per juos prisidėti prie krašto valdymo. Atlikdami savo pilietinę pareigą, liudijame meilę Tėvynei ir rūpestį dėl jos ateities. Pagal krikščioniškąją sampratą pilietinė pareiga prilygsta pareigoms artimui ir bendrajam gėriui. Dėl šios priežasties kviečiame šią pareigą atlikti ir nepasiduoti nuogastavimams, kad vienas balsas nieko nepakeis.

Verta priminti, kad pagal rinkimų į Seimą tvarką daugiamandatėse apygardose kiekvienas iš mūsų galime pasirinkti kandidatus juos reitinguodami. Reitinguodami pareikšime savo nuomonę apie tai, kuriems kandidatams labiausiai dera patikėti itin atsakingas valstybės įstatymų leidėjų pareigas. Partijų sąrašuose galime rasti žmonių, kurie vadovaujasi žmogiškosiomis ir krikščioniškosiomis vertybėmis, būtinomis visaverčiam bet kurios demokratinės visuomenės egzistavimui.

Tam, kad krašte būtų vadovaujama teise bei klestėtų ekonomika, būtina moralinė kultūra. Tik ten, kur dauguma gerbia ir vertina kitą žmogų, klesti santarvė ir solidarumas, kurių šiandienėje Lietuvoje kartais pritrūksta. Besąlygiška pagarba žmogui yra pamatinis demokratijos principas. Turi būti ginamas ir saugomas kiekvienas žmogus nuo savo prasidėjimo iki mirties, neįgalus žmogus ar kenčiantis nepagydomą ligą. Artimo meilė prasideda šeimoje, grindžiamoje santuoka – vyro ir moters vienas kitam savęs dovanojimu. Valstybei svarbu padėti žmonėms, kurie savo atsakomybę paliudijo įsipareigodami vienas kitam ir savo vaikams. Tik jei kandidatas į Seimą gerbia ir aktyviai palaiko šias vertybes, jis suvokia pamatinę moralinės kultūros svarbą laisvai visuomenei.

Lietuvai reikia žmonių, kurie nepuola į pesimizmą ir nemano, kad ateitį lemia vien praeities nepasisekimai. Lietuvai reikia žmonių, galinčių tęsti laisvės kovotojų darbą – valstybės, kurioje visiems gera gyventi, kūrimą. Kandidatų sąrašuose ieškokime būtent tokių žmonių, o radę – balsuokime už juos, kad, išrinkti į Seimą, mums atstovautų. Būkime ne pasyvūs istorijos stebėtojai, bet jos aktyvūs dalyviai, suvokiantys, kad pagarba pamatinėms moralinėms vertybėms yra būtina sąlyga norint gyventi krašte, kurio taip troško laisvos Lietuvos kūrėjai.

Lietuvos vyskupai

2016 m. rugsėjo 30 d.

ŠVENTOSIOS DVASIOS ĮKVĖPTI

Visi Šventieji

Apr 7, 2–4. 9–14; 1 Jn 3, 1–3; Mt 5, 1–12a

Šiandien Šventųjų šventė, t. y. mūsų pašaukimo ir mūsų tikslo šventė. Šiandien Bažnyčia kviečia mus pažvelgti į kiekvieno žmogaus pamatinę tiesą – tiesą apie šventumą. Mes tikime, kad kiekvienas žmogus gimsta, idant realizuotų Dievo jam skirtą užduotį. Šventasis yra toks žmogus, kuris atrado šį Dievo jam skirtą tikslą ir jį įvykdė.

Skaitydami Kristaus paskelbtus palaiminimus jų pabaigoje atrandame galutinį tikslą – „Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje.“ Atlygis danguje – tai mūsų amžinosios ateities tikslas. Viena giliausių žmogaus svajonių yra tapti „kaip Dievas“. Prisiminkime Šventojo Rašto pirmuosius puslapius, kur piktoji dvasia gundė žmogų sakydama: „Jūs būsite kaip Dievas.“ Ir šiandienis žmogus trokšta būti kaip Dievas: tapti galingas, stiprus, amžinas, visų turtingiausias, bebaimis – tokios yra šiandienio žmogaus „kopėčios“ į dangų. Tačiau tai stabmeldiška dieviškumo samprata. Ši klaida tęsiasi nuo pat žmonijos istorijos pradžios. Žmogus pats susikuria Dievo paveikslą, pats nori tapti dievu-stabu. O kiek šiam žmogiškam stabui paaukota, kiek šalių nukariauta, kiek žmonių sunaikinta ar vergais paversta, kiek kitaminčių persekiota. Nesuskaičiuojami liūdni skaičiai. Daugeliui žmonių tikėjimas, Dievas, amžinasis gyvenimas visiškai nerūpi.

Jie tiki kitokiais palaiminimais nei skelbia Kristus: palaiminti turtingieji, sukaupe daug materialinių vertybių; palaiminti apstūs mokslo ir technikos, palaiminti garsenybės, pasaulio galiūnai – jų yra karalystė žemėje. Palaiminti irzlūs, įkyrūs despotai – jie nušluos nuo žemės silpnus, ligonius, nuolankiaširdžius, romaus charakterio žmones. Palaiminti, kurių gyvenimas lengvas, nes jie mano, jog rojus jau yra čia, šioje žemėje, ir jiems nereikia jokio suraminimo. Palaiminti, kurie yra sotūs, kurie netrokšta teisybės, kadangi jie sotūs iš savo neteisingumo, piktadariškumo ir klastingumo. Palaiminti neturintys gailingumo, kietaširdžiai, kadangi jiems nereikia pasigailėti kitų, jie nepriima ir nesupranta kančios mokyklos. Palaiminti, kurie džiaugiasi neskaistumu, myli tik save, nes jie akli dieviškiems dalykams – altruizmui, dvasingumui ir religingumui. Palaiminti, kurie tarnauja prievartai, kurie konstruoja ginklus – jie bus vadinami Mirties vaikais, kulkosvaidžių didvyriais, jie kuria atei-

tį, kurioje pagrindinis įstatymas bus džiunglių įstatymas. Palaiminti, kurie bėga nuo teisėtvarkos ir nemyli teisingumo, – šiame pasaulyje jie gyvena kaip karaliai. Ar tokiaame pasaulyje man įmanoma tapti šventam? Šie priešingi Kristaus mokymui palaiminimai mums labai aiškiai parodo, kaip šiandieniam gyvenimui reikalinga krikščioniškoji pasaulėžiūra, koks svarbus žmogų gelbstintis Kristaus mokslas.

Deja, priešinguose nei Kristaus palaiminimuose atsiskleidžia pasaulio galingųjų valia, griauianti tai, kas žmogiška ir šventa. Šventojo Rašto Dievas yra visiškai kitoks nei žmonių sukurtasis, ir kelias į šį Dievą taip pat kitoks. Nes Jis yra meilė ir pasiekiamas tik meile. Regimas tikrojo Dievo atvaizdas yra Jėzus Kristus. Kelias į Dievą yra Jėzaus mokymo įgyvendinimas gyvenime. Jėzus mums sako: „Jei nori žinoti, koks yra Dievas, žiūrėk į mane. Žiūrėk, kaip aš gyvenu, kaip kalbu, kaip reaguju į situacijas, kaip mirštu – mokykis visko iš manęs. Ir tuomet pamatysi, jog tikrasis Dievas yra visiškai skirtingas nei žmonės jį įsivaizduoja. Jis nėra žaibus laidanti dangaus dvasia, jis nėra žibantis turtais monarchas. Tikrasis Dievas taikus, be galo mylintis ir gailingas, trokštantis išvaduoti žmones iš blogio nelaisvės, jis yra palaiminimų Dievas.“ Štai šis Dievas kviečia, kad mes būtume šventi. Nuo kalno Kristaus pasakyti palaiminimai šių dienų žmogaus kovose už būvį suskamba labai revoliucingai ir kartu labai taikiai. Čia aiškiai atsiskleidžia skirtumas tarp švento žmogaus ir žmogaus, pamėgusio nuodėmės kelią. Persų patarlė sako, jog „nėra šventojo be praeities, kaip nėra nusidėjėlio be ateities“.

Amžių būvyje nesuskaičiuojama daugybė žmonių, kiekvienas savaip, siekė šventumo, tačiau visi buvo įkvėpti tos pačios Šventosios Dvasios, kuri padėjo gyventi palaiminimų dvasia. Tikri šventieji nesako: „Žiūrėkite, kokie mes dideli, kokie turtingi, kokie galingi ir protingi.“ Tikri šventieji galingi savo dvasia, nors kūnas silpnas ir ligotas; jie pripildo ištisos epochos dvasią, nors patys atrodo nepastebimi; jie neturtingi, tačiau jų pavyzdys praturtina daugelį; jie daug žino apie Dievo meilę, nors mažai temoka žemiškų mokslų. Šventieji yra mūsų visuomenės geradariai ir šio laiko dvasios gydytojai. Šventasis yra Dievo dovana miestui, tautai, pasauliui. Jie neša tuos kryžius, kuriuos mes nekantriai nusimetame nuo savęs arba permetame ant svetimų pečių. Jie atlaiko pasaulio priespaudą ir neteisybę. „Štai šventumas trimis žodžiais: *mylėti Dievo valią*“ (belgų kunigas Edward Poppe).

AR ŽMOGUS SUKURTAS GYVENIMĄ BAIGTI KAPE?

32 eilinis sekmadienis (C)

2 *Mak* 7, 1–2. 9–14; 2 *Tes* 2, 16–3, 5; *Lk* 20, 27–38

Broliai ir seserys Kristuje, šiandien Bažnyčia mus kviečia pamąstyti apie fundamentalią mūsų tikėjimo tiesą: prisikėlimą iš numirusių. Artėjant bažnytinių liturginių metų pabaigai, Bažnyčia mums primena paskutines skaudžias mūsų gyvenimo žemėje realijas ir prisikėlimą iš numirusių. Tikėjimo išpažinime išpažįstame, jog tikime kūno iš numirusių prisikėlimu. Bet ar tikrai tuo tikime?

Kaip anuomet sadukiejai neigė mirusiųjų prisikėlimą, taip ir šiandien yra krikščionių, kuriems su mirtimi pasibaigia žmogaus likimas – gyvenimas. Todėl labai rimtai reikia savęs paklausti: ar tikėjimas prisikėlimu iš numirusių yra įsišaknijęs mano širdyje?

Mūsų tikėjimas prisikėlimu iš numirusių nėra iš piršto laužtas ar vieną gražų rytą išgalvotas. Šį tikėjimą liudija visas Šventasis Raštas. Tikėjimas prisikėlimu iš numirusių grindžiamas dviem dalykais: tikėjimu Dievo visagalybe ir žemiškojo gyvenimo neteisingumu bei nepakankamumu, kadangi laimės trokštą žmogus jos žemėje neranda. Tikėjimas mirusiųjų prisikėlimu nuo pat pradžių buvo esminis krikščionių tikėjimo elementas.

Jeigu Dievas sukūrė žmogų iš nieko, juo labiau Dievas gali prikelti iš numirusių jau gyvenusį, egzistavusį žmogų. Evangelijoje pagal Morkų, sadukiejams uždavus suktą klausimą, Jėzus atsakė: „Argi ne todėl klystate, kad neišmanote nei Raštų, nei Dievo galybės?!“ (*Mk* 12, 24). Paikas žmogus galvoja, jog mirdamas jis išeina iš Dievo visagalybės jurisdikcijos, lyg Dievas mirusiesiems neturi galios. Dievo Sūnus Jėzus Kristus sako: „Dievas nėra mirusiųjų Dievas, bet gyvųjų, nes visi jam gyvena“ (*Lk* 20, 28).

Kristus ir šiandien mūsų klausia labai kategoriškai: arba tikite mirusiųjų prisikėlimu, arba esate ateistai!

Kitokio varianto nėra. Būtų nesąmonė tikėti, jog Dievas sukūrė visą pasaulį, visatą ir žemę dėl žmogaus, žmogų atpirko savo Sūnaus kančia ant kryžiaus vien tik tam, kad žmogus vieną gražią dieną savo gyvenimą visam laikui baigtų kape.

Tačiau kalbėdami apie prisikėlimą iš numirusių negalime pamiršti Viešpaties teisingumo ištarmės, kuri bus labai liūdna net prikeltiems iš numirusių, jeigu Viešpats tars: „Iš tiesų sakau jums: kiek kartų taip nepadarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, nė man nepadarėte. Ir eis šitie į amžinąjį kentėjimą, o teisieji į amžinąjį gyvenimą“ (*Mt* 25, 45–46). Gal kai kas baiminasi net pagalvoti apie Dievo teisingumą, verčiau visiškai netiki Dievu ir prisikėlimu iš numirusių, manydamas, kad prisikėlimo diena bus amžinojo pasmerkimo ir amžinos gėdos diena. „Diena, kuri taip tave baugina ir tu vadini ją paskutine, yra pirmoji diena amžinybėje“ (Seneka).

Viešpats mus prikels iš numirusių su kūnais todėl, kad žemėje gyvendami mes visada norėjome patirti laimę ne tik savo siela, bet ir kūnu. Faktas, kad žmogus gali mąstyti apie savo nemarumą, kad savo mintimis gali prasiveržti aukščiau materijos, rodo žmogų turint dvasinį pradą. Tik kadangi dvasios reikalai būna užmiršti, mūsų siela, nuodėmių prislėgta, yra lyg mirusi.

Evangelijoje skaitome apie jauną numirusią mergaitę, kuriai paėmęs ją už rankos Viešpats pasakė: „Mergaite, sakau tau, kelkis.“ Kaip dažnai Viešpats ir į mūsų sielą tiesia savo ranką. Argi ji bus šaltesnė už mirusios mergaitės kūną, kuris Viešpaties žodžiu buvo prikeltas?

Visi žinome, jei ne šiandien, tai rytoj, mirti reikės. Jau dabar pats laikas į vieną ranką paimti tikėjimo žvakę, gerų darbų šviesą, ir į kitą – Evangelijos tiesas, kurios būtų mums kaip žemėlapis atliekanti tą vieną vienintelę gyvenimo kelionę nuo lopšio iki kapų. Kasdien prisiminkime, kad amžinajame gyvenime turėsime duoti savo minčių, kalbų ir darbų apyskaitą. Paskutinio teismo paveikslas tekaba mūsų sąžinės kambarėlyje.

BŪTIES PRIEŠ NEBŪTĮ AMŽINOJI PERGALĖ

33 eilinis sekmadienis (C)

Mal 3, 19–20a; 2 Tes 3, 7–12; Lk 21, 5–19

Pranašo Malachijo knygoje skaitome, kaip Izraelio tauta išgyvena vieną pačių šturpiaušų istorijos periodų: idant išlaisvintų baimės sukaustytas širdis, pranašas Malachijas skelbia, jog Viešpaties diena ateis taip tikrai, kaip kad saulė pateka ryte. Pranašo Malachijo knyga parašyta V amžiuje prieš Kristų, prabėgus 50 metų po Babilonijos nelaisvės pabaigos. Tačiau žydų tautai, persmelktai Babilonijos blogybių, vis tiek darosi vis blogiau. Todėl pranašas Malachijas visomis išgalėmis stengiasi sugražinti tautą prie Dievo. Pagrindinė pranašo Malachijo tema yra ištikimybė Viešpaties sandorai ir įpareigojimams. „Sugrįžkite pas mane ir aš pas jus sugrįšiu, kalbėjo Galybių Viešpats“ (*Mal 3, 7*). Brangūs tikintieji, mūsų gyvenime būna dienų, kai atrodo, jog viskas prarasta. Tuomet guoskimės Viešpačiu ir būkime tvirti. Prisiminkime Kristaus žodžius: „Aš jums tai kalbėjau, kad manyje atrastumėte ramybę. Pasaulyje jūsų priespauda laukia, bet jūs būkite drąsūs: aš nugalėjau pasaulį!“ (*Jn 16, 33*).

Klystame manydami, kad gyvenimas gali būti be kovos ir rūpesčio. Visas mūsų gyvenimas paženklintas kovos ženklų. Kovodami mes gyvename, kovodami – laimime. Nelaimės, neturtas, vieatvė, nesėkmės, ligos – tai kovos laukas, kuriame kiekvienas turime būti savo pastangų ir nepasisekimų didvyris.

Susitikimo su Viešpačiu diena neturi tapti nusiminimo ir savo pareigų vengimo diena. Kai kurie tesalonikiečiai manydami, jog Viešpaties diena jau čia pat, nusprendė nieko neveikti ir tinginiavimu apsunkino kitus. Tuomet apaštalas Paulius jiems primygtinai primena būtinybę dirbti: „Kas nenori dirbti, tenevalgo!“ Mes, kurie norime būti tikri krikščionys, o ne krikščionybės iškamšos, privalome visas savo pareigas, visus darbus atlikti labai kruopščiai ir sąžiningai.

Krikščionybės atneštas supratimas ši pasaulį prista- to kaip trumpą bandymų lauką, kuriame privalome

prisirinkti vertybių amžinajam gyvenimui. Kristus moko, jog „savo ištverme jūs išsaugosite savo gyvybę“. Kokiems sunkumams padeda atsispirti ištvermės dorybė? Mirties pavojus atlaikyti padeda narsumas; nuliūdumus įveikti – kantrybė; kiekvienam sunkumui pakelti reikia tam tikros dorybės, tam tikros mūsų charakterio savybės. Ištvermė tuose dalykuose, kurie žmogui patinka, pavyzdžiui, pasilinksminimai, šokių maratonai, nėra charakterį užgrūdinanti dorybė. Tikri sunkumai prasideda tada, kai žmogus patenka į tikrai skaudžias ir sunkias aplinkybes. Jei nuo jų nebėga, bet drąsiai jas pasitinka, pakelia tą sunkumą toliau siekdamas užsibrėžto tikslo, tuomet parodo ištvermės dorybę.

Labiausiai ištvermė pasireiškia tada, kai žmogus atlaiko ilgalaikį sunkumą, kančią ar nuovargį. Tas parodo ištvermę, kas dėl sunkumų nemeta pradėto darbo, neišsižada tikėjimo. „Krisdama ir keldamasi aš išmokau kopti“ (šv. Teresė Avilietė).

Jėzus nori, kad net griūnant Jeruzalės šventykloi, tautoms kariaujant, žemės drebėjimų, ligų ir badmečių ištikti jo mokiniai visada būtų drąsūs ir ištikimi tikėjimui. Tikro krikščionio gyvenimas negali būti patogus ir ramus. „Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai šmeižia. Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje“ (*Mt 5, 11*).

Viešpaties diena artėja kiekvienam iš mūsų asmeniškai, tai mūsų mirties diena. Tą dieną Viešpats pasikvies mus į savo Tėviškus namus. Tačiau ši žinia neturi mūsų paversti nuliūdusiomis bevalėmis būtybėmis. Kristus pageidauja, kad mes dirbtume savo žemiškus darbus iki paskutinio atodūsiu. Dievo mums duotas žemiškas vertybes privalome panaudoti tarpusavio meilei, kilniaširdiškumui ir teisingumui. Krikščionis nėra pesimistas. Jis tiki gėrio pergale ir jo triumfu. Krikščionybė yra amžinojo gyvenimo, amžinojo atsinaujinimo, amžinos veiklos ir kūrybos amžinas dalyvavimas dieviškoje kūryboje. Krikščionybė yra amžinoji pergale prieš mirtį – būties prieš nebūtį amžinoji pergale.

KRISTAUS PERGALĖ ANT KRYŽIAUS

Kristus Karalius (C)

2 Sam 5, 1–3; Kol 1, 12–20; Lk 23, 35–43

Žmonijos istorijoje nuolat kovoja dvi karalystės: Dievo karalystė, besiremianti meile, ir nuodėmės karalystė, besiremianti egoizmu. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog Dievo karalystė yra trapi, tačiau ji visada laimi, kadangi Dievas yra meilė, o meilė nenugalima. Ir būtent tokios meilės karalystės, kaip svarbiausio dalyko, troško viena senolė.

Senovės Egipto valdovai faraonai buvo laidojami labai išpuoštuose branguose sarkofaguose su karališka atributika. Europos karalių antkapiai taip pat stulbina puošnumu ir iškilmingumu. Krikščionys, krikštu tapę karališkosios kunigystės atstovais, laidojami su kryželiais, rožiniais ar šventais paveikslėliais rankose. Tačiau ši senutė, gulėdama ligoninėje, klebonui pasakė: „Viešpats man davė puikų gyvenimą. Esu pasiruošusi numirti.“ „Suprantu jus“, – atsakė klebonas. „Aš turiu vieną prašymą, – tęsė močiutė, – noriu, kad palaidotumėte mane su šaukštu rankoje.“ „Su šaukštu? – labai nustebęs sušuko klebonas. – Kodėl?“ „Man labai patikdavo dalyvauti parapijos rengiamose vaišėse, atėjusi prie stalo, pirmiausia žiūrėdavau, ar prie mano lėkštės yra šaukštas. Nes vaišių pabaigoje būdavo saldumynai arba ledai.“ „Na ir kas iš to?“ – nesupratęs pasakojimo paklausė klebonas. „Tai reiškia, kad geriausias dalykas laukia pabaigoje. Štai ką aš noriu pasakyti. Kai žmonės eis pro mano karstą ir paklaus, kodėl čia šaukštas, noriu, kad jiems atsakytumėte, turiu šaukštą, nes manęs laukia geriausias dalykas.“ Ši moteris geriausiu dalyku laikė amžinąjį gyvenimą. Šaukštas moters rankoje simbolizavo jos troškimą būti su Dievu amžinybėje ir senti Jo meilę. Ji tikėjo dieviškuoju atpildu tiems, kurie tiki į Kristų, Visatos valdovą.

Kristus yra karalius: būtent jis tars paskutinį žodį žmonijos istorijoje ir kiekvieno žmogaus gyvenimo istorijoje. Jis ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti. Jis yra karalius, Alfa ir Omega, Pradžia ir Pabaiga. Jis yra karalius, ne todėl, kad įsakinėja, bet kad tarnauja. Jis tarnauja visiems žmonėms ir myli juos taip, jog atidavė savo gyvybę. Kristus yra Gailestingumo Karalius. Kristaus tikras karališkumas – jo kančia ant kryžiaus, nes čia Jėzus panaikina bedugnę tarp žmogaus nuodėmės ir

Dievo šventumo: „Šiandien su manimi būsi rojuje.“ Jis nori išgelbėti visus ir priartinti mus prie Dievo. Jėzaus karališkoji didybė yra jo galia išgelbėti net pasmerktą mirti žmogžudį. Jėzus nuo kryžiaus paskelbia pirmąjį šventąjį, kuris bus danguje, ir tas šventasis yra... žmogžudys. Ne kunigas, ne vienuolė, ne kardinolas ar popiežius, bet žmogžudys. Šis nusikaltėlis gerai suprato savo kaltę ir suvokė, jog užsitarnavo būti nukryžiuotas.

Du nusikaltėliai, vienas iš kairės, kitas iš dešinės, primena Jėzaus apaštalų brolių Zebediejų motinos prašymą, kad vienas jos sūnų būtų Jėzui iš kairės, kitas iš dešinės Dangaus Karalystėje. Tačiau jų vietą šalia Kristaus užima nusikaltėliai. Tik vienas iš jų šią vietą užėmė garbingai, nes prašė Dievo pasigailėti. Visa žmonijos išganymo istorija telpa trijuose sakiniuose: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino ką daro.“ „Iš tiesų sakau tau, dar šiandien su manimi būsi rojuje.“ Ir: „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią.“

Šie du nusikaltėliai atstovauja visai žmonijai, žmonių prigimčiai: vienas atstovauja tiems, kurie skausme dalijasi likimu su Dievu kreipdamiesi į Jį: „Jėzau prisimink mane“; kurie lyg neregiai šaukia: „Jėzau, Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs.“ Kitas nusikaltėlis atstovauja tiems, kurie kentėdami Dievą keikia, atstumia arba net meta iššūkį Jam: jeigu Tu egzistuoji, padaryk tą ir tą, išvaduok mane iš skausmų.

Kančioje mes galime arba pulti į beviltiškumą, arba pulti ant kelių po kryžiumi ir išpažinti: tikrai šitas yra Dievo Sūnus. Išganymas prasideda, kai pripažįstamos klaidos, suvokiamas dvasinis tamsumas ir aklumas; išganymas atveria akis. „Kokia nauda iš Dievo?“ Jeigu manai, jog Dievas padės tau praturtėti, pasiekti šlovę, tapti visų gerbiamam, išspręs visas tavo problemas, turi žinoti – šiais klausimais Dievas yra tau nenaudingas. Ar tikrai nori tokio Dievo? Ar nori Dievo, kuris palaiko silpnuosius? Dievo, kuris yra nukryžiuotas? Dievo, kurio karūna iš erškėčių? Tačiau šis Dievas nugalėjo mirtį, sunaikino mūsų nuodėmes. Jėzaus pergalė pasireiškė nusižeminusiame nusikaltėlio tikėjime: šiame žmoguje prasidėjo Dievo Karalystė. Dievui užtenka šios pergalės, nes Jis triumfuoja, kuomet išmoko mus mylėti ir aukotis. Dievas laimi, kai žmogaus širdis atsinaujina ir užsidega meile. Garbė karalių Karaliui ir viešpačių Viešpačiui.

DRAŠA SUSTOTI IR LAUKTI

I advento sekmadienis (A)

Iz 2, 1–5; Rom 13, 11–14; Mt 24, 37–44

Mes dažnai sau tariame: „Kaip greitai bėga metai.“ Šiandieninis gyvenimas kažkuo panašus į Šventajame Rašte aprašytąjį gyvenimą prieš Nojaus tvaną. Gyvenimas prabėga, ir mes dažnai jaučiamės apgauti, įtraukti į kažkokį mechanizmą, kuris reikalauja iš mūsų vis daugiau ir trukdo mums veikti taip, kaip mes norėtume: gėrėtis nuostabia gamta, pabūti su savo šeima, atsiduoti savo mėgstamam užsiėmimui. Kaip dažnai dejuojame, jog esame taip užsiėmę, jog neturime laiko net išsimiegoti. Būdami tokie užimti, nesusimąstome, kur link teka mūsų gyvenimas. Štai kodėl apaštalas Paulius skundžiasi dėl tokių žmonių, kurie sako: „Valgykite ir gerkite, nes rytoj mirsime“ (1 Kor 15, 32).

Adventas yra dar vienas mėginimas nusikratyti mus slegiančių varžtų. Adventas turi padėti suvokti, jog didžiausias mūsų dienų trūkumas – Dievo trūkumas mūsų gyvenime. Štai kodėl laukiame Dievo atėjimo. Adventas iš mūsų reikalauja drąsos sustoti ir laukti Dievo. Adventas yra drąsus bandymas pažvelgus kiekvienam į savo gyvenimą sudėlioti vertybes pagal jų svarbumą mūsų gyvenimui. Pažvelkime atgal: mokslas daug pasiekė, daug nuostabių dalykų išrasta, tačiau niekas negali atstoti meilės artimui. Gal pasauliui užtenka mokslo, bet labai trūksta tavo ir mano gerumo.

Vienas vadybininkas, atsakingas už administracijos darbo laiko efektyvų panaudojimą, kartą mokė darbuotojus šitaip. Į permatomą kvadratinę dėžutę jis įdėjo dvylika teniso kamuoliukų ir paklausė: „Ar dėžutė pilna?“ „Taip“, – atsakė darbuotojai. Tuomet atidarė dėžutę ir įpylė žvyro tarp kamuoliukų. „O dabar?“ Visi tylėjo, nežinodami ką atsakyti. Tada į dėžutę dar įpylė smėlio, o galiausiai ir vandens. Tada paklausė: „Ar supratote, ko norėjau jus išmokyti?“ Vienas iš darbuotojų atsakė: „Manau, jog pamokėte, kad gerai susiorganizuoti atsiranda laiko padaryti visus darbus.“ „Ne“, – at-

sakė vadybininkas. – Jeigu būčiau kamuoliukus įmetęs į dėžutę paskiausia, po smėlio, žvyro ir vandens, jie būtų netilpę. Norėjau jus pamokyti, jog gyvenime privalome visų pirma pasirinkti prioritetus, svarbiausius dalykus, o ne antraeilius.“ Privalome atsisakyti to, kas nesvarbu, kas virsta kliūtimi kelyje į Dievą. Mums svarbios yra dorovinės vertybės – tikėjimas, viltis, gėris, žmogiškumas, teisingumas, meilė. Taip pat šeima, darbas, gerumas, mandagumas, kuklumas, nuoširdumas. Nuo šių vertybių priklauso žmogaus gyvenimo ir elgesio kryptingumas. Šios dorovinės vertybės sudaro visuomenės dvasinės egzistencijos pagrindą, todėl negali būti atmestos arba paneigtos. Vertybės yra tai, ką žmogus labiau už viską brangina, kuo tiki, ko siekia.

Deja, gyvename labai nedėmesingoje, apsnūdusioje, viską subanalinančioje visuomenėje, kuri stengiasi užmaskuoti savo baimes malonumų, pinigų, pigių linksmybių mirażais. Dažnai visuomenės moralinė apatija užmerkia mūsų akis, kad nematytume tragiškų reiškinių, kurių akivaizdoje krikščionis negali tylėti, negali nepasipriešinti. Mums reikia pabusti iš sustingimo, iš mūsų nejautrumo, iš apatijos Dievui ir savo artimui.

Kai kas paklaus, kokia prasmė švęsti praeityje įvykusį Kristaus atėjimą? Kalėdos nėra vien istorinės praeities atminimas. Kristaus gimimas veikia ir orientuoja ne tik mūsų šiandieną, bet ir visą mūsų ateitį. Kristus atėjo amžiams ir jo dangiška Karalystė niekuomet nesibaigs. Bažnyčia mums nori priminti, jog privalome būti visada pasiruošę lemtingam susitikimui su Kristumi, kuris ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti. Tačiau su mirtimi mūsų gyvenimas nesibaigia, šiame gyvenime esame tik „pusfabrikačiai“ – būsime atbaigti antgamtiniame gyvenime. Todėl mūsų gyvenimas yra labai svarbus amžinybei. Kristaus laukimas nėra užsidarymas ir pabėgimas nuo gyvenimo realybės. Krikščionis Kristaus laukia sąžiningai ir nuolat darbuodamasis bei melddamasis.

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Kardinolas Walter Kasper

Gailestingumas bažnytinėje teisėje*

Teisingumo ir gailestingumo tema nekart išnirio 2015 m. spalį Romoje vykusiame Vyskupų sinode šeimų klausimais aptarinėjant antrą kartą susituokusius išsituokusiuosius. Klausimas buvo štai toks: kaip nuolat galiojančią Bažnyčios mokymą praktikoje taikyti taip, kad jis būtų teisingas ir sykiu gailestingas? Remdamasis pamatine teologine perspektyva, šia – kaip paaiškėjo – įvairiais atžvilgiais svarbia tema norėčiau pateikti keletą minčių.

Teisė ir teisingumas

Pradėsiu nuo tezės: taika pasaulyje, valstybėje ir kiekvienoje bendruomenėje, taip pat Bažnyčioje galima tik remiantis teisingumu: *Opus iustitiae pax*. Taika yra teisingumo vaisius (plg. Iz 32, 17). Pasak Augustino, valstybė be teisingumo yra tik plėšikų gauja (plg. *Civ. Dei* IV, 4). Tad turime džiaugtis, kad gyvename teisinėje valstybėje, kurioje negalioja stipresniojo kumščio teisė, valstybės ir jos organų savivalė, bet, priešingai, sprendimai priimami vadovaujantis teise ir teisingumu, o šią teisę prireikus galima apskusti ir prireikus pateikti apeliaciją dėl sprendimo.

Tačiau kas yra teisingumas? Anot seno, ligi šiol poveikį išlaikiusio apibrėžimo, teisingumas reiškia kiekvienam atiduoti tai, kas jo (*suum cuique*): „Teisingumas yra nuolatinė ir tvari valia leisti kiekvienam naudotis savo teise“ (Ulpianas). Šitai apribojamos visos savanaudiškos ir absoliutistinės ar net totalitarinės pretenzijos ir kiekvienam pripažįstama jo laisvės erdvė, taip sukuriant laisvės bei taikos tvarkos pagrindą. Žinoma, sunkumų iškyla, kai reikia konkrečiai pasakyti, kas yra jo, kas yra mano ir tavo, kas yra mūsų ir kas kitų. Kas yra teisingas atlyginimas, teisinga kaina? Kas yra ne tik teisiškai įpareigojantis, bet ir teisingas įstatymas? Kas yra teisingumas, teisingos galimybės, teisingumas kartu atžvilgiu, teisingumas tarp neturtingų ir pasiturinčių šalių? Ar konflikto atveju galimas teisingas karas?

Dėl to, ką konkrečiai reiškia teisingumas ir koku matu jis matuotinas, vėl nebus sutariama vėliausiai per artimiausius rinkimus. Visi trokšta teisingumo ir teisingumą žada, bet jį supranta skirtingai. Vienu nuomone, teisingumas yra tuščia formuluotė ir visiškai tuščias žodis. Kiti teigia: dėl to, ką konkrečiai reiškia teisingumas, būtina vis iš naujo sutarti visuomeniniame diskurse, kuriuo siekiama maždaug teisingai ir subalan-

suotai paskirstyti visų žmonių pagrindines teises, taip pat skirtingus interesus, gėrybes ir galimybes.

Skamba gražiai, tačiau remiamasi galiausiai utopine visuomene, kurioje kiekvienas yra įsitikinęs visų žmonių lygiu kilnumu bei lygiomis teisėmis nepriklausomai nuo jų nacionalinės, etninės, religinės, lytinės ir klasinės priklausomybės ir kiekvienas yra pasirengęs pataisyti savo paties sukeltus neteisingus santykius bei visi turi vienodą galios poziciją savo teisėtai laikomiems interesams įgyvendinti. Mūsų pasaulis nėra toks. Ne tik prie tobulo teisingumo, bet ir prie visiško sutarimo dėl to, kas yra tobulas teisingumas, mūsų pasaulyje geriausiu atveju galima tik artėti ir tai nuolatos sukels vis naujų ginčų.

Visišką teisingumo reikalavimo ribotumą parodo baisi neteisybė, kaip antai masinės žudynės ir genocidas. Jokiu žmogiškuoju teisingumu neįmanoma nė iš tolo atitaisyti Holokausto neteisybės. Jei būtų trokštama teisingo keršto, tai toks kerštas virstų nauja neteisybe ir įsuktų į nepabaigiamą smurto ir atsakomojo smurto spiralę. Vien teisingumas nesukuria taikos. Ginčas dėl teisingumo gali taip pat vesti į nesantaiką ir naują neteisingumą.

Pranašų revoliucija

Tai atveda mus prie teisingumo supratimo senovės Rytų kultūrose, pavyzdžiui, senojo Egipto *maat* teorijoje. Ten teisingumas grindžiamas kosmine dieviškąja tvarka, kuri mums, žmonėms, duota iš anksto ir sykiu užduota įgyvendinti. Teisingumas šiose senose kultūrose susijęs su religija. Panašiai ir Senajame Testamente: teisusis yra dievobaimingasis, pamaldusis, besilaikantis Dievo įsakymų ir sandoros su Dievu. Teisingumas reiškia ištikimybę sandorai. Tai įspūdingai apibendrinta pranašo Michėjo knygoje: „Marusis, jis tau pasakė, kas yra gera ir ko iš tavęs Viešpats reikalauja: tik daryti, kas teisinga, mylėti ištikima meile ir nuolankiai eiti su savo Dievu“ (*Mch* 6, 8).

Kai kosminė tvarka ar ištikimybė sandorai pažeidžiama, kosminei tvarkai ar Dievo sandorai su savo tauta iškyla pavojus. Teisingumą tada būtina atkurti teisingai kompensuojant: „akį už akį, dantį už dantį“ (*Iš* 21, 24 ir kitur). Žmonių aukojimą pakeičia pakaitinis gyvūnų aukojimas arba pakaitinės apeigos. Žinomiausias yra atpirkimo ožio apeigos, kai ant ožio užkraunama tautos kaltė ir jis išgenamas į dykumą, kur kaip pakaitas suranda mirtį (*Kun* 4–5; 16). Tik taip galima užkirsti kelią teisingai, baudžiamajai Dievo rūstybei ir atkurti teisingumą. Visumos tvarkai ir visų gyvenimui išgelbėti būtina teisinga bausmė. Toks požiūris baisų besaikį smurtą kėlė ir Senajame Testamente.

Štai čia ir prasideda pranašų revoliucija, sudrebinusi viso senovės Rytų, taip pat senovės Izraelio pasaulėvaizdžio giliausius pamatus. Tai įvyksta jau per apreiš-

* *Versta iš: STIMMEN DER ZEIT. Heft Nr. 4, April 2016. Spausdinama maloniai leidus žurnalo redakcijai.*

kimą Mozei. Vos sudariusi sandorą prie Sinajaus kalno, tauta tapo neištikima, ėmė šokti aplink aukso veršį ir atsigrėžė į kitus dievus. Tad Dievui teko įsikišti, o Mozė iš pradžių irgi naudojo jėgą. Tačiau paskui Dievas Mozei apsireiškia visiškai kitaip: „Esu gailestingas ir maloningas Dievas, lėtas pykti, kupinas gerumo ir ištikimybės“ (Iš 34, 6). Šis sakinyss Senajame Testamente tapo nuolat pasikartojančiu leitmotyvu. Jis reiškia: Izraelio Dievas yra visiškai kitoks, jis yra ne kerštingas, baudžiantis Dievas, bet lėtas pykti ir gailestingas.

Dievo paveikslo revoliucija ryškiausia pranašo Ozėjo knygoje. Ji dramatiškai priskiriama pačiam Dievui. Dievas savo teisingumą, taip sakant, išmeta lauk; teisingumą nugali gailestingumas. Kodėl? Atsakymas: „Aš esu Dievas, o ne žmogus“ (Oz 11, 8 ir toliau). Aš esu iškilus ir transcendentiškas, nesaistomas jūsų vaizdinių apie kompensuojamąjį teisingumą; teisingas savo atžvilgiu esu tik tada, kai esu ištikimas sau. Kadangi Dievas – taip teigiama Naujajame Testamente – yra meilė (plg. 1 Jn 4, 8. 16), jis, taip sakant, negali būti kitoks, kaip tik žmogui, kuris jo šaukiasi, būti gailestingas ir atleisti kaltę. Gailestingumas yra Dievo ištikimybė pačiam sau. Gailestingumu pasireiškia Dievo buvimas Dievu. Jo teisingumas yra jo gailestingumas. Gailestingumas yra mūsų Dievo vardas.

Gailestingumas kuria naują tvarką

Tai, kad Dievas yra gailestingas, reiškia: jo širdis palinkusi į žmogų bėdoje. *Misericordia* reiškia turėti širdį (*cor*) *miseri* vargstantiems. Taip jis apsireiškia jau degančiame krūme. Dievas matė kančią ir girdi skundo šauksmus (Iš 3, 7). Tačiau gailestingumas yra daugiau nei atjauta; gailestingumas yra veiklus priešinimasis blogiui. Dievas išveda savo tautą iš vergijos namų Egipte. Jo nedomina teisinga kompensacija, senosios tvarkos atkūrimas, kaip įsivaizduota senovės Rytuose. Jis kuria naują tvarką, dovanoja naują pradžią.

Tai padaryti gali tik Dievas. Mat mes, žmonės, negalime už plaukų kuokšto patys savęs ištraukti iš liūno. Mes visada liekame kaustomi savo praeities ir dabartinių sąlygų; bet Dievas yra absoliutus, o jo visagalybė pirmiausia reiškiasi sutaikinimu bei atleidimu (liturginių metų 26-ojo sekmadienio Pradžios malda). Gailestingumas sukuria naują tvarką, naują kūrinių, kuri kaip *ordo amoris* didesnė už pirmąją kūrinių.

Šiuos sąryšius genialiai iškėlė aikštėn didysis Tomas Akvinietis. Jo akimis, gailestingumas turi pirmumo teisę teisingumo atžvilgiu; gailestingumas yra Dievo iškilumo, suverenumo apraiška (*S. th.* I, 21, 1–4). Atleidimas yra didesnis darbas už sukūrimą (I/II, 113, 9). Jis teisingumo nepanaikina, bet jį vėl atkuria ten, kur jis žmogaus lygmeniu yra negrįžtamai sulaužytas ir nebegalimas atkurti. Nepateisina blogio, bet nuteisina atsi-

versti trokštantį piktadarį, nepateisina nuodėmės, bet nuteisina nusidėjėlį bei suteikia jam naują galimybę.

Tad gailestingumo nevalia aiškinti kaip teisingumo stoko: teisingumas yra, taip sakant, gailestingumo minimumas, kurį esame skolingi kitam; gailestingumas yra ne žemiau, bet aukščiau už teisingumą. Jis yra didesnis teisingumas (plg. *Mt* 5, 20). Jėzus palaimintais vadina ir gailestinguosius, ir alkstančius bei trokštančius teisingumo (plg. *Mt* 5, 6 ir toliau). Dar kartą Tomas Akvinietis: teisingumas be gailestingumo yra žiaurumas, gailestingumas be teisingumo – visokio pakrikimo motina, toks gailestingumas būtų chaosas (*In ev. Matth. cap. 5, 2*).

Gailestingumas nieko nepanaikina, bet iš naujo padaro galimą teisingumą ten, kur jis sulaužytas. Gailestingumas nepateisina nuodėmės, bet nuteisina nusidėjėlį, kad iš naujo galėtų elgtis teisingai. Gailestingumu Dievas atmeta mirtį bei mirties galias ir taria „taip“ gyvenimui. Juk netrokšta nusidėjėlio mirties, kurios tas nusipelnė, jis trokšta, kad nusidėjėlis gyventų (plg. *Ez* 33, 11). Dievas yra to, kas gyva, draugas (plg. *Išm* 11, 26).

Skelbimo leitmotyvas

Vis iš naujo svarbu atskleisti visą teisingumo ir gailestingumo santykio reikšmę Bažnyčioje. Tai ne kokia nors šalutinė tema, bet pagrindinis klausimas: kas yra Dievas ir kas esame mes Dievo akivaizdoje? Kalbama apie pagrindinę Bažnyčios užduotį.

Po Vatikano II Susirinkimo Bažnyčia save laiko sakramentu, t. y. individo ir žmonijos išganymo ženklų ir įrankiu (*LG* 1 ir kitur). Tai reiškia: ji yra ir Dievo gailestingumo ženklas bei įrankis. Būti gailestingam, koks yra mūsų Tėvas danguje, reikia ne tik pavieniam krikščioniui, bet ir Bažnyčiai (plg. *Lk* 6, 35). Juo blogiau, kai Bažnyčia kitų, dažnai ir pačios Bažnyčios narių laikoma negailestinga!

Tiesiog priežodžiu virtę palyginimai apie sūnų palaidūną – šį teisingiau vadinti palyginimu apie gailestingąjį tėvą (*Lk* 15, 11–32) – ir apie gailestingąjį samarietį (*Lk* 10, 25–37) reikšmingi ir Bažnyčios elgesio atžvilgiu. Pasak popiežiaus Pranciškaus, gailestingumas turi būti visos bažnytinės praktikos kertinis akmuo (*Misericordiae vultus*: Jėzus Kristus – Tėvo gailestingumo veidas, 2015). Todėl papiktinimą kelia tai, kad Dievą dažnai vienpusiškai vaizduojame kaip baudžiantį bei kerštaujančią Dievą. Todėl papiktinimą kelia tai, kad daugelis Bažnyčią laiko negailestinga, ne patrauklia Kristaus Sužadėtine ir gailestinga Motina, bet moralizuojančia, paniurusia sena senmerge.

Gailestingumas turi būti Bažnyčios skelbimo leitmotyvas, jos sakramentinės praktikos – pirmiausia Atleidimo ir Sutaikinimo sakramento, taip pat Eucharistijos, kuri įsteigta nuodėmėms atleisti, o ne kaip premija tobuliems ar tokiais save laikantiems krikščionims (plg.

Evangelium gaudium, 47), – žėrintis branduolys. Gailestingumas turi bėti Bažnyčios karitatyvinės bei socialinės veiklos pagrindinė paskata bei motyvas ir galiausiai jos teisinės tvarkos pagrindinis principas.

Kanoninis teisingumas

Bažnyčia niekada, net apaštalu laikais, nebuvo gryna dvasios ar meilės Bažnyčia. Priešingybė teisės Bažnyčiai bėtų ne meilės Bažnyčia, bet neteisės Bažnyčia. Bažnytinė teisė turi aiškų pagrindą Šventajame Rašte; akivaizdžiausias yra pažadas Petru ir paskui visiems apaštalamis: „Ką tu suriši (jūs surišíte) žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką atriši (atřišíte) žemėje, bus atrišta ir danguje“ (*Mt* 16, 19; 18, 18). Šis vadinamasis raktų įgaliojimas kyia iš rabinistinės teisės, o ten jis reiškia paskelbti ką nors leistinu ar draustinu ir, vadinasi, ką nors iš bendruomenės pašalinti ar į ją priimti, tad ekskomunikuoti ar sutaikinti.

Kad tai yra kai kas daugiau nei išorinis teisinis bei administracinis įgaliojimas, išplaukia iš ištarnos, kad tai, kas vyksta žemėje, galioja ir danguje. Vadinasi, čia kalbama apie dvasinį įgaliojimą žmonių išganymo labui. Jono formuluotėje apie raktų galią taip išreiškiamas Prisikėlusiojo mokiniams suteikiamas įgaliojimas Šventosios Dvasios galia atleisti nuodėmes ir jas sulaukyti, kitaip tariant, neatleisti (plg. *Jn* 20, 23).

Kanoninės tradicijos didieji atstovai suvokė teisinio įgaliojimo dvasinį ir sielovadinį pobūdį. Dabartinė Bažnyčios teisė irgi nustato, kad sielų išganymas yra aukščiausia visos teisės bei viso teisės aiškinimo Bažnyčioje norma (plg. *CIC*/1983, kan. 1752). Bažnytinės teisės mokslas iš to išrutuliojo bažnytinės teisės taikymo teoriją. Joje (kaip ir ką tik minėtame kanone) kalbama apie kanoninį teisingumą (*aequitas canonica*). Kanoninis teisės nuostatas turi bėti ne tik teisingas, bet ir teisingai taikomas.

Sąvoką *aequitas* kanoninė teisė perėmė iš graikų-romėnų teisinės kultūros. Jau graikų filosofas Aristotelis, toks esmingai svarbus vakarietiškam mąstymui, suvokė, jog bet kurioje visuotinėje teisėje yra spragų, nes neįmanoma atsižvelgti į konkrečias individualaus atvejo aplinkybes (*Eth.* V. 1137 b). *Aequitas* kuria individualių atvejų teisingumą; nepanaikina visuotinės teisės, nekurpia išimčių, bet teisingai taiko ją konkrečioje situacijoje. Laikantis raidiško teisingumo, *summum ius* (aukščiausia teisė) – kaip sakydavo romėnai (Ciceronas. *De off.* I, 33) ir kaip tai pritariamai citavo popiežius Jonas Paulius II – gali virsti *summum iniuria* (didžiausia neteisybė).

Žvelgti gailestingumo akimis

Viduramžių klestėjimo laikotarpiu mokymas apie *aequitas* kanonistikoje aiškintas kaip santūrumas, atlaidumas, gailestingumas. *Aequitas* buvo apibrėžiamas kaip teisingumas, suminkštinamas gailestingumo saldumo (Graciano dekretas, XII a.). Teisingumą pasaldi-

na gailestingumas. Tai nereiškia, kad gailestingumas yra teisingumo „minkštiklis“. Priešingai: jis leidžia ir tiesiog reikalauja žmogaus sielos išganymo labai dinamiškai taikyti teisę paisant konkrečios situacijos.

Gailestingumas yra, taip sakant, teisingas, krikščioniškas gebėjimas taikyti teisingumą, kai į žmogų žvelgiama ne kaip į vien teisinį atvejį guldant jį po giljotinos kirviu, bet gailestingumo akimis ir jam rodomas gailestingumas, ne tik atitaisantis padarytą neteisybę, bet ir atveriantis naują galimybę. Teisė tada atlieka ne baudžiamąją, bet medicininę, gydomąją funkciją. Skirdama bausmę, ji turi skatinti persigalvoti ir taip įgalinti naują pradžia.

Popiežius Jonas XXIII savo garsioje ir šiandien perskaityti vertoje bei aktualioje kalboje pradėdant Vatikano II Susirinkimą 1962 m. spalio 11 d. tokį požiūrį nedviprasmiškai padarė Susirinkimo ir per tai Bažnyčios po Susirinkimo programa bei leitmotyvu. Jis pasakė: šiandien svarbu ne griebtis griežtumo ginklų, bet taikyti gailestingumo vaistus. Popiežius Pranciškus, paskelbdamas Gailestingumo metus, visapusiškai tęsia Susirinkimo liniją! Taip jis pradeda naują Susirinkimo priėmimo, t. y. Susirinkimo konkretaus įgyvendinimo, pakopą.

Kaip Jonas XXIII Susirinkimo pradžioje, lygiai taip apie gailestingumą savo paskutinėje kalboje Susirinkime 1965 m. gruodžio 7 d. kalbėjo Paulius VI. Jis klausė: kas dabar yra Susirinkimo dvasingumas? Jo atsakymas: gerojo samariečio dvasingumas. Jonas Paulius II, Lenkijoje išgyvenęs visą nacių ir komunistų laikotarpio siaubą, vėliau parašė savo antrą encikliką *Dives in misericordia* (1980). Mat visos tos baisios neteisybės negali atitaisyti nė vienas žmogus; ją galima patikėti tik Dievo gailestingumui. Benediktas XVI savo pirmąją encikliką pavadino *Deus caritas est* (2005). Popiežius Pranciškus atsiliepia į visus šiuos impulsus ir juos tęsia. Savo naujausiame apaštališkajame laiške *Mitis Iudex Dominus Iesus* (2015 08 15) bažnytiniam teisėjui prieš akis pateikė atlaidaus teisėjo Jėzaus pavyzdį.

Situacinis teisingumas

Šis apaštališkasis laiškas priartina mus prie aktualaus klausimo, taip išsamiai aptarinėto iki Sinodo ir jo metu: kaip gailestingumo leitmotyvą taikyti pastoraciniam vėl susituokusių išsituokusiujų klausimui. Tai jokiū būdu nebuvo vienintelis ar pagrindinis Sinodo klausimas, tik vienas iš daugelio kitų. Tai ne naujas klausimas. Apie tai kalbėta jau ne vieną dešimtmetį; egzistuoja ištisa studijų egzegezės, teologijos istorijos, sisteminės teologijos, kanonų ir kitais aspektais biblioteka. Klausimas gyvai aptarinėtas ir Viursburgo sinode (1971–1975), kuriame norėta „įvokietinti“ Susirinkimo nutarimus. Tuo metu vienas kalbėtojas paleido sparnuotąjį posakį, jog Bažnyčioje visados būtina palikti bent gailestingumo spragą.

Vyskupų sinodas nepasuko lengvu keliu, bet problemos ėmėsi iš esmės neišspręsdamas jos galutinai iki smulkmenų. Diskusija nebuvo lengva; susidurdavo iš dalies gana griežtos pozicijos. Viena vertus, būdavo pabrėžiamas Jėzaus žodžiais grįstas (plg. *Mt* 19, 6 ir par.) mokymas apie sakramentinės santuokos neišardomumą. Nė vienas vyskupas šiuo mokymu nesuažejo. Kilo tik klausimas, kaip šį galiojantį mokymą taikyti sunkioms, sudėtingoms, dažnai pinklioms situacijoms nepažeidžiant paties mokymo.

Pasistūmėti priekin čia padėjo tik teologinių pagrindų apmąstymas. Pasitelktas didysis teologijos mokytojas Tomas Akvinietis. Jis laikomas *doctor communis*, visuotiniu mokytoju. Tomas Akvinietis išsamiai apmąstė, kaip etikoje ar bažnytinėje teisėje visuotinai galiojantis mokymas ar priesakas taikytinas konkrečioms, dažnai sudėtingoms situacijoms. Tomo teigimu, tam teorinės dedukcijos (išvedimo) tiesiog nepakanka. Būtina dar ir pagrindinė protingumo arba, anot graikų, išmintingumo (*sophrosynē*) dorybė, kuri yra Šventosios Dvasios dovana (plg. *S. th.* I/II, 57, 5; 58, 4).

Garsus Tomo Akviniečio aiškintojas Josefas Pieperis, kuriam niekas negali prikišti progresizmo ar reliatyvizmo, protingumą apibrėžė kaip situacinį teisingumą (*S. th.* II/II, 47, 3–6). Protingumas nėra koks nors gudrumas ar apskrumas, nekildina normos iš situacijos, vadinasi, nepagrindžia situacinės etikos. Jis žvelgia į individualią situaciją jos nepakartojamumo matmeniu, siekdamas ją įvertinti ir visuotinai galiojančios normos, ir žmogaus tikslo šviesoje. Tomas net teigia, kad sudėtingose situacijose aukštesnis teisingumas, lyginant su grynai raidišku teisingumu, yra ne raidiškas, bet prasminis teisės taikymas – epikija (*S. th.* II/II, 120). Šituo jis prieštarauja grynai pozityvistiniam, fundamentalistiniam, galiausiai sekuliaristiniam teisės taikymui, neatsižvelgiančiam į kiekvieno konkretaus žmogaus nepakartojamumą ir Evangeliją paverčiančiam žudančiu įstatymu.

Naujosios Sandoros įstatymas – Evangelija, primygtiniu Tomo teigimu, nėra parašytasis įstatymas, nėra gryna raidė, bet, priešingai, yra Šventosios Dvasios dovana, mums dovanojama tikint (plg. *S. th.* I/II, 106, 1–2). Ši Šventosios Dvasios dovana žmogiškąsias protingumo, išmintingumo ir teisingumo dorybes paverčia antgamtiškai perkeista dorybe, dvasiniu išvalgumu ir dvasiniu gebėjimu skirti (todėl Sinodo dokumente dažnai kalbama apie *discernimento*, lot. *discretio*). Daug Bažnyčios tėvų ir šventųjų yra suformulavę dvasių atpažinimo taisykles, pirmiausia Ignacas Lojola savo knygelėje apie dvasines pratybas. Vienuolių tėvui Benediktui šis dvasinis gebėjimas skirti – *discretio* buvo pagrindinė abato dorybė (*Regula* 64, 17–19). Tas pat galioja ir vyskupui; pastarasis nėra biurokratinis įstatymų vykdytojas, bet

Evangeliją aiškinti bei jam patikėtai Bažnyčiai vadovauti privalo laikydamasis Kristaus, švelniojo teisėjo, romumo ir švelnumo (plg. 2 *Kor* 10, 1).

Sinodas ir pastoracinis gailestingumas

Sinodas nuėjo ligi čia; jis, taip sakant, atvėrė duris individualiais atvejais prileisti vėl susituokusius išsituokusiuosius prie sakramentų, tačiau šių durų slenksčio neperžengė. Jis įvardija principą, tačiau ne galimą padarinį. Tik šitaip šiuo klausimu buvo įmanoma dviejų trečdalių dauguma. Tai buvo ne klatinga vokiečių sąmokslininkų grupės idėja, bet vienbalsis centrinės komisijos nutarimas; pastaroji siekė ne popiežiui ką nors nurodyti, bet palikti jam laisvas rankas. Sinodo laimėtojai yra ne konservatyvieji ar pažangieji, tikrasis laimėtojas yra popiežius. Jo reformų kryptis buvo iš principo patvirtinta daugiau nei dviem trečdaliais balsų. Sinodinis procesas dabar rutuliojasi toliau. Sulig Sinodo pabaiga jis pasiekė lemiamą etapą, bet ne savo tikslą. Įpareigojanti pabaiga bus laukiamas popiežiaus dokumentas (posinodinis apaštališkasis paraginimas).

Tačiau jau dabar galima pasakyti: šis Sinodas pakeitė Bažnyčią – atsiklausdamas tikinčiųjų nuomonės, puoselėdamas laisvų debatų kultūrą, išryškindamas sinodiškumą, parodydamas Bažnyčią ne kaip mokytoją, kuri mojuodama pirštu kritikuoja, cenzūruoja ir smerkia, bet kaip gailestingą motiną, kuri visus brangina ir yra atvira visiems, kuri įsiklauso, lydi ir padrąsina. Ši gailestingumo pastoracija jau išsikovojo pripažinimą Sinode.

Tokia gailestingumo pastoracija yra teisingai supranta naujoji evangelizacija. Jau apaštalas Paulius vienu santuokos klausimu yra nusprendęs *in favorem fidei* (tikėjimo naudai) (plg. 1 *Kor* 7, 12–16). Šis *ad favorem fidei* šiandien vėl aktualus. Jei tėvai vadinamojoje nereguliuojamoje santuokoje neprileidžiami prie sakramentų, tai jų vaikai paprastai irgi nesiartina prie sakramentų. Tada mes galime prarasti kitą ir galbūt dar kitą kartas; gailestingumas kaip atleidimo ir sutaikinimo žinia, priešingai, gali atverti tikėjimui duris ten, kur jos užvertos.

Popiežius Pranciškus su Sinodu pradėjo Gailestingumo metus. Tai, kas yra Evangelijos šerdis, jis patraukliai naujaip vėl įkėlė į Bažnyčios centrą. Tam kviečiami visi krikščionys. Tam pirmiausia reikia vyskupų, kurie Jėzaus pavyzdžiu būtų teisingi ir gailestingi ganytojai.

Sabine Demel

Dvasingumas ir teisė*

Ką bendra mano tikėjimas turi su Bažnyčios įstatymais?

Kur žmonės gyvena bendruomenėje, ten būtinos bendrabūvio taisyklės. Jų reikia tam, kad bendruomenė galėtų egzistuoti bei funkcionuoti kaip visuma ir kaip savitas darinys. Ši sena išmintis dažnai išreiškiama lotynišku posakiu: *Ubi societas, ibi et ius* – kur bendruomenė, ten ir teisė. Todėl nestebina, kad ir Katalikų Bažnyčios bendruomenė turi teisinę tvarką, apibendrintą teisyne *Codex Iuris Canonici* (trumpai: *CIC*). Kaip ir kiekviename teisyne, *CIC* pateikiamos Katalikų Bažnyčios narių teisės ir pareigos. Kol bažnytinės teisės nuostatuose kalbama apie religinį tikinčiojo gyvenimą kitų tikinčiųjų atžvilgiu, sunkumų nekylo. Kiekvienas pritaro, kad bažnytinės normos, kuriomis, pavyzdžiui, nustatoma, jog niekas niekada neturi teisės versti žmonių prieš jų sąžinę priimti katalikų tikėjimą (kan. 748 § 2), yra prasmingos. Lygiai taip didžiuliai suprantamas atrodys potvarkis, jog visi, kurie aukštojoje mokykloje dėsto teologijos disciplinas, privalo turėti kompetentingos bažnytinės valdžios pavedimą (kan. 812). Lengvai suprantamas ir 912 kan. turinys: juo nustatoma pagrindinė kiekvieno tikinčiojo teisė būti prileistam prie šventosios Komunijos, jei tam jo atveju nėra teisinių kliūčių.

Problemiškesni atrodo kai kurie teisyne nuostatai, susiję su individo asmeniniu santykiu su Dievu. Štai visų tikinčiųjų teisių ir pareigų kataloge 210 kan. sakoma, kad visi tikintieji pagal savo padėtį privalo stengtis šventai gyventi ir skatinti Bažnyčios augimą bei jos nuolatinį šventėjimą, o remiantis 916 kan., kiekvienas, suvokiantis, kad yra sunkiai nusidėjęs, neatlikęs sakramentinės išpažinties negali švęsti Mišių ir priimti Viešpaties Kūno, nebent tam būtų svarbi priežastis ir nebūtų galimybės atlikti išpažinties; šiuo atveju jis turi atminti, jog privalo sužadinti tobulo gailėsčio aktą, apimantį pasiryžimą kaip galima greičiau atlikti išpažintį. Kaip paskutinį iš teisinių nuostatų individo tikėjimo gyvenimui gausių pavyzdžių galima paminėti 1247 kan. Jame sakoma, jog sekmadieniais ir kitomis privalomų švenčių dienomis tikintieji įpareigoti dalyvauti šv. Mišiose. Čia ir daugelyje kitų normų bažnytinis įstatymų leidėjas, taip sakant, įsikiša į individo asmeninį tikėjimo gyvenimą. Kodėl įstatymų leidėjas taip elgiasi? Ar asmeninis tikėjimas šitaip nepaverčiamas

* Versta iš: *GEIST & LEBEN. Zeitschrift für christliche Spiritualität. Heft Nr. 1, Januar–März 2015*. Straipsnio autorė (gim. 1962) yra Regensburgo universiteto bažnytinės teisės profesorė. Straipsnis spausdinamas maloniai leidus autorei.

teise, o religinis gyvenimas – įstatymu? Ar šitaip nepaskelbiamas Šventosios Dvasios veikiamo religinio gyvenimo bankrotas? Kur dar lieka erdvės tam, kas turima galvoje žodžiu „dvasingumas“? Ar šitaip nepakertamas individo religinės laisvės pripažinimas?

Religinė laisvė, asmeninis santykis su Dievu, Bažnyčios bendruomenė

Iš pradžių išsamiau reikia aptarti religijos laisvės sąvoką. Skirtinos dvi religijos laisvės atmainos – Bažnyčios bei jos narių religijos laisvė valstybės bei visuomenės atžvilgiu ir individo religijos laisvė Bažnyčioje. Mat vienu atveju laisvė suprantama negatyviai, t. y. kaip buvimas laisvam nuo prievartos bei smurto, o kitu atveju negatyvus laisvės sąvokos turinys pripildomas pozityvaus, taigi apibrėžiama ne tik laisvė *nuo ko nors*, bet ir laisvė *kam nors*, pavyzdžiui, laisvė švęsti pamaldas, priimti sakramentus, prisidėti prie Bažnyčios misijos, praktikuoti savitą dvasinį gyvenimą. Negatyvioji laisvės sąvoka tenkinasi kelio užkirtimu laisvės priešybei, būtent savivalei ir piktnaudžiavimui valdžia (prievartai, smurtui). Šitaip suvoktina Bažnyčios religijos laisvė valstybės atžvilgiu; nustatomos ribos, kuriose galima laisva raiška, kuriose Bažnyčia ir kiekvienas tikintysis yra laisvas nuo išorinės prievartos. Teisė į religinę laisvę negatyviaja prasme taip pat reiškia, kad kiekvienas gali laisvai ir autonomiškai praktikuoti savo religinius įsitikinimus ar nepraktikuoti jų tol, kol paiso įstatymiškai nustatytų ribų kitų piliečių ir visuomenės atžvilgiu.

Religijos laisvė Bažnyčios viduje iš pradžių taip pat remiasi šia negatyviaja laisvės sąvoka ir apibrėžia individo laisvo reikšimosi sritį; tikinčiojo asmeninis santykis su Dievu irgi laisvas nuo bažnytinės bendruomenės bet kurios prievartos. Tačiau laisvės Bažnyčioje sąvoka tuo neapsiriboja, ji pripildyta ir pozityviojo turinio. Religijos laisvė kaip pozityvioji laisvė Katalikų Bažnyčioje yra laisvė nusigręžti nuo blogio bei atsigręžti į Dievo malonę ir per tai vis artimiau vienytis su Dievu. Ši pozityvioji laisvė vadinama *krikščioniškąja*, arba *dvasine*, laisve; ji nėra baigtinis dydis, bet konkrečia veikla gali būti didinama ir mažinama. Šios dvasinės laisvės esminis požymis yra tai, kad ji – katalikų mokymo tradicijos požiūriu – negali būti visapusiškai įgyvendinama iki ar už Bažnyčios, bet tik Bažnyčios bendruomenėje ir per Bažnyčios bendruomenę. Dvasine, t. y. krikščioniškąja laisve neįmanoma gyventi vien individualiai ir privačiai, ji visada įgyvendinama tik bažnytiškai.

Tai – aukštas reikalavimas, neabejotinai netrukus susilauksiantis prieštaros: o kodėl individas negalėtų tikėti į Dievą bei religingai gyventi be Bažnyčios ir nepriklausomai nuo Bažnyčios? Atsakymas į šį klausimą išplaukia iš Dievo apreiškimo, tiksliau iš Jėzaus Kristaus gyvenimo ir veiklos: be Bažnyčios ir nepriklausomai nuo Bažnyčios individas pilnatviškai tikėti į Dievą ir religingai gyventi

negalėtų todėl, kad Dievas Bažnyčią įsteigė bei jai savo įgaliojimus suteikė būtent tam, kad žmogus gyventų dvasiškai laisvas. Juk Bažnyčia nėra būtina iš prigimties, vadinasi, nėra savotiškas gamtos reiškiny, bet radosi išskirtinai iš Dievo valios Jėzuse Kristuje per Šventąją Dvasią. Nei Bažnyčios gyvenimo pagrindinių būdų žodžio ir sakramento pavidalu, nei Bažnyčios santvarkos pagrindinių struktūrų neįmanoma išvesti iš kokio nors proto; visa tai kilo iš Apreiškimo istorinio supratimo. Šiuo požiūriu Bažnyčia yra tam tikra bendruomenė, atsiradusi dėl tam tikros priežasties ir skirta tam tikram tikslui. Bažnyčios esmė, priežastis ir tikslas yra Jėzus Kristus ir jo misija vesti žmones į bendrystę su Dievu. Ši misija tęsina per Bažnyčią, kuri jo vardu bei jo įgaliota turi visais laikais skelbti jo žinią ir švęsti jo išganomuosius darbus. Užduotis skelbti ir švęsti jo vardu bei jam įgaliojus reiškia tai, jog tada, kai skelbiamas jo žodis bei švenčiami jo sakramentai, ten esti pats Dievas. Todėl skelbiant žodį bei švenčiant sakramentus per tai randasi į Kristaus apreikštą Dievą tikinčių žmonių bendruomenė, kuri sykiu yra žmogiškoji bendrystė su Dievu, taigi Dievo ir žmogaus bendrystė.

Teisinių normų būtinybė santykiui su Dievu

Bažnyčia kaip ne vien žmonių, bet ir Dievo bei žmogaus bendrystė yra pagrindinė priežastis, kodėl individo tikėjimas yra ne tik privatus, ne tik sąžinės plotmės dalykas, ne tik Dievo ir individo reikalas, bet ir labai svarbus bendruomenei, Bažnyčios bendrajai gerovei, net yra jos tvarumo pagrindas. Juk bažnytinė bendruomenė yra Dievo santykio su žmogumi ir žmogaus santykio su Dievu regimas pavidalas. Abu aspektai, įimami kartu, reiškia, kad individo asmeninis santykis su Dievu yra esmingai svarbus Bažnyčios egzistencijai ir sykiu be bažnytinės veiklos negali pasiekti pilnatvės. Tad galima sakyti: Dievas pašaukia žmogų asmeniniam santykiui su savimi, tačiau pašaukia jį kaip Bažnyčios narį. Vienybė su Kristumi sykiu ir neatsiejamai aprėpia vienybę su Bažnyčia. Kartą įtikėjus ir per krikštą įsirikiačius į Bažnyčią, tarp jos ir tikinčiojo egzistuoja abipusis ryšys: viena vertus, Bažnyčia nuolatos reikalauja iš tikinčiojo plėtojant asmeninį santykį su Dievu visada išsaugoti bendrystę su ja ir prisidėti prie Kristaus Kūno statydinimo. Kita vertus, tikintysis turi teisę į tai, kad jo kilnumas bei veikla būtų pripažinti, o jo pašaukimas dalyvauti Bažnyčios misijoje būtų gerbiamas bei įgalinamas. Ir kaip tik šis abipusis individo asmeninio tikėjimo ir Bažnyčios santykis verčia, viena vertus, suteikti individui atitinkamas teises, kad jis savo asmeniniame tikėjimo gyvenime galėtų visiškai išskleisti savo tikėjimą dalyvaudamas bažnytiniame gyvenime, ir, kita vertus, uždėti jam tam tikras pareigas siekiant laiduoti, kad jis dalyvautų iš tikrųjų ir teisingu būdu. Todėl tam tikras teisinis reguliavimas visiškai neprieštarauja dvasinei laisvei, bet net yra jos reikalaujamas.

Tačiau kur nubrėžtina riba, kad dėl būtino teisinio reguliavimo religinis gyvenimas nebūtų paverčiamas teise? Žvilgsnis į šiuo metu galiojančią bažnytinę teisyną rodo, kokio pobūdžio potvarkiai daromi santykio su Dievu atžvilgiu.

Teisinės normos dėl santykio su Dievu

Sistemiškai pasklaidžius 1983 m. bažnytinės teisės kodeksą, galima atrasti tokių nurodymų dėl individo tikėjimo gyvenimo: 210 kan. tikintysis įpareigojamas stengtis šventai gyventi ir skatinti nuolatinį Bažnyčios šventėjimą, 748 kan. – ieškoti tiesos, susijusios su Dievu ir jo Bažnyčia, tą tiesą priimti bei jos laikytis, 750 kan. – tikėti Magisteriumo pateikiamas (kaip apreikštas) tikėjimo tiesas. Be to, bažnytinis įstatymų leidėjas iš kiekvieno individualaus tikinčiojo 840 kan. reikalauja švęsti sakramentus su didžiausia pagarba, 898 kan. – itin gerbti Švenčiausiąją Eucharistiją, aktyviai dalyvaujant jos šventime ir ją priimant su didžiausiu pamaldumu. 916 kan. tikintieji raginami nepriimti Komunijos, jei suvokia padarę sunkią, dar neišpažintą nuodėmę. 987 kan. iš tikinčiųjų reikalaujama priimti Atgailos sakramentą gailintis dėl savo nuodėmių ir pasiryžus pasitaisyti; 988 kan. § 1 jie raginami išpažinti visas sunkias nuodėmes, o 989 kan. – bent vieną kartą per metus sąžiningai išpažinti savo visas sunkias nuodėmes. Galiausiai atlaides jie gali pelnyti tik būdami malonės būvio bei turėdami atitinkamą intenciją (kan. 996) ir prisiekti tik laikydamiesi tiesos, išminties ir teisingumo (kan. 1199 § 1).

Paviršutiniškai žvelgiant, atrodo, jog visa tai patvirtina anksčiau išreikštą įtarimą: teisinėmis normomis individui nurodoma, kaip asmeniškai praktikuoti tikėjimą, o tai per bažnytinę teisę veda prie tikėjimo pavertimo įstatymu. Tačiau į šį išvardijimą metus įdėmesnį žvilgsnį, peršasi svarbi ir esminė pataisa: išvardytose teisinėse normose įstatymų leidėjas išties aprėpia tikėjimo aktą bei vidinius tikėjimo matmenis, tačiau niekada tiesiogiai, bet visada tik *netiesiogiai* bei *santykinais*, būtent vien išorinės tikrovės atžvilgiu. Kitaip tariant: tikėjimo aktas bažnytinės teisės nuostatų objektas visada yra tik tada, kai jis susijęs su išoriniu veiksmu, vadinasi, tada, kai vidinius tikėjimo aktus privalu ir būtina išreikšti regimomis bei patikrinamomis formomis. Šitai leidžia suformuluoti šią pagrindinę taisyklę: kanonų teisė normuodama gali prisiliesti prie santykio su Dievu vidinio matmens, tačiau ne be išlygų. Pirmoji sąlyga yra tai, kad vidinis matmuo turi būti susijęs su *išoriniais santykiais, veiksmiais ir situacijomis*. Antroji – kad jis būtų abipusišku santykiu susijęs su *bažnytine bendruomene*. Jei šios pagrindinės taisyklės laikomasi, pats tikėjimo aktas, kaip vidujiškiausias asmeninio santykio su Dievu branduolys, yra apsaugotas nuo įstatymų leidėjų rankų. Jei šios ribos nepaisoma, tai tada tikėjimas išties paverčiamas teise. Negana to, galima net teigti, jog visi teisiniai

nuostatai, kuriais siekiama teisiškai reguliuoti *tiesiogini* žmogaus santykį su Dievu, tarsi tą santykį būtų galima įtraukti į teisinių normų sąrangą, yra neteisėti; todėl neįmanoma žmogaus teisiškai įpareigoti tikėti į Dievą, dėti į jį viltis ar jam dėkoti.

Tikėjimo asmeninio praktikavimo teisiniai aspektai

Tikėjimo asmeninio praktikavimo sričiai neabejotinai priklauso tai, kaip individas suvokia savo išganyimą bei šventėjimą. Krikščioniškuoju supratimu, išganymas yra Dievo artumas žmogui Jėzuje Kristuje. Bet jei išganymas yra asmeninė tikrovė, tai tada ir šventėjimas yra asmeninio pobūdžio vyksmas – vis labiau patekti į Dievo artumą per Jėzų Kristų. Šiuo atžvilgiu individo asmeninis išganymas turi matmenų, kurie reiškiasi išorėje ir šiuo požiūriu yra tokie reikšmingi bažnytinei bendruomenei, kad bažnytinis įstatymų leidėjas gali 210 kan. nustatyti: „Visi Kristaus tikintieji privalo savo jėgas skirti šventam gyvenimui.“

Tai, ar tikintysis gyvena šventai ar ne, lemia ne tik jo asmeninio santykio su Dievu tvirtumą, bet ir bažnytinės bendruomenės įtikimumą ar neįtikimumą ir net tvarumą ar netvarumą. Individo įpareigojimo stengtis šventai gyventi pagrindas yra visos Bažnyčios įpareigojimas bei misija šventinti pasaulį. Juk Bažnyčia Dievo paskirta būti išganyimo sakramentu žmonėms, o iš to išplaukia, pirma, kad Bažnyčia dėl savo šventinimo tarnystės bei savivokos priklauso nuo savo narių šventumo, ir, antra, kad šventai gyventi netarpininkaujant bažnytinėms išganyimo priemonėms neįmanoma. Tad jei tikintysis nori šventai gyventi, jis tai daryti tiesiogine šio žodžio prasme gali tik tada, kai dalyvauja Bažnyčios šventinimo tarnystėje ir priima Bažnyčios siūlomas išganyimo priemones. Laikydamasis šio dvejopo kurso – gyventi *šventinant* bažnytinėje bendruomenėje ir sykiu *būti* bažnytinės bendruomenės *šventinamam*, – tikintysis gyvena gyvenimą, skatinantį ir jo paties šventėjimą, ir Bažnyčios šventėjimą bei augimą. Tiktai tada, kai visi tikintieji stengiasi savo gyvensena išreikšti Dievo išganomąjį veikimą jos atžvilgiu, Bažnyčia gali gyvuoti šventai, plėtotis ir statydintis. Tik suvokus ir priėmus šį 210 kan. prasmę, galima suprasti gilesniąją 916 kan. prasmę; mat 910 kan. nuostato nepriimti Komunijos esant sunkios nuodėmės būvio pagrindinę prasmę gali suvokti tik tas, kas jaučiasi 210 kan. įpareigotas stengtis šventai gyventi. Tam, kas stengiasi šventai gyventi, suprantami ir 920 bei 989 kan. nurodymai; mat šventumas kaip tvari gyvensena įmanomas tik tada, kai tikintysis laikosi 920 kan. reikalavimo po pirmosios Komunijos „bent vieną kartą per metus priimti Šventąją Komuniją“ ir rimtai traktuoja 989 kan. potvarkį „bent vieną kartą per metus sąžiningai išpažinti savo sunkias nuodėmes“. Individo šventėjimą bažnytinės teisės matmeniu vėlgi galima išreikšti savotiška pagrindine taisykle: tokia apimtimi,

kokia šventėjimas priklauso nuo bažnytinių sąlygų, o, kita vertus, visos Bažnyčios šventinimo tarnystei reikia individo *indėlio* bei jo *gyvo santykio su Dievu*, šventėjimas yra bažnytinės teisės objektas. Teisės tikslas yra įstatymais įgalinti bei garantuoti šias sąlygas ir šį indėlį bei gyvą santykį.

Kaip suprantamas įpareigojimas šventėti, lygiai taip reikėtų suprasti ir pareigą daryti atgailą, kaip nurodoma 1249 kan.: kadangi Bažnyčia laiko save sutaikinimo sakramentu, tikintysis pilnutine prasme susitaikyti su Dievu gali tik Bažnyčioje ir per Bažnyčią. Atgailai irgi būdinga šis dvejopas aspektas, nes ji susijusi ne tik su tikinčiojo asmeniniu santykiu su Dievu, bet ir su bažnytine bendruomene. Juk 987 kan. reikalavimas, kad tikintysis išganomai priimti Atgailos sakramentą gali tik gailėdamasis dėl padarytų nuodėmių ir pasiryžęs pasitaisyti, šaknijasi tikėjimo įsitikinime, jog priimančio Atgailos sakramentą individo vidinė nuostata Dievo atžvilgiu daro įtaką jo asmeniniam santykiui su Dievu ir jo padėčiai Bažnyčioje. Todėl suteikiamas nuodėmių išrišimas Atgailos sakramente galioja tik tada, kai penitentis yra tinkamai nusiteikęs Dievo atžvilgiu; jei jis Dievo atžvilgiu tinkamai nusiteikęs, tada ne tik apvalomas jo santykis su Dievu, bet ir pakinta jo teisinė padėtis Bažnyčioje. Jis vėl gali pretenduoti į daugiau teisių, kaip antai į teisę priimti Komuniją vadovaujantis 916 kan., bet sykiu ir vėl gauna daugiau pareigų, pavyzdžiui, 920 kan. nustatytą pareigą bent vieną kartą per metus eiti Komunijos.

750 kan., kur norminamas pritarimas tikėjimu, neįpareigojama asmeniškai tikėti, bet kalbama tik apie vieną aspektą, būtent asmeninio tikėjimo bažnytinį ir todėl teisiškai svarbų aspektą, be kurio šio asmeninio tikėjimo neįmanoma įgyvendinti. Juk asmeninio tikėjimo akta sudaro pasitikėjimo apsiareiškiančiam Dievui nuostata ir apreiškimo tikėjimo turinio pripažinimas. Todėl nuo asmeninio tikėjimo pilnutine žodžio prasme niekada neatšiejamas pritarimas atitinkamam tikėjimo turiniui pritarimo tikėjimu pavidalu. Kadangi katalikų tikėjimo turinį skelbia Bažnyčios Magisteriumas – savaime suprantama, įsiklausydamas į Dievo tautos tikėjimo jausmą, – asmeninis tikėjimo aktas tikėjimo turinio atžvilgiu negalimas be Bažnyčios mokymo skelbimo. Dėl savo pačios kaip tikėjimo bendruomenės egzistencijos Bažnyčia privalo rūpintis tuo, kad jos nariai tikėtų, ir pirmiausia tuo, ką jie tiki. Todėl 748 kan. ji įpareigoja savo tikinčiuosius klausimais, susijusiais su Dievu ir jo Bažnyčia, ieškoti tiesos ir pažintą tiesą priimti bei jos laikytis.

Paminėti pavyzdžiai liudija: bažnytinis norminimas asmeninio santykio su Dievu srityje galimas – ir tada taip pat būtinas – tik tada, kai santykio su Dievu vidiniam matmeniui įgyvendinti ar atkurti būtina sąsaja su bažnytine bendruomene, ir būtent todėl, kad arba asmeniniam santykiui su Dievu reikalingas bažnytinės

bendruomenės veikimas, arba asmeninis santykis su Dievu esmingai svarbus bažnytiniam veikimui bei turi pasireikšti bendru bažnytiniu veikimu. Arba dar kitaip: kadangi bažnytinė bendruomenė ir asmeninis tikėjimo aktas kreipia vienas į kitą ir tokia abipusė sąsaja turi pasireikšti tam tikru elgesiu, bažnytinis įstatymų leidėjas turi normomis apibrėžti Bažnyčios teises ir pareigas individo atžvilgiu, ir atvirksčiai. Mat tos normos laidoja, kad tas abipusis santykis tarp individualių tikinčiųjų ir Bažnyčios egzistuos iš tikrųjų bei teisingai ir bus pasiektas dvejopas tikslas įgalinti, išlaikyti, plėtoti bei skatinti ir bažnytinės bendruomenės gyvenimą, ir individo gyvenimą bažnytinėje bendruomenėje. Tad laisvo krikščioniško santykio su Dievu bažnytinis sąlygotumas yra lemiamas kriterijus ir bažnytiniam norminimui asmeninio religinio gyvenimo srityje pagrįsti, ir principiniam turinio apribojimui.

Nėra dvasingumo be teisės ir nėra teisės be dvasingumo

„Dvasingumas yra tai, kaip gyvenama tikėjimu“ – taip kartą pabrėžtinai suformulavo buvęs Acheno vyskupas Klausas Hemmerle (1). Dvasingumas krikščioniškuoju supratimu nėra ypatinga atitverta vidujiškumo sritis; dvasingumas nėra ir kelios laisvalaikio valandos toli nuo kasdienybės vyksmo. Dvasingumas yra konkretaus gyvenimo ir jo iššūkių formavimas remiantis gyvu santykiu su Dievu. Kas gyvena dvasinį gyvenimą, tas savo gyvenime nesitenkina tuo, kas duota iš anksto, ką galima padaryti ir suplanuoti, bet visada yra atviras Šventosios Dvasios paskatai peržengti išankstinę duotybę, padaromybę ir suplanuojamąbę bei leisti į naujybę, tai, ko gyvenime neįmanoma suplanuoti ir numatyti.

Dvasingumas šia prasme be teisės neišsiverčia. Juk nuo gyvenimo, formuotino remiantis tikėjimu, santykiu su Dievu, neatsiejama teisė kaip nuolatinis gyvybiškai būtinas bendruomenės mėginimas savo narių tarpusavio santykius kaip įmanoma apsaugoti nuo stipresniojo savivalės bei galios, vadinasi, teikti jiems deramą pavidalą. Kadangi visi kalba apie teisingumą gyvenime ir už jį stoja, tačiau teisingumo įsivaizdavimų yra ne ką mažiau nei žmonių, krikščionims čia ypač būtina leisti būti *vadovaujamiems* Kristaus Dvasios ir būti vedamiems teisingu Dievo teisingumo keliu. Polemiškai formuluojant: „Pastangos dėl teisingumo be dvasingumo aklos, o dvasingumas, kuris maldoje ir veikloje nestoja už teisingumą, yra tuščias“ (2). Tad kas nori būti dvasingas, tas turi pripažinti ir bažnytinę teisę! Lygiai taip pat tas, kuris pripažįsta bažnytinę teisę, turi būti dvasingas! Ši dvasingumo ir teisės sąsaja konkrečiai reiškia būtinybę vis iš naujo visose (teisinėse) srityse kelti klausimus: kokių teisėtų laisvės erdvių, kur mumyse gali skleisti Šventosios Dvasios veikimas, yra Bažnyčios teisinėje sąrangoje? Ar jos pakankamai žinomos? Ar jomis išties

vieni naudojasi, o kiti jas suteikia? Jei ne, tai kodėl? Ar nereikėtų jų labiau praplėsti visos Bažnyčios gerovės labui? Kaip tai padaryti? Koks galėtų ir turėtų būti tikinčiųjų indėlis? Ką dėl to turėtų nuveikti bažnytinis įstatymų leidėjas?

Teisiškai gyventi Bažnyčioje ir sykiu leisti būti *vedamam* Dievo Dvasios individui ir bendruomenei reiškia niekada neapsiriboti vien galiojančia teise, bet visada sykiu ieškoti geresnės teisės, kitaip tariant, „rūpintis, kad teisė Bažnyčioje būtų teisinga teisė, t. y. krikščioniškosios laisvės Dvasioje teisė“ (3) ir tokia darytųsi. Būvimas dvasingu žmogumi tiesiog reikalauja stoti už bažnytinę teisę, kuri tampa šios Kristaus Dvasios įrankiu. Todėl visi tikintieji per krikštą gautosios Dvasios galia privalo ne tik tiesiog pasyviai priimti, aiškinti ir taikyti nurodymus bei teisinius potvarkius. Jie turi teisę ir net pareigą, remdamiesi savo gyvu santykiu su Dievu, nurodymus ir teisinius potvarkius Dievo ir visuose pakrikštytuosiuose veikiančios Dvasios teisingumo aspektu kritiškai tikrinti ir atitinkamai aiškinti, taikyti bei siūlyti reformas. Tik taip įmanoma ilgam laiduoti ir plėsti teisėtą laisvės erdvę Bažnyčioje arba krikščioniškosios laisvės Dvasioje erdvę. Sunku numatyti, kas nutiktų, jei daug kitų krikščionių per krikštą gautosios Dvasios galia rūpintųsi šia laisve, jei ir jie, vedami Dvasios, imtųsi teisinių nuostatų Bažnyčioje! Tiesą sakant, tai daryti turėtų visi krikščionys. Juk galiausiai tam įgalinanti bei įpareigojanti Dievo Dvasia veikia ne tik Bažnyčios teisininkuose, ne tik bažnytiniuose įstatymų leidėjuose, bet krikšto galia visuose bendruomenės nariuose. Ne veltui bažnytiniame teisyne sakoma, kad krikščioniškasis klusnumas neatsiejamas nuo savo atsakomybės suvokimo (kan. 212 § 1, CIC).

Nuorodos

- (1) K. Hemmerle. *Wie Glauben im Leben geht*. Hrsg. von O. Hagemann. München 1995.
- (2) M. Maier. *Spiritualität und Theologie im Werk von Gustavo Gutiérrez*. In: Delgado. *Blutende Hoffnung. Gustavo Gutiérrez zu Ehren*. Luzern 2000, 54–66, čia: 66.
- (3) W. Kasper. *Die Kirche als Sakrament des Geistes*. In: ders./G. Sauter (Hrsg.), *Kirche – Ort des Geistes*. Freiburg i. Br. 1976, 14–55, čia: 38.

Europos lietuvių kunigų suvažiavimas

Rugsėjo 12–14 d. LVK delegatas užsienio lietuvių katalikų sielovadai prel. Edmundas Putrimas Europos lietuvių dvasininkus pakvietė atvykti į Lietuvą beveik kas antri metai vykstantį suvažiavimą.

Kaip paprastai, suvažiavimas pradėtas atvykusių kunigų bendra malda – Eucharistijos šventimu Dievo Gailestingumo šventovėje su Vilniaus arkivyskupu Gintaru Grušu ir augziliaru vyskupu Arūnu Poniškaičiu.

Antrąją suvažiavimo dieną dalyviai rinkosi Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriato Vilniuje. Susitikimas pradėtas bendra Valandų liturgijos Rytmetine malda, vėliau vyko posėdžiai. Europos lietuvių sielovadai atstovavo dvasininkai iš jiems priskirtų šalių: kun. Egidijus Arnašius iš Airijos, kun. Petras Gucevičius iš Seinų, kun. Marius Talutis iš Punsko, kun. Oskaras Volskis iš Norvegijos, kun. Petras Tverijonas ir kun. Ramūnas Gerdauskas iš Jungtinės Karalystės, kun. Virginijus Grigutis iš Vokietijos, kun. Juan Carlos Escutero iš Islandijos, t. Algis Gudaitis SJ iš Latvijos, kan. Anupras Gauronskas iš Karaliaučiaus krašto, Tilžės. Kartu dalyvavo broliai pranciškonai: kun. Gediminas Numgaudis OFM ir kun. Paulius Vaineikis OFM, vykdytys misijas Švedijoje, t. Antanas Saulaitis SJ, lankantis Suomijoje gyvenančius lietuvius, kun. Nerijus Vyšniauskas – gyvenančius Danijoje.

Aptarus dienotvarkės ir kitus organizacinius klausimus pirmiausia pasidalyta popiežiaus Pranciškaus Žinia Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos proga. Prelatas E. Putrimas kvietė atkreipti dėmesį į daugelio Europos šalių negatyvią nuostatą pabėgėlių atžvilgiu ir kaip katalikai turi šiuo klausimu elgtis.

Dar kartą pristatyta Maldos už lietuvius visame pasaulyje diena, Lietuvos vyskupų paraginimu švenčiama pirmąjį kovo sekmadienį. Ateinančiais metais ši diena kovo 5-ąją bus transliuojama iš Anglijos lietuvių Šv. Kazimiero parapijos. Kilo daug diskusijų, kaip padaryti šventę turtingesnę, labiau pabrėžti ir išgyventi vienybę su daugelyje šalių paplitusiais lietuviais. Siūlyta rengti maldos vigilijas, išplatinti bendrą maldą ar net rengti tiesioginius maldos transliacijų tiltus, pasitelkiant į pagalbą *Marijos radiją*. Broliai pranciškonai siūlė labiau ištransliuoti žmonių liudijimus apie tai, kaip jie džiaugiasi svečioje šalyje suradę Dievą ir tikėjimo bendruomenę. Prie to galėtų prisidėti socialiniai tinklai, ypač populiarusis *facebook*. Taip pat susilaukė pritarimo mintis pirmąjį kovo penktadienį per pasaulinę „Motinos maldoje“ dieną pristatyti Lietuvą ir jos misijas įvairiose šalyse. Beje, pastebėta, jog Vienybės už pasaulio lietuvius diena kai kuriose šalyse sutampa su lietuvių bendruomenės aktyviai organizuojamomis Kaziuko mugėmis. Tokiomis dienomis, kad ir kaip liūdna, tikinčiųjų į bažnyčią susirenka mažiau nei eilinį sekmadienį. Tai rimtas evangelizacinis ir pastoracinis iššūkis norint sugrąžinti šventei tikrąją prasmę.

Posėdyje trumpai aptartos katechezės programos ir skirtumai įvairiose parapijose. Taip pat prisimintas Europos lietuvių dvasininkų suvažiavimas, vykęs lygiai prieš dvejus metus, aptartos suvažiavimo temos ir įvykiai. Tėvas A. Saulaitis suvažiavimo dalyviams, diskutuojantiems apie mūsų misionierių atminimą, kaip bendraautoris, padovanojo neseniai pasirodžiusią knygą „Lietuvių misijos Amazonėje“, kurios pabaigoje yra paskelbęs visų lietuvių misionierių sąrašą.

Suvažiavime neapsieita be atskirų kraštų sielovados pristatymo. Kiekvienas dvasininkas pasidalijo savo krašto pastoracine veikla, skaičiais, įvykiais, tradicijomis ir šiandieniais iššūkiais.

Vėliau surengti kiti du susitikimai, vienas jų – su Pasaulio lietuvių bendruomenės atstove prie LR Seimo, kuri supažindino dvasininkus su Pasaulio lietuvių

Kunigų paskyrimai Kauno arkivyskupijoje

Kun. **Romualdas Ramašauskas** paskirtas Kėdainių Šv. Juozapo parapijos rezidentu; jam pavesta aptarnauti Surviliškio ir Paberžės parapijas administratoriaus teisėmis ir pareigomis su teise laiminti santuokas.

Kun. **Tomas Trečiokas** atleistas iš „Vyturio“ gimnazijos kapeliono pareigų.

Kun. **Žilvinas Zinkevičius** atleistas iš LSMUL Kauno klinikų kapeliono pareigų ir paskirtas Kauno „Vyturio“ gimnazijos kapelionu.

Kun. **Audrius Martusevičius** paskirtas LSMUL Kauno klinikų kapelionu.

-Kn-

Pal. Mykolo Sopočkos relikvijų išstatymas

Jubiliejinių Gailestingumo metų Misijų sekmadienį – spalio 16 d. Kaišiadorių katedroje nuolatiniam pagerbimui buvo išstatytos palaimintojo kunigo Mykolo Sopočkos relikvijos.

Pamaldos prasidėjo iškilinga liturgine eiseną, kurioje buvo nešamos ir pal. Mykolo Sopočkos relikvijos. Šv. Mišioms vadovavo Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas. Įžangos žodyje ganytojas priminė gailestingumo apaštalų – šv. Faustinos bei jos dvasios tėvo pal. Mykolo Sopočkos – reikšmę ir pasveikino tikinčiuosius, ypač svečius iš Balstogės arkivyskupijos – vyskupą pagalbininką habil. dr. Henryką Ciereszko ir Balstogės kunigų seminarijos dėstytoją kun. kan. Dariuszą Wojtecki, kurie perdavė Kaišiadorių katedrai neįkainojamą dovaną – pal. M. Sopočkos relikvijas.

Homilijos metu vyskupas H. Ciereszko atskleidė įstabų Dievo gailestingumo slėpinį išganyto istorijoje. Jis priminė, jog mūsų žemėje, Vilniuje, vyko visam pasauliui nepaprastai svarbūs įvykiai – Gailestingą Jėzaus apsireiškimai šv. Faustina. Pamokslininkas atskleidė Apvaizdos vedimą per Dievui atvirus žmones. Tai pasireiškė per Vilniaus vyskupą pal. Jurgį Matulaitį, kuris 1924 m. pakvietė grįžti kun. M. Sopočko iš Var-

šuvos į Vilnių, kur jis 1933 m. sutiko šv. Faustina ir tapo jos nuodėmklausiu. Anuomet ses. Faustina „Dienoraštyje“ savo dvasios tėvą apibūdino kaip kunigą pagal Jėzaus širdį. Patyręs per ses. Faustina gautų apreiškimų tikrumą, kun. Mykolas sudarė sąlygas Gailastingojo Jėzaus paveikslui atsirasti (dail. E. Kazimirovskis), išspausdino pirmąją brošiūrą su maldomis Dievo gailastingumui bei pats nepailstamai apie tai skelbė pamoksluose. Trokšdamas, kad gailastingumo žinia plačiau plisų, kun. M. Sopočko pamokslavo ir Kaišiadorių vyskupijos parapijose: Žiežmariuose, Alytuje bei Merkinėje. Taip jis patraukė ir Kaišiadorių vyskupo Teofiliaus Matulionio dėmesį, kuris savo archyve ne tik turėjo kun. M. Sopočko straipsnių apie Dievo gailastingumą, bet ir jo privačioje koplyčioje kabėjo Gailastingojo Jėzaus paveikslas, dabar traukiantis piligrimus į Kaišiadorių katedros Dievo Gailastingumo koplyčią.

Po šv. Mišių liturginė eiseną su pal. Mykolo Sopočko relikvijomis pajudėjo Gailastingumo koplyčios link. Čia jos buvo sudėtos į relikvioriumą šalia šv. Faustinos relikvijų. Pamaldos baigėsi šaukiantis pal. Mykolo užtarimo litanijos žodžiais. Svečiai privačiai aplankė Dievo tarno Teofiliaus Matulionio kapą kriptojė ir ten meldėsi, kad Dievo tarnas greičiau būtų paskelbtas palaimintuoju.

-kaj-

Paveikslas 10-osios karūnavimo metinės

Spalio 9 d. Žemaičių Kalvarijos bazilikoje švęstos 10-osios stebuklingojo Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslas karūnavimo metinės. Nuo XVII a. vidurio stebuklais garsėjantis paveikslas Žemaičių Kalvarijos bazilikoje popiežiaus Benedikto XVI pašventintomis karūnomis Telšių vyskupijos vyskupo Jono Borutos SJ buvo karūnuotas 2006 m. spalio 8 d.

Minint dešimtąsias iškilmių metines, šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupijos vyskupo generalvikaras kan. Remigijus Saunorius. Šv. Mišių pradžioje kan. R. Saunorius pasveikino visus gausiai susirinkusius maldininkus bei

bendruomenės veikla ir leidiniu „Pasaulio lietuvis“. Dr. Žygmantas Pavilionis skatino dvasininkus raginti savo parapijiečius ir lietuvius užsienyje balsuoti per LR Seimo rinkimus, nes tikrai yra per mažai balsuojančiųjų. Po pietų susirinkusieji turėjo galimybę susipažinti su Vilniaus arkivyskupijos katechetikos centro parengtomis katechezės vaikams ir jaunimui priemonėmis, išgirsti vyriausiojo policijos kapeliono kun. Algirdo Toliato pasidalijimą apie prekybos žmonėmis vis naujesnes formas ir kartu kliūtis norint pažaboti šį tarp užsienio lietuvių išplitusį reiškinį, taip pat pabendrauta su Bernardinai.lt žurnaliste Saulena Žiugždaite. Dienos programą vainikavo šv. Mišios Vilniaus arkikatedroje bazilikoje.

Paskutinė dvasininkų susitikimo diena buvo skirta piligrimystei į Šiluvos šventovę, kur drauge su dideliu būriu atvykusių kitų kunigų ir vyskupų rugsėjo 14 d. Švč. M. Marijos Gimimo atlaiduose buvo švenčiama Kunigų ir ne Lietuvoje gyvenančių lietuvių diena. Homiliją šiose šv. Mišiose sakė Minsko ir Mogiliovo arkivyskupas Tadas Kondrusevičius. Susitikimą su visais Šiluvon atvykusiais kunigais pratęsė bendravimas prie pietų stalo.

-spnb-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 5 d. Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Po Dieninės liturginės maldos Vilniaus universiteto dėstytojas psichologas doc. Paulius Skruibis kalbėjo apie savižudybių problematiką Lietuvoje.

Kasmet Lietuvoje nusižudo per tūkstantį žmonių. 20–30 tūkst. žmonių bando tą padaryti, dar daugiau apie tai svarsto. Savižudybės skaudžiai sukrečia artimuosius – per 10 tūkst. žmonių. Dažnai klaidingai svarstoma, kad savižudybė kaip problemų sprendimo būdas esąs neva paveldimas tautos bruožas. Prieš Antrąją pasaulinę karą savižudybių rodikliai Lietuvoje buvo vieni mažiausių tarp kitų šalių. Po sovietų okupacijos savižudybių rodikliai Lietuvoje kasmet augo. Atgavus Nepriklausomybę, savižudybių masto Lietuvoje nepavyko suvaldyti taip, kaip Latvijoje ar Estijoje. Lietuvoje ši problema labiau išplitusi kaime ir miesteliuose tarp 45–59 metų vyrų. Savižudybė nėra vieno įvykio pasekmė, bet paskatinta daugelio priežasčių. Tai vienu metu ir socialinis, ekonominis, psichologinis, ir dvasinis reiškinys. Žmogus išgyvena didelį emocinį, dvasinį skausmą, vienu metu jį kamuoja daug slegiančių jausmų: pyktis, gėda, kaltė, pavydas, liūdesys. Tokių jausmų prislėgtas žmogus išgyvena neviltingą, desperatiškai ieško išeities, renkasi neracionalų sprendimą, nes skausmas labai slegia. Aplinkiniams svarbu laiku pastebėti savižudybės rizikos ženklus. Galvojantis apie savižudybę gali apie tai tiesiogiai pasakyti kitiems žmonėms arba kalbėti užuominomis, jog norėtų užmigti ir neprabusti, visai išeiti ir pan.

Rizikos ženklas gali būti ir brangių daiktų išdalijimas kitiems, atsisveikinimas, nuolatinis liūdesys, neviltingas, užsidarymas savyje, bendravimo vengimas, išėičių iš susidariusių aplinkybių nematymas. Alkoholio vartojimas savižudybės riziką tik padidina, nes tie, kurie išgeria, sunkiau kontroliuoja savo impulsus. Pastebėjus rizikos ženklus, svarbu nepalikti prislėgto žmogaus vieno. Galima netgi tiesiai ir atvirai klausti, ar jis negalvoja apie savižudybę. Galbūt aplinkiniams nejauku tokį klausimą užduoti ir baisu išgirsti teigiamą atsakymą, tačiau tam reikia ryžtis, jei norima padėti prislėgtam žmogui. Apie tai kalbant neviltingas kamuojamam žmogui palengvėja. Klaida yra atkalbinėti žmogų, sakyti, kad tai netinkama išeitis, kad viskas bus gerai, susitvarkys, nesijaudink. Neviltingas varginam žmogui atrodo kitaip ir jo tokie žodžiai neįtikina. Jei norime padėti ir sulaukyti nuo savižudybės, reikia parodyti nuoširdų susidomėjimą prislėgtu žmogumi, skirti laiko, aktyviai klausytis, šalin padėti kitus darbus. Labai svarbu prašyti papasakoti apie tai, kas vyksta nusiminusiojo gyvenime, kokius jausmus jis išgyvena, kas vargina, parodyti supratimą,

nemenkinti kito asmens išgyvenimų rimtumo. Kai sunkumais pasidalijame, jausmų intensyvumas sumažėja.

Kitas žingsnis – kviesti žmogų įvardyti tai, kas jį sulaiko nuo savižudybės pasirinkimo. Jei žmogus kreipėsi į kunigą, aplankė bažnyčią ar apie tai kalba su savo artimaisiais, vadinasi, dar yra šiek tiek vilties, kad kažkas pasikeis. Būtinai, kad pats apie savižudybę svarstantis asmuo įvardytų, kas gali jį sulaikyti, taip jis atranda prasmę gyventi ir ieškoti kitų išeičių. Galiausiai reikėtų aptarti veiksmų planą, ką artimiausiu laiku svarbu padaryti – šiandien arba rytoj: būti su kitais žmonėmis, ne vienam, kreiptis į psichologą, gydyti depresiją, kad emocinis skausmas sumažėtų. Kalbėjimas apie savižudybę tam tikra prasme yra ir pagalbos prašymas. To niekada nereikėtų praleisti negirdomis.

Psichologas kun. Arūnas Peškaitis OFM, lankantis nuteistuosius iki gyvos galvos Lukiškių kalėjime, sakė, kad kunigai taip pat išgyvena daug viatvės, vidinių kovų, pagundų ir yra rizikos zonoje. Reikia, kad kunigai sakytų tiesą sau apie tai, ką išgyvena, nevengtų ir Dievui atverti savo širdies. Per mažai vieni kitais rūpinamės. Jei apie ketinimą nusižudyti išgirstame per išpažintį, svarbu skirti laiko, parodyti didesnę dėmesį tam, kuris apie tai kalba. Nes kitos progos gali ir nebūti. Jei dėl skubos nėra laiko ir galimybių – ieškoti kito žmogaus, kuris būtų su liūdinčiuoju, kol atsiras kita galimybė išklaudyti, padėti ar palydėti pas specialistą. Kunigas pasidalijo istorija, kai artimųjų apkabinimas padėjo žmogui išvengti savižudybės. Žmogus vaikystėje ir vėliau nebuvo apkabintas giliausia prasme, liko apleistas, nereikalingas, nemylimas. Kartais paprasti žmogiški palaikymo ženklai išreiškia priėmimą, rūpestį ir dėmesį: laiškas, skambutis, šypsena, parama ar kokio smulkmena. Savižudžių artimieji taip pat išgyvena didelį košmarą. Juos kamuoja netekties skausmas, kaltė, neviltis, pyktis, savigrauža. Padidėja net savižudybės rizika. Artimiesiems svarbus kunigo žodis. Kunigas visada kviečiamas pastiprinti artimųjų savižudybę išgyvenančius žmones, lengvinti jų skausmą, kviesti neprisiimti kaltės už kito asmens pasirinkimą ir būti atidiems vieni kitiems. Bažnyčia visada kviečiama melstis už savižudžius ir sustiprinti jų artimuosius.

Kunigų susirinkime išplatinta atmintinė apie savižudybės rizikos veiksnius bei savižudžių laidojimo aplinkybes. Dabar galiojančiame Bažnytinės teisės kodekse nėra draudimo laidoti savižudžius. Pagal Lietuvos Vyskupų Konferencijos liturgines ir pastoracines normas, patvirtintas 2004 m., savižudžiai gali būti laidojami katalikiškai, jeigu gyvendami rodė prierašumo tikėjimui ir Bažnyčiai ženkli. Tačiau visuomet vengtina tikinčiųjų papiktinimo. Tokių laidotuvių dalyviams reikia paaiškinti situaciją. Kilus rimtoms abejonėms, kreipiamasi į vietos ordinara. Bažnytinės laidotuvės neteikiamos, jei žmogus yra viešas nusidėjėlis.

Kunigams susirinkime taip pat priminta, kad jei parapija išleidžia ar gauna didesnę nei 10 tūkst. eurų sumą, būtinas vietos vyskupo sutikimas. -ksb-

Vilkaviškio vyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 11 d. Marijampolėje, Vilkaviškio vyskupijos pastoracijos centre, vyskupijos kunigų susirinkimas pradėtas bendra malda – Valandų liturgija (Dienine), po kurios į susirinkusius kreipėsi vyskupas Rimantas Norvila. Ganytojas pasveikinęs visus pristatė pirmąjį susirinkimo svečią – Lietuvos policijos kapelioną kun. Algirdą Toliatą.

Kun. Algirdas papasakojo apie policijos kapelionatą, kasdienio gyvenimo realijas policijos darbe bei kunigišką pastoraciją tarp policijos pareigūnų ir tų, su kuriais jie dirba. Kalbėdamas apie Lietuvos policijos ir Bažnyčios bendradarbiavimą, policijos kapelionas pabrėžė, kad visuomenės saugumas yra ne

kunigus ir perdavė iškilmėse negalėjusio dalyvauti Telšių vyskupijos ganytojo J. Borutos SJ sveikinimus ir linkėjimus. Kanauninkas pasidžiaugė piligrimais ir jų grupėmis iš Vilniaus, Klaipėdos, Palangos, Telšių, Mažeikių bei iš kitų, ypač kaimyninių, parapijų.

Per pamokslą Telšių kunigų seminarijos prefektas kan. A. Sabaliauskas priminė beveik keturių šimtų metų senumo bazilikos bei paveiklo istoriją ir kvietė visus pamaldų dalyvius nuolat ieškoti pagalbos ir paramos Viešpatyje per Švč. Mergelės Marijos užtarimą ir globą, kaip tai darė ištisos tikinčių žemaičių kartos.

-kasab-

Pašventinti statomos bažnyčios pamatai

Rugsėjo 21 d. Telšių vyskupijos ganytojas vyskupas J. Boruta SJ iškilmingai pašventino naujosios Slengių bažnyčios pamatus ir kertinį akmenį.

Per pamokslą vyskupas priminė bažnyčios kaip Dievo namų atsiradimo svarbą ir reikalingumą, džiaugėsi, kad Slengių parapija, besiformuojanti ir auganti kaip tikinčių žmonių bendruomenė, yra tikra gyvųjų akmenų Bažnyčia, ir drąsino visus aktyviai pagal savo galimybes prisidėti prie bažnyčios statybos bei darbų tęstinumo. Ganytojas ragino visus aplinkui matyti kuo daugiau šviesos ir gėrio. Kritika, pyktis, nepasitenkinimas, nuolatinis gyvenimas nematant nieko šviesaus ir gražaus savo aplinkoje, negėbėjimas būti dėkingiems už iš Dievo malonės gaunamas dovanas – pragaro kūrimo tikrovė.

Po iškilmingų šv. Mišių statomos bažnyčios prieigose perskaitytas ir pasirašytas pamatų ir kertinio akmens pašventinimo aktas. Aktą pasirašė Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ, jo generalvikaras kan. R. Saunorius, bažnyčios architektas Audrius Klioštoraitis, Klaipėdos rajono meras Vaclovas Dačkauskas, Slengių parapijos klebonas kun. Viktoras Daujotis. Metalinė kapsulė su pasirašytu pašventinimo aktu užmūryta pamatuose.

-kasab-

Konsekruota Šventojo Kryžiaus bažnyčia

Rugsėjo 24 d. Pagėgiuose Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ konsekrovo Šventojo Kryžiaus bažnyčią bei centrinį altorių.

Pagėgių parapijos istorija sudėtinga. Katalikų bažnyčia pastatyta 1929–1930 m. Po Antrojo pasaulinio karo bažnyčia civilinės to meto valdžios nusavinta, joje įkurtas kino teatras, dar vėliau bažnyčia nugriauta. Prie likusio bokšto valdžios nutarimu buvo pristatytos gaisrinės patalpos. Tikintieji galėjo melstis tik kapinių koplyčioje, kurią 1970 m. tuo metu čia dirbusiam klebonui, parapijiečių padedamam, pavyko padidinti. 1992 m. tuometinio Pagėgių parapijos klebono kun. Petro Šiurio iniciatyva ir rūpesčiu pradėta statyti naujoji bažnyčia.

Per pamokslą Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ pasidžiaugė pabaigtais statyti Dievo namais ir pabrėžė altoriaus, ant kurio aukojama sudabartinama Kristaus auka, svarbą: „Visada altorius buvo mūsų tautos atrama. Kol tautoje yra altorius, kol liaudis renkasi prie jo maldai, tol jai lieka viltis, palaima ir ateitis. Altorius yra dorybių židinys, vieta, kur užsidegama nemariems darbams. Niekas nėra didus, kas neateina iš Dievo. Žmogus tada pakyla savo dvasia, kai bendrauja su Dievu, o altorius yra ta ypatingoji vieta, kur mes užmezgame ryšį su Didžiąja Būtybe.“ Vyskupas ragino tikinčiuosius būti gyvais Bažnyčios akmenimis ir semtis jėgų bei stiprybės iš maldos ir altoriaus aukos.

-kasab-

Pašventintas Grigiškių bažnyčios kertinis akmuo

Spalio 2 d. Grigiškių Šventosios Dvasios parapijoje pašventintas naujos bažnyčios kertinis akmuo. Kertinį akmenį pašventinęs Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas sveikino parapijiečius prisėmus gražų, tačiau nelengvą bažnyčios statybos darbą ir linkėjo tapti tikra tikinčiųjų bendruomene.

Šv. Mišių pamoksle arkivyskupas kvietė prisiminti, kad tikroji Bažnyčia – tai gyva bendruomenė, o kertinis akmuo yra

tik policijos, bet ir dvasininkų darbas ir prie to kiekvienas gali prisidėti savo pavyzdžiu bei pamokymu.

Kun. Algirdas Toliatas, kalbėdamas apie policijos kapeliono tarnystę, sakė, kad tai nėra vien pakvietimas į šv. Mišias ar į kokią renginį, tai buvimas kartu ir padėjimas, kad pareigūnai išgyventų Dievo artumą ir tikėjimo bendrystę. Todėl visi policijos kapelionai (kurie rūpinasi ir pasienio bei priešgaisrinės apsaugos pareigūnais) tikisi bendrystės ir palaikymo iš visų parapijose dirbančių kunigų bei vyskupų. Policijos kapelionai, pasak kalbėjusiojo, yra tarsi tiltai į bendruomenes, tarpininkai, tie, kurie yra šalia visomis gyvenimo akimirkomis, ypač tada, kai reikia palaikymo, palaiminimo ir maldos.

Baigdamas savo kalbą kun. Algirdas pristatė Pilypo Nėrio oratoriją, kuri jau 10 metų veikia Lietuvoje ir kurios narys jis yra. Pasidalijo šv. Pilypo Nėrio dvasingumu bei oratorijos veikimo principais pasaulyje ir Lietuvoje.

Antrojoje susirinkimo dalyje Klaipėdos miesto šeimos centro vadovas kun. teol. dr. Andrius Vaitkevičius pristatė popiežiaus Pranciškaus apaštališkąjį paraginimą *Amoris laetitia*. Pasak pranešėjo, šis popiežiaus dokumentas kviečia ieškoti būdų, kaip suklypusiam žmogui nauju būdu pateikti tiesą, skelbti Evangeliją. Šiame dokumente dėmesys nukreiptas į naujus iššūkius, kuriuos patiria Bažnyčia gindama šeimą šiandieniniame kontekste, kai jauni žmonės vis rečiau tuokiasi, santuoka socialiniu lygmeniu nuvertinama, o naujos ideologijos menkina šeimą. Šiandien labai dažnai jaunas žmogus šeimą suvokia kaip „blogą naujieną“, kaip Bažnyčios primestą dalyką, todėl kartu su popiežiumi Pranciškumi turime ieškoti būdų, kaip paskelbti gerąją naujieną apie šeimą.

Kun. teol. dr. Andrius Vaitkevičius atkreipė dėmesį į apaštališkajame paraginiame nuskambėjusią mintį, kad pasirengimas santuokai neapsiriboja keliais susitikimais prieš santuoką, jis prasideda nuo mažens šeimoje, todėl Bažnyčia dar uoliau turi vykdyti ugdomąjį darbą kalbėdama apie šeimą, lytiškumą, savęs dovanojimą.

-klb-

Kardinolo A. J. Bačnio viešnage Telšiuose

Spalio 14 dieną Telšiuose lankėsi kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Susitikimas prasidėjo bendrais pietumis Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos didžiajame reflektoriuje.

Po pietų Telšių Vincento Borisevičiaus katalikiškos gimnazijoje surengtas su susitikimas su Telšių vyskupijos kunigais, seminaristais, Telšių miesto vadovais, gimnazijos mokytojais, mokiniais bei jų tėvais. Buvo pristatytos kardinolo autobiografinė knyga „Taip, laimingas“ ir LKMA akademiko, VU prof. Pauliaus Subačiaus parengta dviejų dalių knyga „Dvidešimt penkeri religinės laisvės metai“. Pristatyme dalyvavo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, jo generalvikaras kan. Remigijus Saunorius, vyskupo vikaras, gimnazijos kapelionas prel. Juozas Šiurys, Telšių vyskupijos kurijos kancleris kun. Haroldas Šneideraitis, Telšių vyskupijos dvasininkai, Telšių miesto ir rajono meras Petras Kuizinas, vicemeras Kęstutis Gusarovas, administracijos direktorius Saulius Urbonas, Telšių savivaldybės tarybos nariai.

Renginį pradėjo ir visus pasveikino Telšių Vincento Borisevičiaus gimnazijos kapelionas prel. Juozas Šiurys. Viso renginio metu per intarpus giedojo Ernestos Dargužienės vadovaujami vaikų ir suaugusiųjų ansambliai. Knygų pristatymą vedė, kardinolui klausimus teikė prof. Paulius Subačius. Gimnazijos aktų salė buvo pilnutėlė, visi dalyviai turėjo puikią ir išskirtinę progą bei galimybę pateikti kardinolui įvairiausių klausimų. Prof. P. Subačiaus knygą susirinkusiems išsamiai pristatė Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ.

Vakare kardinolas vadovavo šv. Mišių koncelebracijai Telšių vyskupijos katedroje. Koncelebravo Telšių vyskupijos ganytojas J. Boruta SJ, jo generalvikaras kan. R. Saunorius, kancleris kun. H. Sneideraitis, katedros administratorius kun. Darius Trijonis, Telšių kunigų seminarijos vadovai, kiti kunigai, liturgijoje patarnavo diakonai ir seminaristai. Giedojo katedros sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Dalios Pleškienės. Sakydamas pamokslą ir komentudamas tos dienos Dievo žodį, kardinolas išryškino žmogaus ir Dievo draugystės svarbą ir būtinumą, drąsino Mišių dalyvius atvirai kasdien kreiptis į Viešpatį ir pasitikėti jo meile bei gailestingumu.

Po Mišių Telšių Žemaitės dramos teatre vyko tikinčiųjų susitikimas su LKMA akademiku prof. P. Subačiumi, pristatytos minėtos knygos. Kardinolas dalijosi asmenine patirtimi ir savo, kaip ganytojo, išvalgomis. Plačiau pakomentavo knygoje aptartas temas. -kasab-

Jubiliejinė Atsinaujinimo diena

Spalio 16-ąją, Misijų sekmadienį, Kaune, pilnutėlėje VDU Didžiojoje salėje, džiugiai atšvęsta jubiliejinė Atsinaujinimo diena „Gyventi iš Dievo gailestingumo“. Gimtadienio proga bendruomenė kvietė ir į atnaujintą, ypač džiugų, „dangų atveriantį“ šlovinimą su dar negirdėtomis giesmėmis ir netgi šokiais. Atsinaujinimo dienos programos dalis buvo liudijimai, vaizdo apžvalga to kelio, kuris buvo nukeliamas per 20 metų, per juos įvairiose erdvėse surengiant bemaž 70 atsinaujinimo dienų. Be to, gimtadienio proga tądien Atsinaujinimo dienos dalyviai buvo pakviesti agapės vaišių rūmų fojė.

„Atsinaujinimo dienos yra arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus širdies dvasios vaisius“, – sakė A. Šalaševičius pristatydamas priešpietinę konferenciją vedusį ir jau 20 metų Atsinaujinimo dienas laiminantį Kauno arkivyskupą emeritą Sigitą Tamkevičių.

Ganytojo konferencija „Dievo gailestingumas nešant kryžių“ rėmėsi mintimi, jog Dievo gailestingumą žmogus labiausia patiria, kai savo kryžių neša ne vienas. Izraelitų tautos istorija atskleidžia, jog ši tauta labiausiai atsigręžė į Dievą, kai buvo labai prislėgta, ir Dievas išvedė ją į laisvę. Iš Evangelijos žinome, kaip Jėzus parodė savo gailestingumą šalia jo ant kryžiaus buvusiam piktadariui, kuris net nedrįso prašyti pasigailėjimo, o tik prašė prisiminti jį rojuje. Ir mūsų tauta savo istorijos būvyje buvo silpna ir kenčianti, jos tikėjimui kai kada grėsė pavojus.

Ypatingą Dievo gailestingumo istoriją ganytojas pristatė papasakodamas apie kun. Walterį Ciszeką. Iš kelionės po Sibirą šią vasarą arkivyskupas pasidalijo apie Veršito kaime Sibire jau šimtmetį su ištikimybe katalikų tikėjimui, tautos papročiams gyvenančias lenkų šeimas, kurios liko gyvos po žiauraus NKVD teroro akto, kai iš 65 čia perkeltų lenkų šeimų 40 buvo sušaudytos kaip liaudies priešai. Ganytojas prisiminė ir lietuvių tremtinių kelius su neužtarnauta jų kančia. Buvo paminėtas t. Pranciškus Masilionis SJ. „Niekada nereikia išsigąsti dėl kažkokių aplinkybių – tada reikia atsigręžti į Viešpatį ir pasakyti, kad Jūs vienu pasitikim“, – sakė ganytojas, prisimindamas stipriausiai išgyventą Dievo artumą KGB kalėjime. Kalinimo bei tremties laiku toli buvo tėvynė, draugai, tačiau buvo arti Dievas – Jis kalbėjo per Mišių maldą, rožinį, Šventąjį Raštą. Šie trys dalykai, pasak ganytojo, kiekvieną žmogų per kančias saugiai ves į pergale, užtikrins Dievo artumą ir gailestingumą.

Antroji konferencija „Kelyje į Tėvo namus“ buvo retro žvilgsnis į Atsinaujinimo dienų istoriją, kuri prasidėjo nuo 1996 metų. Atsinaujinimo dienų istorijoje – žinomi kalbėtojai ir svečiai. Tai „Tikėjimo ir Šviesos“ bendruomenės įkūrėjas Jea-

Kristus. Po šv. Mišių arkivyskupas G. Grušas, Trakų dekanas kun. J. Varaneckas, parapijos klebonas kun. A. Andžejevski, kun. M. Marszalek su bažnyčios statybos projekto autoriais ir vadovais, rėmėjais ir parapijiečiais iškilminga procesija žengė į naujos bažnyčios statybos vietą, kur buvo pašventintas ir į pamatus įmūrytas kertinis akmuo kartu su statybų pradžios akto kapsule.

Parapijos istoriją perskaičiusi čia veikiančių Jėzaus Eucharistijoje tarnaičių seserų kongregacijos atstovė paminėjo svarbiausius 1992 m. įsteigtos parapijos gyvavimo faktus. Šiuo metu parapija, kuriai priklauso aštuoni tūkstančiai tikinčiųjų, meldžiasi Grigiškių Šventosios Dvasios koplyčioje, kurią 1995 m. pašventino kard. A. J. Bačkis. Parapijai didėjant, šiais metais pradėti naujos bažnyčios statybos darbai. Bažnyčios projekto autoriai – architektai Kęstutis Pempė, Emilis Petkevičius ir Eugenija Dedok. -vilmensis.lt-

Konferencija „Kunigystė ir gailestingumas“

Rugsėjo 22 d. Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos konferencijų salėje vyko Kauno I dekanato kunigų konferencija „Kunigystė ir gailestingumas“, skirta Gailestingumo metams. Konferencijoje dalyvavo ne tik Kauno parapijų klebonai, rektorai, kunigai, bet ir dvasininkai iš kitų vyskupijų, taip pat Kauno arkivyskupijos arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas SJ, vyskupas augziliaras Kęstutis Kėvalas, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas ir ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto Ekonomikos ir politikos programos direktorius doc. dr. Vincentas Vobolevičius.

Pranešimus skaitė vyskupas augziliaras Kęstutis Kėvalas ir ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto Ekonomikos ir politikos programos direktorius doc. dr. Vincentas Vobolevičius. Po kiekvieno pranešimo kunigai pasiskirstė į grupes diskutavo girdėtomis temomis. Pasibaigus konferencijai apie 50 dvasininkų procesija žengė prie altoriaus švęsti Eucharistijos kartu su surinkusiais tikinčiaisiais. Šv. Mišių liturgijai vadova-

vo Kauno arkivyskupas metropolitas L. Virbalas SJ, koncelebravo Kauno arkivyskupas emeritas S. Tamkevičius SJ, Šiaulių vyskupas E. Bartulis, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, prel. dr. V. S. Vaičiūnas, mons. A. Jagelavičius, Kauno kunigų seminarijos rektorius mons. A. Žukauskas, Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris mons. A. Grušas, Tauragės dekanas, Švenčiausiosios Trejybės bažnyčios klebonas V. Gedvainis ir gausus būrys kunigų.

Arkivyskupas L. Virbalas SJ, nuoširdžiai pasveikinęs visus šv. Mišių dalyvius, pakvietė drauge melsti taikos, melstis už gyvus ir mirusius vyskopus, kunigus. „Šiandien taip pat yra graži proga pasveikinti Panevėžio vyskupą emeritą Juozą Preikšą, švenčiantį 65 metų kunigystės jubiliejų, ir kunigus, švenčiančius sidabrinį kunigystės jubiliejų – mons. Vytautą Grigaravičių, mons. Kęstutį Grabauską, kun. Albertą Stanulį ir kun. Ričardą Rutkauską, tarnaujantį Vokietijoje. Junkimės į bendrą maldą patikėdami visa Viešpačiui ir Jam dėkodami“, – sakė arkivyskupas linkėdamas, kad niekas nenustelbtų tylaus kviečiančio Jėzaus balso: „Palik visa ir sek paskui mane!“ ir nesustabdytų šiame kelyje. -kppi-

Konferencija „Praeitis – šiandienai“

Minint Vilkiškio vyskupijos 90-metį, tikybos mokytojai buvo pakviesti papildyti vyskupijos istoriją moksliniais darbais konferencijoje „Praeitis – šiandienai“. Mokytojams pasiūlytos keturios temų grupės: iškilios vyskupijos, mano parapijos asmenybės; reikšmingos Vilkiškio vyskupijos vietos; mano parapijos istorija; vyskupijoje, mano parapijoje veikusios ir(ar) veikiančios draugijos, organizacijos, maldos grupės ir kt. Tikybos mokytojų pasirinkimai sugulė į konferencijos programą ir spalio 7 d. buvo pristatyti kolegoms. Mokslinė-praktinė konferencija prasidėjo Katechetikos centro vadovo kun. Lino Baltrušaičio laiminimu ir bendra malda. Po to pristatyta trumpa Vilkiškio vyskupijos devyniasdešimties metų istorija, jos kertiniai akmenys. Istoriją papildantys mokytojų darbai vienas po kito dėliojo vis aiškesnį

nas Vanier, popiežiaus namų pamokslininkas kapucinas Raniero Cantalamessa, Lietuvoje gerai žinomų knygų autorius Bruno Ferrero ir kiti. Pasak istoriją trumpai pristatčiusios Rūtos Šalaševičienės, Atsinaujinimo dienose buvo stengiamasi parodyti įvairias dvasinio gyvenimo mokyklas, kviestos įvairios Lietuvoje veikiančios vienuolinės ir kitos bendruomenės. Dalyvių plojimai salėje lydėjo įsimintinas ir nuotaikingas šių Atsinaujinimo dienų akimirkas vaizdo montaže.

Vėliau apie jas gyvai dalijosi dr. Benas Ulevičius, ses. Liucija Grybaitė FMA, jaunesni bendruomenės nariai Ramunė, Agnė, Paulius bei vadovai Rūta ir Antanas.

Darbo grupės šioje Atsinaujinimo dienoje popiet vedė Kauno arkivyskupijos Šeimos centro komanda apie išsiskyrusių sielovadą, Josephas Bastinas apie dvasinę kelionę ir sustojimus, dr. Valdas Mackela apie džiaugsmą šeimoje pagal *Amoris laetitia*. Taizė bendruomenės broliai vedė grupę jaunimui, o jaunesni savanoriai – vaikams. Darbo grupių metu Didžiojoje salėje buvo išstarytas ir pagarbintas Švč. Sakramentas, vyko užtarimo malda.

Po darbo grupių sugrįžus į salę švęsti Eucharistijos, jos įvade A. Šalaševičius kvietė viską Viešpačiui paaukoti ant Eucharistijos stalo, atiduoti Jam ir tai, kas atrodo netobula, ir tai, kas labai brangu, be to, drąsino nebijoti aukotis ir savo gyvenime, o su sutiktais žmonėmis kuo daugiau šnekėtis apie Jėzų – juk Mišios baigiasi siuntimu į misijas. Švenčiant sekmadienio Eucharistiją ir dėkojant Dievui už Atsinaujinimo dienų bendrystę, rengėjus, liturgijai vadovavo arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo vysk. Kęstutis Kėvalas, kunigai Kęstutis Rugevičius, Nerijus Pipiras ir svečias kun. Algis Vaickūnas (Vilniaus arkivyskupija). Homiliją sakęs vysk. K. Kėvalas darsyk atkreipė dėmesį į Mišių skaitinį – kol Mozė meldėsi iškeltomis rankomis, tol pergalė buvo tautos pusėje. „Mes gyvename mūšyje. Dvasinis gyvenimas nėra atostogos. Tai nuolatinės pastangos išlikti toje atsinaujinimo nuotaikoje, kurią šiandien ir švenčiame. Ir jeigu man pavyksta, aš perkeičiu savo gyvenimą, stoju pergalės pusėn, laimiu, nes Viešpats kartu su manimi kovoja“, – sakė vysk. K. Kėvalas. -kait-

Šeimos centrų konferencija „Meilės džiaugsmas šeimoje“

Rugsėjo 24 d. Alytaus miesto teatre surengta konferencija, skirta popiežiaus Pranciškaus posinodiniam apaštališkajam paraginimui *Amoris laetitia* pristatyti. Konferenciją sveikinimo žodžiu pradėjo Vilkiškio vyskupas Rimantas Norvila. Pagrindinį pranešimą skaitė kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Jis ne tik atskleidė šio šeimos centrums labai reikšmingo dokumento atsiradimo priežastis ir turinį, bet ir skyrius po skyriaus pasidalijo savo išvalgomis. Pasak kardinolo, šeimos gerovė – esminis pagrindas Bažnyčioje ir pasaulyje. Tikėjimo paveldas yra labai svarbus, tačiau mūsų užduotis – atrasti būdą, kaip pristatyti šį paveldą šiandienos pasauliui. Šeimos gerovė – tai kelionė, augimas visą gyvenimą, o meilė – šviesos ir šešėlių derinys. Tikra meilė yra ribota ir žemiška, tad itin svarbu priimti savo ir sutuoktinio amžiaus pokyčius, gyventi vis turtingesniu artumu, iš naujo pasirinkti vienas kitą; nefantazuoti apie tobulybę, bet priimti realybę. Vienas iš kelių, kaip auginti meilę, yra dialogas. Reikia skirti kokybiško laiko, kitą laikyti svarbiu, suprasti, kad tai skirtingas asmuo, turintis savarankišką mąstymą, savo nuomonę. Dialogas yra įmanomas – tai vidinio turtingumo bruožas. Svarbus darbas padėti šeimoms po sutuoktinių. Reikia padėti kuni-gams šeimų sielovadoje. Būtina palydėti, iširti ir integruoti sunkumus patiriančius žmones, svarbu į juos žiūrėti gailėstingumo žvilgsniu. Doktrina nepasikeitė, tačiau reikia keisti savo požiūrį, nemesti akmenis į kitokį. Jaunimas tebeturi laimingos santuokos troškimą. Mūsų užduotis padėti jam tai pasiekti.

Po to dr. Benas Ulevičius peržvelgė ketvirtąjį skyrių „Meilė šeimoje“ – toks buvo ir pranešimo pavadinimas. Pirmiausia Benas sveikino šeimos centrų

darbuotojus už tai, kad baigę kursų jaunuoliai nebijo tuoktis. Vyrams tuoktis baisu. Jų nežavi tikslas „užgrobti santuoką“. Padeda slaptas metodas – malda. Bažnyčia kviečia į ypatingos išminties kelią. Mes trokštame gyventi vis labiau, apščiau, iš tikrųjų.

D. ir R. Vaicenavičiai liudijo, kaip jiems sekasi auklėti savo vaikus. Jie pabrėžė, kad ugdant vaikus labai svarbi pačių ugdytojų tapatybė. Svarbiausia pasitikėjimas ir kartu praleistas laikas, matuojamas ne minutėmis, o valandomis. Kuo daugiau praleidi laiko su vaikais, tuo daugiau investuoji. Labai svarbu mokytis iš savo vaikų, atsižvelgti į vaiko interesus, neįjungti savęs taupymo režimo. Sąnaudos labai didelės. Daugelis planuoja buitį, tačiau ugdymo neplanuoja. Reikia išmokyti didžiulius savo vaikus, didžiulius gėrius, kurių jie kuria ar į kurią linksta.

Po to Angelų Sargų bažnyčioje šv. Mišias celebravo kardinolas A. J. Bačkis ir trys vyskupai: Vilkaviškio vyskupas R. Norvila, Šiaulių vyskupas E. Bartulis ir Vilniaus vyskupas augziliaras A. Poniškaitis. Homiliją pasakė kardinolas.

Po pietų konferencijos dalyviai vėl rinkosi Teatro mažojoje salėje ir klausėsi paskutinio pranešimo pagal šeštą skyrių – „Kai kurios pastoracinės perspektyvos“. Artūras Svirbutas pristatė sielovadines gaires Vilniaus arkivyskupijai. Algis Petronis, kaip psichologas psichoterapeutas, džiaugėsi, kad dokumente *Amoris laetitia* krizės įvardytos kaip dramatiškas grožis, kuris yra neišvengiama sutuoktinių augimo dalis kiekvienoje santuokoje. Darius ir Aistė Ruzgai kalbėjo apie iššūkius, su kuriais susiduria savanoriai, rengiantys sužadėtinius Santuokos sakramentui.

Šiluvos Marijos koplyčios JAV pašventinimo 50-metis

Spalio 9 d. Vašingtone iškilmingai paminėtos Šiluvos Marijos koplyčios JAV Nacionalinėje Nekaltojo Prasadėjimo šventovėje pašventinimo 50-osios metinės. Iškilmingoms Mišioms vadovavo JAV Vyskupų konferencijos pirmininkas arkivyskupas Josephas E. Kurtzas, koncelebravo apaštališkasis nuncijus JAV arkiv. Christophe'as Pierre'as, Kauno arkivyskupas Lioginas Virbalas SJ, Vašingtono arkivyskupijos ir užsienyje tarnaujantys lietuviai kunigai.

Arkivyskupas Kurtzas padėkojo JAV lietuviams už Šiluvos koplyčios jubiliejaus paminėjimą, paliudytą ištikimybę tautiniam paveldui ir katalikiškam tikėjimui, priminė Marijos apsisireiškimus Šiluvoje prieš daugiau kaip 400 metų. Arkivyskupas kvietė įsidėmėti Šiluvos Dievo Motinos žinios reikšmę ir svarbą, ypač jos graudaus verksmo priežastį. Marijos ašaros drėkino Šiluvos žemę todėl, kad katalikai prarado savo tapatybę ir tikėjimo uolumą. Po Marijos ašarų prasidėjo eilė stebuklų, stulbinančiai greitai atstatyta bažnyčia tapo įstabi šventovė. Tačiau didžiausias Šiluvos Marijos stebuklas buvo lietuviams sugražintas tikėjimas, padėjęs išmokyti, kaip šlovinti Dievą, atgijęs didvyriškas ir drąsus tikėjimas, padėjęs atlaikyti persekiojimų išbandymus ir daugelio režimų nesėkmingas pastangas sutrypti katalikų tikėjimą. Šiluvoje, pasak arkivyskupo Kurtzo, stebuklingu Marijos apsisireiškimu buvo atgaivintas tikėjimas į Jėzų Kristų ir tikėjimas Katalikų Bažnyčia. Tas pats tikėjimas paskatino išėivijos lietuvius iš JAV ir Kanados pastatyti Šiluvos Marijos garbei koplyčią JAV Nacionalinėje Nekaltojo Prasadėjimo šventovėje Vašingtone. Šis tikėjimas, pasak arkivyskupo, vis iš naujo atgaivinamas, kai aplankoma Šiluvos Marijos koplyčia. Arkivyskupas Kurtzas, kurio proseneliai iš motinos pusės kilę iš Vilniaus krašto, perskaitė Šiluvos Marijos malda, prašydamas Švč. Mergelę Mariją, kad jos ašaros ir mus sugraudintų, kaip kitados mūsų protėvius, atgaivintų Jos Sūnaus Jėzaus garbę mūsų širdyse ir suteiktų gyvo tikėjimo dvasią.

Mišių pabaigoje gausiai dalyvavusius Šiaurės Amerikos lietuvius pasveikino Šiluvos Marijos apsisireiškimų vietą Lietuvoje prižiūrinčios Kauno arkivysku-

vyskupijos gyvenimo vaizdą. Apie labai jauną Rokų parapiją pranešimą „Šventosios Šeimos koplyčia – Rokų parapijos ištakos“ skaitė Kauno Rokų gimnazijos vyresnioji tikybos mokytoja Inga Grauzinienė. Pavadinimu „Kudirkos Naumiesčio parapija“ darbą parengė Kudirkos Naumiesčio Vinco Kudirkos gimnazijos mokytoja metodininkė Marytė Simanavičienė. Marijampolietės Lina Braukylienė ir Daiva Macanskienė pristatė dvi jaunas parapijas: Šv. Vincento Pauliečio bei Šv. popiežiaus Jono Pauliaus II.

Antroji temų grupė „Vyskupijoje, mano parapijoje veikusios ir(ar) veikiančios draugijos, organizacijos, maldos grupės ir kt.“ pradėta *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos* pristatymu. Pranešimą „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika – tikėjimo laisvės šauklys“ skaitė Seirijų A. Žmuidzinavičiaus gimnazijos tikybos mokytoja metodininkė Reda Tarasevičiūtė. Alytuje jau keletą metų veikiančią vidinio išgydymo bendruomenę „Gyvasis vanduo“ pristatė Likiškėlių pagrindinės mokyklos vyresnioji tikybos mokytoja Jūratė Liubamirskaitė, o apie fokoliarų judėjimą, tik prieš metus įsikūrusį Marijampolėje, papasakojo Rygiškių Jono gimnazijos vyresnioji dėstytoja Vida Balickienė. Pranešimą „Ateitininkai Vilkaviškio vyskupijoje – praeitis ir šiaudiena“ skaitė Ugnės Karvelis gimnazijos tikybos mokytoja metodininkė, Kauno krašto ateitininkų vadybos pirmininkė Renata Markevičienė.

Pabaigoje išklausti itin jautrūs pranešimai apie vyskupijoje gyvenusias ir gyvenančias asmenybes: kun. Juozą Barkauską, Vilkaviškio priešaušryje dirbusį kun. prof. dr. Joną Totoraitį, kitus dvasininkus ir vienuolius. -vb-

Seminaras Vilniaus katechetams

Rugsėjo 29–30 d. Vilniaus arkivyskupijos katechetikos centre vyko kvalifikacinis seminaras „Katalikų Bažnyčios istorijos ir Biblijos taikymas perduodant tikėjimą“. Seminare dalyvavo daugiau nei šimtas katalikų tikybos mokytojų. Seminaro lektorius – svečias iš Ispanijos kunigas Hernanas Pereda Bullrichas CPCR (Kristaus Karaliaus parapijos bendradarbių kongregacija).

Kun. Hernanas Pereda studijavo Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje, yra teologijos daktaras (pagrindinės specialybės – dogmatika ir dvasingumo pagrindai) bei komunikacijos ir religinės informatikos magistras. Jis taip pat vadovauja Evangelizacijos ir komunikacijos fondui (*Fundacion para la Evangelizacion y Communication* – FECOM). Kun. H. Pereda yra daugelio darbų apie Išganymo istoriją, suaugusiųjų pastoraciją ir krikščioniškąją antropologiją autorius. Iš šių darbų išsiskiria vadinamosios *Biblijos panoramos* ir *Krikščionybės istorijos panoramos* – įvykių juostos, padedančios geriau pažinti Išganymo istoriją. Seminaro metu lektorius pristatė Biblijos ir krikščionių istoriją kaip vienalytę visumą. Abi jos sudaro Išganymo istoriją. Asmeninis ir bendrai visų žmonių gyvenimas turi prasmę ir tikslą. Todėl labai svarbus yra naujas ir pamokantis žingsnis, kviečiantis įžvalgiai ir brandžiai vertinti epochas. Seminaras skatino ieškoti, gilintis bei tinkamai pristatyti moksleiviams Išganymo istorijos prasmę. -vakci-

Tikėjimo ir Šviesos bendruomenių piligrimystė

Rugsėjo 17 d. Lietuvos *Tikėjimo ir Šviesos* bendruomenės Gailestingumo jubilėjaus proga surengė piligrimystę Vilniuje ir kartu dėkojo Dievui už 25-erius bendruomenės metus Lietuvoje. *Tikėjimo ir Šviesos* bendruomenės vienija žmones, turinčius proto negalią, jų tėvus ir draugus. Šiuo metu Lietuvoje yra 11 bendruomenių Vilniuje, Kaune, Kretingoje, Marijampolėje, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje. Šv. Mišias Dievo Gailestingumo šventovėje aukojo kardinolas Audrys Juozas Bačkis, vysk. Arūnas Poniškaitis ir kiti kunigai.

Kardinolas A. J. Bačkis pamoksle kvietė susirinkusiuosius išgyventi tą dieną laukiančios piligrimystės iš Dievo Gailestingumo šventovės į Aušros Vartus patirtį. „Piligrimystė primena, kad kai norime ką nors pasiekti, reikia eiti pirmyn nesustojant“, – sakė kardinolas ir ragino pamatyti, kad šioje kelionėje niekada nesame vieni. Kiekvieną piligrimą lydi Dievas, tačiau šalia – ir artimieji, bičiu-

pijos ganytojas arkivyskupas Lionginas Virbalas SJ. Jis, be kita ko, atkreipė dėmesį į išėivijos lietuvių reikšmę. „Džiugu švęsti Šiluvos koplyčios penkiasdešimties metų jubiliejų Nekaltojo Prasadėjimo nacionalinėje šventovėje Gailestingumo jubilėjaus metais. Čia turime ir Gailestingą Jėzų paveikslą. Lietuvoje išskiriame kelis regionus: Aukštaitiją, Žemaitiją, Sūduva, Dzūkiją. Šiandien turėtume pripažinti, kad yra dar vienas regionas – Išėivija! Tai ta ženkli tautiečių dalis, kuri ieško ne tik geresnių galimybių, bet ir įsiliedama į kitų šalių gyvenimą stengiasi praturtinti jas savo lietuviška kultūra. Ši Šiluvos koplyčia Vašingtone bei pastangos visų, kurie ją kūrė ir ja rūpinosi, liudija apie tai“, – sakė arkivyskupas L. Virbalas, su dėkingumu prisimindamas koplyčios statymo iniciatorių vysk. Vincentą Brizgį, koplyčios aukotojus, ypač „Lietuvos Vyčius“, ją kūrėjus menininkus ir visus surengusius jos pašventinimo penkiasdešimtųjų metinių šventę. -vr-

Vyskupo Justino Staugaičio 150-ųjų gimimo metinių minėjimas Seinuose

Šiais metais sukanka 150 metų nuo vyskupo Justino Staugaičio – vieno ryškiausių Lietuvos valstybės ir Katalikų Bažnyčios Lietuvoje veikėjų – gimimo. Rugsėjo 23 d. Seinuose, Lenkijoje, vyko šiai iškiliai asmenybei paminėti skirta konferencija. Būsimasis vyskupas Justinas Staugaitis čia studijavo tuometinėje Seinų kunigų seminarijoje 1885–1890 m., vėliau kunigavo šios vyskupijos įvairiose parapijose, dirbo vikaru ir Varšuvoje. Rugsėjo 23 d. rytą į buvusius Seinų kunigų seminarijos rūmus, esančius šalia senosios Seinų vyskupijos buvusios katedros, rinkosi gausus konferencijos dalyvių būrys. Ta proga atidaryta nuotraukų, dokumentų kopijų, atspindinčių Just. Staugaičio gyvenimą ir veiklą, paroda.

Seinuose vykusioje konferencijoje dalyvavo vietinių lietuvių bendruomenės nariai, LR Seimo narių grupė, vadovaujama Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininko Raimundo Paliuko, Seinų ir Punsko parapijų kunigai, Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas Vaclav Stankevič ir darbuotojai, Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, lietuvių mokyklos „Žiburys“ vyresnieji moksleiviai bei jų mokytojai, vyskupo Just. Staugaičio giminaičiai.

Konferencija pradėta sveikinimo kalbomis ir bendra malda. Į susirinkusiuosius kreipėsi Lietuvos Respublikos konsulato vadovai, LR Seimo grupės atstovai, Telšių vyskupijos vyskupas, Seinų bazilikos rektorius, vadovavęs visų bendrai maldai. Konferencijos pranešimuose nagrinėta vyskupo, Vasario 16-osios akto signataro, moderniosios Lietuvos valstybės kūrėjo, veikla ir nuveikti didžiuliai darbai, taip pat apžvelgtas studijų Seinuose laikotarpis, jo politinė veikla, vyskupavimas Telšių vyskupijoje.

Po konferencijos svečiai iš Lietuvos bei kiti dalyviai apžiūrėjo parodą ir senuosius Seinų kunigų seminarijos rūmus – buvusį dominikonų vienuolyną. Kartu priminta kita svarbi data – šiais metais sukanka 190 metų nuo Seinų kunigų seminarijos įkūrimo. Taip pat lankytasi Seinų bazilikoje, pasimelsta prie stebuklingosios Seinų Dievo Motinos statulos, kuri yra vainikuota popiežiaus pašventintomis karūnomis. Pasimelsta ir prie poeto, Seinų vyskupo Antano Baranausko, kuris palaidotas vienoje iš bazilikos koplyčių, kapo. Konferencijos dalyviai kartu su vietine civiline valdžia pietavo LR Konsulate. Pietų metu išsakyta daug gražių žodžių apie lietuvių ir lenkų bendradarbiavimą Lenkijoje, pasidžiaugta nuveiktais darbais, išsakytos padėkos už gražių santykių kūrimą bei pristatyti planai ateičiai. Visiems konferencijos rengėjams ir dalyviams padėkojo vyskupo Just. Staugaičio giminaičiai.

Po renginio svečiai iš Lietuvos aplankė Seinuose esančią lietuvių mokyklą „Žiburys“. Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ mokykloje susitiko su ten dir-

bančiais mokytojais ir moksleiviais, svečiams buvo parodyta trumpa mokinių surengta programėlė. Konferencijos dalyviai iš Lietuvos taip pat buvo svetingai priimti ir lietuviškoje parapijoje Punske. -kasab-

Duris atvėrė integracijos centras

Rugsėjo 24 d. Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* surengė sezono atidarymo šventę. Darbuotojai, savanoriai ir svečiai rinkosi naujame VA *Caritas* bendruomeniniame integracijos centre „Kultūrų namai“, Kalvarijų gatvėje. „Kultūrų namus“ pašventino Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas.

Naujame VA *Caritas* Užsieniečių integracijos programos centre „Kultūrų namai“ bus teikiamos teisininkų bei darbo paieškos specialistų konsultacijos, psichologo paslaugos, rūpinamasi vaikų užimtumu tėvams reikalingų konsultacijų metu.

VA *Caritas* Užsieniečių integracijos programos vadovė Ilma Skuodienė sako, kad centras vadinamas „Kultūrų namais“ siekiant, kad būtent tokiais jie taptų tiek nuo karo siaubo bėgantiems pabėgėliams, tiek ir Lietuvoje gimusiems bei augusiems žmonėms. „Labai tikime, kad integracijos centras virs jaukiais namais, smagių ir įdomių susitikimų vieta, saugiu prieglobsčiu įvairių kultūrų atstovams, kurių širdys atviros kitam ir kitokiam“, – teigė Ilma Skuodienė.

VA *Caritas* kviečia parapijų bendruomenes su meile priimti kitų kultūrų žmones ir prisidėti prie centro vykdomos veiklos: švenčių minėjimo, futbolo, stalo žaidimų bei kulinarijos vakarų, filmų peržiūrų, darbuotojų ir savanorių organizuojamų ekskursijų bei kitų renginių. Centro vadovė ragino kiekvieną susipažinti su centro veikla ir rasti nišą savo indėliui.

-vlnensis.lt

Paroda „Piligrimų ženklai“

Spalio 6 d. Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje atidaryta paroda „Piligrimų ženklai. Archeologiniai pamaldumo Marijai įrodymai viduramžių Gdanske“. Pirmą kartą Lietuvoje pristatyti Gdanske archeologijos muziejuje saugomi radiniai, susiję su Švč. Mergelės Marijos gerbimu viduramžių Europoje. 200 parodos eksponatų pasiekė mūsų dienas iš XIV–XVI a., kai Gdanskas tapo vienu svarbiausių piligrimystės centrų.

Paroda siekiama pristatyti piligrimystės reiškinių, kurio ištakos siekia dar antikos laikus, atskleisti viduramžių Europos visuomenės pamaldumo šventiesiems specifiką ir pasaulio suvokimo bruožus.

Pagrindinė parodos eksponatų grupė – piligrimų ženkleliai. Tai nedideli suvenyrai, kuriuos piligrimai segėdavo ant viršutinių drabužių ar įsisėgdavo į kepurės kraštą parodydami, kokią šventovę aplankė keliaudami. Parodoje eksponuojami retenybėmis laikomi ženkleliai, vaizduojantys scenas, susijusias su konkrečių šventviečių legendomis. Parodoje taip pat pristatomi įvairūs suvenyrai, kasdienių daiktų fragmentai, monetos ir kiti su piligrimyste susiję radiniai, atkuriantys keliautojų kasdienybę, pasakojantys apie jų pamaldumą.

Archeologinių radinių ekspoziciją papildo rekonstruoti piligrimo drabužiai, filmas, pristatantis pagrindinius piligrimystės centrus, bei 15 iliustruotų stendų, kuriuose pateikiamas vaizdingas pasakojimas. Bažnytinio paveldo muziejuje numatyta surengti tris vakarus, skirtus atskleisti įvairius piligrimystės aspektus, priartinti parodos temą prie Lietuvos istorijos ir šiuolaikinio pasaulio konteksto.

-vlnensis.lt-

liai, kiti, keliaujantys su savo bėdomis, negalia, sunkumais. „Toje kelionėje mes nesame vieni – tai ir yra *Tikėjimo ir Šviesos* bendruomenės grožis“, – kalbėjo ganytojas.

Po šv. Mišių bendruomenės, meldamosi Gailestingumo vainikėlio malda, ėjo į Aušros Vartus. Pasiekę piligrimystės tikslą, šventės dalyviai pavedė save Gailestingumo Motinos globai. Kardinolas palaimino piligrimus pro atvertą koplyčios langą. Šventė baigėsi agape ir *Tikėjimo ir Šviesos* 25-mečio torto valgymu. „Jėzus ir Marija buvo panardinę mus visus savo Gailestingume“, – įspūdžiais dalijosi šventės dalyviai. -vlnensis.lt-

Atsinaujinimo diena Klaipėdoje

Spalio 15 d. Klaipėdoje vyko pirmoji šio miesto Atsinaujinimo diena. „Tūkstantoji karta“. Žvejų kultūros rūmuose vykusį renginį vainikavo šv. Mišios, kurioms vadovavo vyskupas Jonas Boruta SJ. Konferencijas vedė kvietiniai svečiai: vysk. Kęstutis Kėvalas ir dominikonas brolis Pijus Eglinas OP. Šlovinimo giesmėmis džiugino jungtinis Klaipėdos katalikiškų parapijų choras. Apie pasirengimą Atsinaujinimo dienai buvo informuojama *Facebook* socialiniame tinkle, paskyroje „Klaipėdos katalikų bendruomenė“. Klaipėdos Atsinaujinimo dienos organizatoriai pažymi, kad įkvėpimo šiam renginiui sėmėsi Kaune rengiamose Atsinaujinimo dienose. -kl-

Paroda „Senis, sakalas ir karys“

Spalio 16 d. Vilniuje, Šv. Jonų bažnyčioje, atidaryta paroda, skirta Misijų dienai. Parodoje „Senis, sakalas ir karys“ pristatoma kun. Antano Saulaičio SJ ir jo bičiulių misionierių surinkta įvairių pasaulio tautų krikščioniškų atvirukų kolekcija. „Pasaulis daug platesnis ir spalvingesnis, nei dažnai įsivaizduojame. Dievo auką vardan žmonijos Šiaurės Amerikos čiabuviai ar pietų Indijos gyventojai įsivaizduoja kitaip nei mes“, – sako kun. Antanas Saulaitis SJ. Eksponuojama paroda sudaro tik mažą dalį visos jo kolekcijos, vadinamos „Misijų stotele“, kurioje yra 2500 įvairių daiktų, surinktų beveik per pusę amžiaus.

-kl-

Popiežius Pranciškus Gruzijoje ir Azerbaidžane

(KAI) Rugsėjo 30–spalio 2 d. popiežius Pranciškus lankėsi Gruzijoje ir Azerbaidžane. Tai buvo popiežiaus kelionės į Kaukazo šalis antras etapas (birželio mėnesį Pranciškus lankėsi Armėnijoje). Azerbaidžano sostinėje popiežius ragino plėtoti religijų dialogą ir smerkė fundamentalistų vykdomą smurtą. Popiežius Pranciškus pirmą kartą pasakė oficialią kalbą mečetėje, jos klausėsi ne tik musulmonai, bet ir ortodoksų bei judėjų atstovai. Gruzijoje Šventasis Tėvas stipriais žodžiais ragino ginti santuoką, prieš kurią vykdomas ideologinis „pasaulinis karas“. Neliko nusišalinti ekumeninio bendravimo sunkumai: Gruzijos Ortodoksų Bažnyčios patriarchatas prieš pat vizitą atšaukė savo dalyvavimą popiežiaus aukotose Mišiose. Popiežiaus raginime „gerbti valstybių suverenumą“ nebuvo įvardytos konkrečios šalys, tačiau tai buvo užuomina dėl Rusijos kontroliuojamų Pietų Osetijos ir Abchazijos teritorijų; popiežiaus žodžiai taip pat taikytini Kalnų Karabacho regionui.

Pirmąją vizito Gruzijoje dieną po oficialios sutikimo ceremonijos Prezidento rūmuose vyko susitikimas su valdžios ir visuomenės atstovais bei diplomatais. Popiežius pabrėžė, kad Gruzija per daugelį amžių buvo istorijos įtraukta į Europos civilizacijos tėkmę, o jos geografinė padėtis daro ją tiltu tarp Europos ir Azijos. Pranciškus sakė, kad Gruzijos kultūra ir vertybės grindžiamos krikščionyste, kurią IV a. į šią šalį atnešė šv. Nina.

Iš prezidento rūmų popiežius vyko į Gruzijos Ortodoksų Bažnyčios patriarcho rezidenciją. Po privataus pokalbio su patriarchu Eliju II abu Bažnyčių vadovai ėjo į audiencijų salę, kur vyko susitikimas su akademiniu ir kultūros pasaulio žmonėmis. Einant popiežius prilaikė už rankos vyresnį amžiumi patriarchą.

Susitikimo metu giedojo patriarchato choras, atlikęs taip pat Elijo II komponuotas giesmes. Patriarchas Elijas II savo kalboje vadino popiežių „mylimu broliu Kristuje“. Jis priminė Abchazijos ir Pietų Osetijos okupaciją ir apgailestavo dėl 600 tūkst. pabėgėlių, priverstų pasitraukti iš šių sričių. Patriarchas užsiminė apie ortodoksų ir katalikų dialogą ir dėkojo popiežiui už galimybę naudotis Vatikano bibliotekos archyviniais dokumentais.

Pranciškus savo kalboje priminė patriarcho Elijo II vizitą Vatikane 1999 m., bendras studijų ir mokslinių tyrinėjimų iniciatyvas, taip pat vienoje iš Romos bažnyčių veikiančią gruzinų ortodoksų bendruomenę. Jis citavo 1999 m. Gruzijoje viešėjusio šv. Jono Pauliaus II žodžius, kad žengiant į trečiąjį tūkstantmetį „labai reikalingas Gruzijos, kultūrų ir tradicijų kryžkelėje esančios senos šalies, indėlis kuriant meilės civilizaciją“. Pasikeitę dovanomis Bažnyčių vadovai ir kiti susitikimo dalyviai gruzinų papročiu išgėrė po taurelę vyno krikščionių vienybės intencija.

Pirmosios vizito dienos programa baigta trumpu popiežiaus susitikimu su asirų chaldėjų diasporos katalikų bendruomene. Šv. Simono bažnyčioje popiežių pasveikino Babilono patriarchas Louisas Raphaelis Sako. Susirinkusieji giedojo maldą Jėzaus laikais vartota aramėjų kalba. Tai buvo pirmas istorijoje Romos vyskupo lankymasis chaldėjų apeigų bažnyčioje.

Mišios Tbilisio stadione

Šeštadienio ryte popiežius Pranciškus aukojo Mišias Micheil Meschi vardo stadione, kuriame yra beveik 27 tūkst. vietų. Mišiose dalyvavo apie 3 tūkst. žmonių, tarp jų Gruzijos prezidentas. Priešingai nei buvo tikėtasi, nedalyvavo oficiali Gruzijos Ortodoksų Bažnyčios delegacija. Vatikano atstovas žiniasklaidai Gregas

Burke paaiškino, kad Gruzijos ortodoksų bažnytinė teisė draudžia vyskupams dalyvauti katalikų liturgijoje. Gruzijoje gyvena apie 112 tūkst. įvairių apeigų bendruomenėms priklausančių katalikų.

Popiežius homilijoje priminė tą dieną minimą šv. Kūdikėlio Jėzaus Terešę ir pabrėžė, kad tarp kitų Gruzijos dvasinių turtų pažymėtina pagarba moterims: daug motinų ir močiucių išsaugo ir perduoda tikėjimą šv. Ninos pavyzdžiu „įliedamos tyro Dievo paguodos vandens į dykviečių bei konfliktų situacijas“. Popiežius kalbėjo apie įvairiais būdais Bažnyčioje perteikiamą paguodą ir priminė pagrindinę sąlygą jai gauti: turime būti maži kaip vaikai. Kreipdamasis į Bažnyčios Gruzijoje mažąją kaime, popiežius gyrė tai, kad joje nesivaikoma laikinos sėkmės, bet gyvenama meilės įstatymu: puoselėjamas svetingumas, išklusymas, tarnystė.

Dievo Motinos Ėmimo į dangų bažnyčioje vyko susitikimas su dvasininkais, vienuoliais, seminaristais ir Bažnyčioje besidarbuojančiais pasauliečiais. Susitikime keturi įvairiems luomams ir grupėms atstovaujantys žmonės dalijosi savo liudijimais. Popiežius savo ilgą improvizuotą kalbą susiejo su girdėtais liudijimais. Jis pabrėžė, kad jokia būdu nedera vykdyti prozelitizmo veiklos ortodoksų atžvilgiu. Šventasis Tėvas siūlė palikti abstrakčius teologinius klausimus studijuoti teologams ir puoselėti su kaimynais ortodoksais atvirus, bičiuliškus santykius.

Šeštadienio popietę popiežius Pranciškus aplankė 1998 m. Tbilisio pakraštyje Šv. Kamilio Leliečio draugijos įsteigtą polikliniką ir pagalbos centrą. Čia vyko susitikimas su įvairių karitatyvinių organizacijų grupių bei vienuolių nariais ir jų globojamais žmonėmis. Pranciškus pabrėžė, kad karitatyvinės iniciatyvos yra tarnaujančios ir Dievo gailestingumą rodančios Bažnyčios

„brandus vaisius“. Anot popiežiaus, karitatyvinė tarnystė leidžia stiprinti skirtingų apeigų ar konfesijų krikščionių vienybę bei bendradarbiavimą. Karitatyvinių institucijų globotiniai popiežiui padovanojo muzikinį spektaklį, kuriame dalyvavo taip pat neįgalieji šokėjai vežimėliuose.

Paskutinis programos Gruzijoje punktas buvo popiežiaus apsilankymas Gruzijos Ortodoksų Bažnyčios ir visos tautos dvasiniame centre Sveti Cchoveli katedroje Mcchetoje. Čia popiežių pasitiko patriarchas Elisas II, kuris yra taip pat Mcchetos arkivyskupas. Jiedu įžengė į katedrą laikydamiesi už rankų. Patriarchas pasakojo apie katedroje saugomos Kristaus tunikos istoriją ir dar kartą pareiškė asmeninę pagarbą Šventajam Tėvui. Popiežius kalbėjo apie krikščionių vienybės svarbą, nurodydamas šioje katedroje saugomą Kristaus tuniką, kuri, pasak šv. Kiprijono, būdama nepadalyta, išreikia krikščionių santarvę.

Azerbaidžane

Popiežius vyko į Azerbaidžaną (kaip ir anksčiau į Armėniją) su taikos misija, ragindamas derybomis spręsti nuo 1992 m. besitęsiantį Kalnų Karabacho konfliktą. Kita svarbi popiežiaus žinia buvo tarpreliginio dialogo skatinimas: Dievo vardu nevalia pateisinti jokių fundamentalizmo, imperializmo ar kolonializmo apraiškų.

Spalio 2 d. ryte po trumpo oficialaus sutikimo Baku oro uoste popiežius vyko į vienintelę šalyje Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčią, aptarnaujamą saleziečių misinierių. Mišiose dalyvavo beveik visa Azerbaidžano katalikų bendruomenė, apie 700 tikinčiųjų. Homilijoje popiežius kalbėjo apie tikėjimo ir tarnavimo dermę: tarnavimas turi tapti krikščionio gyvenimo būdu. Atsisveikindamas Šventasis Tėvas drąsino „periferijoje“ gyvuojančią

mažą bendruomenę ir ragino nepamiršti Dievo Motinos ir neapleisti broliškos meilės.

Sekmadienio popietę popiežius Pranciškus susitiko su Azerbaidžano prezidentu Ilhamu Alijevu. Po privataus susitikimo prezidento rūmuose popiežius aikštėje pagerbė žuvusiuosius už šalies nepriklausomybę, po to vyko į prezidento tėvo Heidar Alijevo vardu pavadintą kongresų centrą. Susitikime dalyvavo apie tūkstantis valdžios, visuomenės, religinių bendrijų atstovų bei diplomatų. Popiežius pabrėžė, kad etninė, ideologinė ar religinė tapatybė nevalia grįsti „neteisingumo ir dominavimo planų“. Pranciškus kalbėjo apie kitose pasaulio vietose vykstančius konfliktus, nulemtus nepakantumo ir agresyvių ideologijų, ir ragino priešintis toms pavojingoms tendencijoms. Šventojo Tėvo kalba pagerbta ilgomis ovacijomis.

Sekmadienio pavakare popiežius lankėsi Heidar Alijevo vardu dedikuotoje 2014 m. pastatytoje mečetėje, kur vyko susitikimas su religinių bendruomenių vadovais. Popiežių pasitiko Kaukazo šeichas Alahšukur Pašazade, jiedu eskalatoriumi pakilo iki pagrindinio įėjimo į mečetę, kur pagal islamo paprotį nusiavė batus. Sveikinimo kalboje Kaukazo šeichas gyrė Šventojo Tėvo angažavimąsi siekiant padėti migrantams, taip pat akcentuojamą islamo netapatinimą su terorizmu. Popiežius Pranciškus pabrėžė, kad religijos turi padėti žmogui ieškoti gyvenimo prasmės, siekti gėrio ir vengti blogio. Religijos pašauktos ugdyti susitikimo ir dialogo kultūrą.

Popiežių taip pat pagarbiai pasveikino Baku ortodoksų vyskupas ir judėjų bendruomenės atstovas. Kaukazo šeichas ir popiežius išėjo iš mečetės susikabinę rankomis. Aikštėje prieš mečetę religinių bendrijų vadovai pozavo drauge su popiežiumi bendrai nuotraukai.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

I. e. p. kun. Kęstutis Smilgevičius

Nariai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 670 egz.

ISSN 1392-6098